

HATÁRRENDÉSZETI TANULMÁNYOK

XIX. évfolyam 1. szám

2022/1. SZÁM

B U D A P E S T

- 2022 -

**A MAGYAR RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
HATÁRRENDÉSZETI TAGOZAT
TUDOMÁNYOS, SZAKMAI KIADVÁNYA**

Szerkesztő bizottság:

Dr. Balla József, Dr. Gaál Gyula, Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina,
Kui László, Prof. Dr. Sallai János, Vájlók László

Főszerkesztő:

Dr. Balla József

Felelős szerkesztők:

Vájlók László

Kui László

Szakmai lektor:

Prof. Dr. Fórizs Sándor

Képszerkesztő:

Oláh Norbertné

A megjelent publikációk szerzői vélemények, melyek nem feltétlenül esnek
egybe a szerkesztő bizottság megközelítésével.

Felelős kiadó:

Dr. Balla József r. ezredes

Magyar Rendészettudományi Társaság

Határrendészeti Tagozat Elnöke

HU ISSN 2061-3997 (Online)

Tartalom

Beregnyi József: Korszerűsítési lehetőségek a rendészeti jellegű felkészítésben.....	6
Bevezető.....	6
1. A tanítás és tanulás lényege, jövője.....	7
2. A rendvédelmi jellegű felkészítés jelenlegi helyzetének felvillantása.....	8
3. A rendvédelmi jellegű felkészítés korszerűsítésének legfőbb okai.....	9
4. Amire számolni lehet általában a jövőben a felkészítés, tanulás szempontjából.....	10
5. A korszerűsítésre vonatkozó gondolatok.....	12
5.1. A tanító szervezetből tanulást támogató szervezetté válás irányába történő elmozdulás. ..	13
5.2. Módosítás a tanulásszervezés módozatán.....	14
5.3. Az új helyzetre vonatkozó módszerekről, eszközökről.....	18
5.4. A tanulók/képzésben résztvevők értékelése.....	22
5.5. Az intézmény felügyelet módosulása.....	24
5.6. A tanulásra szolgáló intézmény adaptivitása.....	25
Összegzés.....	25
Felhasznált irodalom.....	26
Kalmár Ádám: A dunai vízi határforgalom-ellenőrzés története 1991-től 1996-ig	28
Bevezetés.....	28
Előzmények.....	29
1. A határforgalom-ellenőrzés jogi hátterének alakulása.....	30
2. A nemzetközi korlátozások elrendelése és a NYEU-EBESZ misszió felállítása.....	31
3. A NYEU misszióval közös ellenőrzések végrehajtása.....	34
Záró gondolatok.....	38
Felhasznált internetes hivatkozások.....	40
Felhasznált jogszabályok.....	40
Levéltári források.....	41
Egyéb források.....	41
Rezümé.....	41
Patócs Ádám: Pozsonyi Rendészeti Akadémia	42
Illegális migráció az Európai Unión belül	42
Bevezetés.....	42
1. Alapfogalmak meghatározása.....	43

1.1 Migráció.....	43
1.2. Migráns és menedékkérő	45
1.3. Illegális migráció és illegális migránsok.....	46
1.4. Emberkereskedelem és migráncscsempészet.....	47
2. A jelenlegi migrációs válság (2015–2021)	48
2.1. A jelenlegi migrációs válság számokban	49
2.2. Az illegális migránsok fő útvonalai	50
3. Az Európai Unión belüli illegális migráció és annak biztonsági vonatkozásai	52
3.1. Illegális migráció és terrorizmus	52
3.2. Emberkereskedelem és migráncscsempészet.....	55
4. A Visegrádi 4-ek és az EU hozzáállása az illegális migrációhoz.....	57
4.1. Szlovákia és az illegális migráció	57
4.2. Csehország és hozzáállása az illegális migrációhoz	59
4.3. Magyarország és az illegális migráció	60
4.4. Lengyelország és az illegális migráció	61
4.5. Az Európai Unió és migrációs politikája	62
5. Az EU és a kiválasztott tagállamok konkrét intézkedései az illegális migráció leküzdésére	64
5.1. Magyar határkerítés	64
5.2. A Szlovák Köztársaság rendőri egységeinek külföldre való küldése	65
5.3. EU - Törökország megállapodás	66
5.4. EU -finanszírozás a fejlődő országok számára (Az EU-s szükséghelyzeti alap Afrikáért)	67
5.5. Életek mentése a tengeren	68
Végszó.....	68
Felhasznált irodalom	70
Rövidítések jegyzéke.....	77
Zsákai Lénárd: A Schengen Fórum létrejötte és eredményei: uniós szakpolitikai lépések a schengeni térség megreformálására I.....	78
Bevezetés.....	78
1. A schengeni térség	78
2. A Schengen Fórum létrejöttének okai és háttere	81
2.1. Migrációs válság	81
2.2. A koronavírus járvány hatásai	81
2.3. Igény a koordináltabb megközelítésre	83
2.4. A Menekültügyi és Migrációs Paktum schengeni reformokat érintő célkitűzései	84

2.5. Európai rendőri partnerség és együttműködés előmozdítása, rendőrségi együttműködés és információcsere, nagyméretű információs rendszerek.....	85
2.6. Terrorizmus elleni küzdelem	88
2.7. A schengeni értékelési és monitoring mechanizmus első többéves értékelési programjának (2015–2019) eredményei	90
Zsákai Lénárd: A Schengen Fórum létrejötte és eredményei: uniós szakpolitikai lépések a schengeni térség megreformálására II.	95
Bevezetés.....	95
1. A Schengen Fórum céljai, küldetése.....	95
2. A Schengen Fórum első ülése.....	98
3. A Schengen Fórum második ülése.....	100
Záró gondolatok	101
Felhasznált irodalom és jogszabályok (I-II. rész együtt)	103

Beregnyi József:

Korszerűsítési lehetőségek a rendészeti jellegű felkészítésben.

Bevezető

Az oktatás, képzés általában a jövőre irányuló tevékenység. Ehhez viszont - tekintettel a formális oktatás időtartamára – 8-15 évre előrelátható elképzelésekkel kellene már ma is rendelkezni. Ez – nem ilyen időtávlatban – de igaz a középfokú, felsőfokú szakmai képzésekre is. De tisztában vagyunk-e ezzel? Foglalkozunk-e ilyen jellegű kérdésekkel? Vajon milyen kompetenciákra lesz leginkább szüksége a hivatásos állományú rendőröknek mondjuk 10 év múlva? Az ezekre adandó válaszokhoz szükség volna jövőorientált gondolkodásra és komoly előtanulmányokra. Különösen a rendészet és közszolgálat ágazatra vonatkozó felkészítés további jövőjéről leginkább csak bizonytalan gondolataink, felvetéseink lehetnek. Pedig az ezzel való tudatos foglalkozás kötelezettségétől már csak az utódaink miatt sem lenne szabad eltekinteni.

Amennyiben konkrét szerkezetalakítással ma még nem is foglalkozunk, de – az erre illetékesek pozitív döntése, támogatása esetén – ilyen irányba mutató bizonyos korszerűsítési lépések átgondolására, megvalósítására mindenképpen lehetőséget kellene teremteni! Ezt kényszeríthetik ki – többek között - a rendvédelmi technikumokban¹ már ott lévő „Z”, - valamint a majdan odakerülő „Alfa” generáció képviselőinek szakmai jellegű felkészítése. Felmerülhet tehát az a kérdés, hogy mire kell/lehet számolni a rendvédelmi szervezetek végrehajtott állományát képző intézményeknek és az innen kikerült tanítványokat alkalmazó munkáltatóknak? Az általunk ismert korosztályi jellemzők birtokában vajon milyen irányú elmozdulásban, továbbfejlesztésben célszerű, illetve lehetséges gondolkodni?

Ilyen és ehhez hasonló kérdésekhez kapcsolódó információkat szeretnék az érdeklődő olvasók elé tárni. Ezen gondolataim, ajánlásaim leginkább az intézményekre, az oktatókra, az alkalmazandó módszerekre, eszközökre, valamint a képzéssel kapcsolatra vonatkoznak. Teszem ezt úgy, hogy részleteiben nemcsak én, de mások sem lehetnek tisztában azzal, hogy pontosan mi lesz tíz-húsz év múlva, milyen összetételben és hogyan fognak működni akkor a rendvédelmi szervezetek, ezen belül is az általános rendeltetésű rendőrség! Az viszont nagy valószínűséggel kimondható, hogy akkor már sok minden másabb lesz mind az állomány

¹ Ugyanez a helyzet létezik a NKE Rendészettudományi Kar tisztjelöltjei között is!

szakmai felkészítésében, mind adott rendvédelmi szervezet működtetésében egyaránt. Felvetéseim ezért csak ezen időszakot megelőző – elvileg már mai megvalósítható – módosításokat, tennivalókat érintik.

Az iskolai rendszerű-, és azon kívüli szakmai felkészítéssel/felkészüléssel² történő többoldalú tudatos foglalkozás azért is nélkülözhetetlen, mert a 2020. január 1-jén hatályba lépett szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény /99.§ (1) / szerint a gazdasági ágazatokban (19) működnek készségtanácsok, de a rendészet és közszolgálati ágazatban viszont nem³. Szerintem ennek okán is szükség volna egy ún. többoldalú szakértői testületre, amely szorosan együttműködve az erre hivatott oktatásigazgatási szervezetekkel, illetékes kutatókkal átvállalhatná a szakmai felkészítés jövőjével kapcsolatos elképzelések, irányelvek felvázolásának, megkonstruálásának teendőit.

1. A tanítás és tanulás lényege, jövője.

Mindenki előtt közismert, hogy a tanulás lényegében az alkalmazkodás, fejlődés, a túlélés egyik formája, feltétele. Ehhez tartozik az is, hogy az alkalmazkodás, a(z) (ön)fejlesztés tanulható. Itt is kimondhatjuk, hogy a fejlődés motorja általában az egyén viselkedése, azaz a környezet és az egyén kölcsönhatását közvetítő egyéni aktivitás. *(Szerintem nem igaz az, hogy az egyén fejlettségét csak a genetikai örökség szabja meg, de az sem, hogy bármi, bármikor, bárkinek megtanítható!)* Az, hogy valaki mit képes megtanulni, mi tanítható meg neki egy adott időszakban, az több mindentől függ, többek között a korábbi élettörténetétől is. Erről szól többek között a tudástranszfer, ami lényegében a már meglévő tudás új helyzetben való alkalmazását jelenti. Persze a tudás átültetése nem automatikus, ezt is tanulni, de legfőképpen pedig végezni kell! Ezért – a középfokú rendészeti jellegű szakmai felkészítés során is – sok minden függ attól, hogy az egyén korábbi viselkedése, munkálkodása közben mennyi és milyen tapasztalatokra tett szert, azaz milyen előtudással rendelkezik. Ide veszem többek között azokat az alapkészségeket is, amelyek kialakítására a közoktatás hivatott. Magától értetődően könnyebb azt megtanulni, ami megfelel az illető fejlettségi szintjének és rendelkezik ehhez kellő motiváltsággal. *(Tulajdonképpen a motiváció ahhoz is kell, hogy valaki tanuljon, ennek során eljusson az egyik szintről egy másik magasabb szintre!)*

Tanulásnak tekintendő tehát az elméleti ismeretek, a gyakorlati jártasságok és készségek elsajátítása, a képességek kialakulása, meghatározott viszonyulások, érzelmi és akarat

² Tudatosan használom mindkét megnevezést, aminek oka a későbbiekben leírtakból remélhetően kiderül!

³ Lásd továbbá a szakképzési törvény végrehajtására vonatkozó 12/2020 (II.7) kormányrendelet 311.§-át.

tulajdonságok, kompetenciák (ki)fejlesztése, valamint a kívánatos magatartások kiváltása is. Ezeket az adott fiatal - leginkább a környezettel való interakciói révén - maga alkotja meg, hozza létre. Így tehát e tudás lényegében leginkább önálló, egyéni konstrukció terméke. Mindezekből következhet az, amiről kevésbé beszélünk, hogy az oktatás már ma sem csak a tudás közvetítése, hanem kisebb részt a tanulás személyes, öntörvényű folyamatainak irányítása, szabályozása, segítése, felügyelete. Az utóbbinak a megerősödése már ma is mellőzhetetlen, indokolt jövőbeni előtérbe helyezése, akár egyetértünk vele, akár nem!

Nem a rendészeti jellegű középfokú oktatás dolga lenne ugyan, de elkerülhetetlen itt is – rögtön a képzés megkezdésekor, de ennek folyamatában is - foglalkozni a tanulás tanításával, az önképzési fogások adott tanulókra jellemző egyéni technikái megtalálásával, elmélyítése segítségével! Ez nemcsak azért indokolt, mert szakítani kellene a hagyományos frontális tanítás túlsúlyával, sokkal inkább azért, mert később a rendvédelmi munka végzése során a mainál is nagyobb jelentősége lesz az ön-, és tovább-, valamint az átképzéseknek a körülményekben bekövetkező gyors és nagyméretű változások miatt. *(Nyilvánvalóan az ön-, és tovább-, valamint az átképzések már nem olyan formában és körülmények között fognak történni, mint például a rendőrség-határőrség integrációja során bekövetkezett átképzésnél!)*

2. A rendvédelmi jellegű felkészítés jelenlegi helyzetének felvillantása⁴.

2020 óta felsőfokú szakképzettséget nem igénylő munkakör betöltéséhez, ilyen irányú tevékenység végzéséhez szükséges szakmai tudás megszerzése az írás készítési idejében kétféleképpen történik. Az egyik iskolai rendszerben, a két rendvédelmi technikumban (RVT) zajló 5-s szintű szakma megszerzésére vonatkozó felkészítés, melynek alapja a Képzési Kimeneti Követelmények-en (továbbiakban: KKK) alapuló Programtanterv (továbbiakban: PTT).

A másik az iskolarendszeren kívüli ún két járőrképző intézmény által⁵ megvalósuló, szakképesítés megszerzésére irányuló felkészítés a vonatkozó felnőttképzési törvény alapján. Az utóbbinak a kiinduló dokumentuma a vonatkozó Programkövetelmény (továbbiakban: PR) alapján készülő akkreditált Képzési Program.

⁴ Azok részére, akik ezekkel kapcsolatos bővebb információkra vonalának kíváncsiak ajánlom a Határrendészeti Tanulmányok 2021/1. számában a 6-24. oldalakon olvasható „Változások és előzetes összehasonlítások a rendőr tiszthelyettes állomány felkészítésében” című írásomat.

⁵ Ilyen felkészítést a két RVT is végezhet!

3. A rendvédelmi jellegű felkészítés korszerűsítésének legfőbb okai.

Magától értetődő, hogy a ma létező tantárgyak, tananyagok, alkalmazott jegyzetek, pedagógiai módszerek, az oktatás legáltalánosabb formái stb. nemigen a legújabb igényekre és a fiatalabb („Z”) generáció tagjaira szabottak. Már az „Y” generációnál is megfigyelhető volt, hogy a hagyományos, poroszos formákat nemigen kedvelik, igénylik az interaktivitást, a sokszínűséget, a többféle technikai eszköz használatát, néhány tanuló esetében azt is, hogy a saját idejüket - benne a tanulási időt is - maga szeretné beosztani. Különösen igaz lehet ez a „Z” generáció tagjaira vonatkozóan. Úgy gondolom, hogy már több pedagógus ismeri, fogadja el azt, hogy az oktatásnak, oktatóknak kell igazodnia az új generációkból kikerülő tanulókhoz/képzésben résztvevőkhöz, azok jogos igényeihez, nem pedig fordítva. Amennyiben sor kerülne bizonyos változtatásra, akkor ez – de már maga a gondolat felvetése is – nemigen nyerné el az oktatók teljes körének egyetértését. Nemcsak azért, mert általában minden változtatástól viszolyognak az érintettek, hanem azért is, mert a szakmai felkészítésben már sok változás állt be az elmúlt 10-30⁶ évben. Arról sem feledkezhetünk meg, hogy a jelenlegi idősebb oktatók a tekintélytiszteletben szocializálódtak (én is), ezért az alkalmazkodást és az idősebb személy tekintélyét, dominanciáját egyértelműen elfogadták (elfogadtuk). Ezzel szemben pedig most olyan fiatalokkal, tanulókkal, képzésben résztvevőkkel találkozhatunk, akik már más jellemzőkkel is rendelkeznek. Legfőképpen azért, mert Ők már az információs társadalom tagjai, akiknél a tekintély nem automatikusan létezik másokkal (oktatók, vezetők) kapcsolatban. Ez utóbbiból az is következhet, hogy a tekintély és tisztelet fogalmai esetükben felülíródhatnak. Ők már nemigen gondolják, hogy kizárólag csak az idősebb ember a tudás letéteményese. *(Ez fennállhat nemcsak az oktatással, hanem a munkavállalói szerep teljesítésével kapcsolatos kívánatos attitűdjeikben is.)*

Mindezekből sokféle következtetés vonható le. Az oktatást, képzést illetően leginkább az, hogy ennek a jövőben kicsit módosulni kellene, azaz a felkészülésnek/felkészítésnek rugalmasabbá, az oktatói magatartásnak kissé másabbá kell válnia. Ez érzelmi és értelmi erőfeszítést, igazodást is igényel a mai és jövőbeni oktatóktól, ami nem kívánatos konfliktushelyzeteket indukálhat közöttük.

Mindezekkel együtt már most kihangsúlyozom, hogy „ne öntsük ki a fürdővízzel a gyereket” is. Nem elég megtanulni bemagolni, jól prezentálni tudni, mert ezek csak a formák, keretek. Ha nincs ehhez megfelelő tényismeret, logikus gondolkodás, nyomós érvrendszer, azaz valós

⁶ Ennek bizonyítéka az általam összeállított „Összefoglaló gyűjtemény a Rendőr, határrendész szakképzés 1990. és 2020. évek közötti alakulásáról” tartalma.

tartalom a tarsolyban, akkor a keretek díszletekké válhatnak. Azaz valamennyi lexikális szakmai tudásra biztosan szükség lesz ezután is, bár ezeket már ma sem csak a jegyzetekből, az oktatók előadásaiából, a klasszikus iskolai falak között, hanem sokféle más helyen és módon is beszerezhetik az érintettek.

Bár az sem mindegy, hogy MIT tanítanak/tanulnak a fiatalok, legalább ilyen fontos a HOGYAN kérdésre adott optimális, korszerűnek mondható válasz is, illetve ennek mindennapi bizonyítása, amiről 5. pontban szólok.

4. Amire számolni lehet általában a jövőben a felkészítés, tanulás szempontjából.

Már ma is – de a jövőben még inkább – a szükséges információkhoz való azonnali hozzáférés és a minket érő tapasztalatok szabad, egyéni alakításának idejét éljük. Napjainkban is akár bent a házukban (okos otthon), akár a házuk ajtaján kilépve az áruházban a karon lévő okosóra segítségével történő fizetés csak egy példa a jelen helyzetre vonatkozóan. Többek között ez a kis okos eszköz – sok egyéb funkciója mellett – a zsebünkben végtelen kommunikációs lehetőséget biztosít tulajdonosai számára mind a határon belül és kívül egyaránt. A legfiatalabbak már olyan világba nőnek bele, ahol a közösségi médiaformák, illetve ezek platformjai a leghatékonyabb keresési lehetőségeket biztosítja számukra. A ma létező világ pedig nem fog holnap megszűnni, a fejlődés nem fog lassulni, hanem inkább gyorsulni. A tanulás szerepe a jövőben még inkább fontossá, szinte nélkülözhetetlenné válik. De a formája, megvalósulásának elemei, körülményei nemigen ugyanolyanok lesznek, mint ami ma létezik. A tanulás a jövőben is általában a közvetlen tapasztalásban, az átélt élményekben fog rejleni. De ez a tapasztalás, átélt élmény már kicsit másképp fog megvalósulni. Már eddig is tudtuk azt, hogy a tanulók többsége aktív közreműködője akar lenni saját fejlesztésének. A tapasztalati tanulás alapja is ez: a tanuló aktív szerepet játszik tanulásában ahelyett, hogy csak passzív befogadó lenne. Ez a fajta tanulás eredményesebbnek mutatkozik. Persze ennek a pozitív folyamatnak a modern technikai eszközök alkalmazása nemcsak segítői, hanem zavaró tényezői is lehetnek, ugyanis a sokféle inger el is vonhatja az érintettek figyelmét. Ezek még tanórai felkészítés során is előállhatnak. Minden pillanatban, amikor tanórát, tréninget vezet valaki, zavaró ingerekkel is meg kell küzdenie, amennyiben engedélyezett – márpedig ez kezd teret hódítani – a saját okostelefon, tablet adott felkészítés keretében történő igénybevétele. A tanulók/a képzésben részt vevők, ha bekapcsolják az okostelefonjukat, laptopjukat, abban a pillanatban értesítések, üzenetek ugranak rajta elő. Cselekvést és bevonódást megkívánó

felkészítés során kevesebb lehetőség adódhat a figyelem elterelésére ilyen körülmények között is.

Tekintettel arra, hogy a rendőrségnél is be fog következni középtávon több ma létező munkakör megszűnése, tartalmának lényeges átalakulása, ezek előrevetítik az át/továbbképzések jelentőségének, méretének térhódítását. Ennek legoptimálisabb változatai alakításával, formálásával, korszerű feltételei megteremtésével már ma foglalkoznia kellene az illetékes szakembereknek. Olyan módszerek (e-learning), módszeregyüttesek (blended learning)⁷ optimális/minőségi feltételeinek megteremtésével, ami nagyszámú érintett hatékony át/továbbképzését teheti lehetővé. A legversenyképesebbek azok a munkáltatók lesznek, akik nemcsak a mai, aktuális helyzetet, hanem előre nézve a jövőt is képesek lesznek kiszolgálni, akik a jövő generációs munkavállalóira már ma is tekintettel vannak.

Sok a bizonytalanság, néhány bátortalan kísérletet leszámítva a rendőrségnél nemigen történt lényeges változás e téren. Annak ellenére sem, hogy sok érintett előtt már egyértelmű a helyzet. Ez szerint a régi keretek között, régi módszerekkel, elavult technológiával, módszertannal, határtalan ismerettartalommal nem lehetséges a ma még nem is igen látható jövőre sikeresen felkészíteni/felkészülni! (Ezekről később külön is szólok.)

Az élethosszig tartó tanulás koncepciójának középpontjában az az elképzelés áll, hogy az érintetteket képessé tegyék és bátorítsák arra, hogy „megtanulják, hogyan kell tanulni” az új körülmények között is. A tanár és tanuló számára egyaránt tágul az a „tér”, amelyben a tanítás-tanulás mozzanatai lezajlanak. Így az érdeklődés felkeltése, az ismeretek megszerzése, a szemléltetés-tapasztalás, a kísérlet, a kutatás, a gyakorlat, a következtetés és a rendszerezés bizonyos didaktikai rendszerben elhelyezhetők, s kötött algoritmusok szerint szervezhetőek. A változás érthetően hatással van/lehet a pedagógusra is, hiszen térben – különösen, ha iskolai oktatásról van szó – kell, hogy megtalálja és kialakítsa a különböző eszközöknek (hagyományos tanterv, tananyag, tankönyv), újszerű alkalmazását, az „új környezetben” megszerezhető tudás lehetőségét, használatának összhangját. De sajátos helyzetben van/lehet a tanuló is, aki egyfelől nyitott az új információkra, másfelől a fejlődés jellegéből adódóan – eltérő mértékben – de még az orientáció és a fejlesztés lehetőségeit is igényli. Ilyetén kisebb részben önszabályozott, nagyjából pedig – valamilyen módon és formában magvalósuló – támogatott tanulásról lehetne beszélni. A felkészítés/felkészülés, a tanulás szempontjából az interaktivitás és a multimédia komplex, „egyenre méretezett” együttese lényeges új vonásokkal fog rendelkezni.

⁷ A blended learning hagyományos, jelenléten alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének, illetve tananyagainak változatából alakult ki.

A jövőben – éppen a mobil információs technikai eszközök hatására – már nemcsak az oktatás, hanem a tanulás sem lesz a régi. Mások lesznek ennek színterei, eszközei, fogásai a hagyományos változathoz képest. Pont ezen eszközök jóvoltából elvileg a felhasználók (tanulók) számára egyre inkább személyre szólóvá formálható a tanulás, s az a nem klasszikus értelemben vett tér is, amelyben ez a tevékenység majd végbemegy. Itt már nagyobb arányban a virtuális tanulási tér kaphat prioritást, ahol már nemigen fognak érvényesülni a formális tanulásra vonatkozó jellemzők, kötöttségek. Ezáltal joggal feltételezhetjük, hogy majd létrejön egy, az online képzések iránt elkötelezett felhasználói kör. A hálózatba kötött számítógépek és mobil kommunikációs eszközök képesek lehetnek egy, az osztályterem korlátjaitól független közös – úgynevezett határon belüli, vagy kívüli virtuális – tanulási teret létrehozni. (Mondjuk a két RVT adott osztálya, bizonyos témát a másik technikai csoport tagjaival közösen beszéljük át, tanulják meg. De ez fennállhatna adott iskola nemzetközi társintézményeivel kooperálva is, amihez csak jó szervezésre – idegen nyelvtudásra – volna leginkább szükség.) Ebben a tanulási térben az egyes tanuló/képzésben résztvevő valójában már nem feltétlenül magányosan keresi saját útját, mivel a hálózati kapcsolatok a tanulás új, tartalmi és módszertani lehetőségeit is megteremthetik. Ezekből adódhat az is, hogy a pedagógus centralizált szerepe – főleg, ha az ismeretközlésről, a tudás ellenőrzéséről van szó – visszaszorulhat. Az új infokommunikációs környezetben megvalósuló tanulás jellemzője lesz – különösen a „Z” generációs munkavállalók esetében – a személyi használatra szolgáló készülékre összpontosított figyelem, valamint állandó törekvés az interaktivitásra és a hálózati működésre.

A következő időszakban további kihívást a non formális tanulás térnyerése, valamint az át/továbbképzések számának megnövekedése fogja jelenteni. De ezek esetében is jól alkalmazhatóvá válhat az ún. online felkészülés jelenléti oktatással történő kombinációja. Mégpedig olyan módon, amely munkaidő alap kímélésével is járna. (Ezekkel kapcsolatos kényeszerű példákat mutatott fel a covid járványhelyzet!) Ehhez viszont megbízható szélessávú adatátvitelre, interaktív módon használható korszerű tananyagokra, és ilyen felkészültségű oktatókra/segítőkre volna szükség!

5. A korszerűsítésre vonatkozó gondolatok.

Amennyiben elfogadást nyer a változtatás, korszerűsítés szükségessége, akkor azt is látni kell, hogy az új elváráshoz igazodáshoz viszont több dolgon – komplex módon – történő változtatás indokolt. Most ezen – részemről ajánlott – néhány részelemet veszem sorra. Tehát milyen fejlesztésekben, korszerűsítésekben lehetne már ma is gondolkodni? Az erre vonatkozó választ

illetően a szakirodalom leginkább kétféle csoportot jelöl meg. Az egyik a technológiai fejlesztésre fókuszál, míg a másik pedig a készségfejlesztést célzó megoldást favorizálja. Én e vonatkozásban mindkettő komplex összehangolt alkalmazását gondolnám követendőnek. Jómagam korábban is a kívánatos kompetenciák⁸, alapvető szakmai készségek megszerzésének híve voltam, de az ismereteket régebben is a különböző szakmai kompetenciák természetes összetevőjének tartottam. Mivel a rendvédelmi (rendőri) szervezetek utánpótlását biztosító közép és felsőfokú intézmények napjainkban egységesen érettségivel rendelkező fiataloknak adnak lehetőséget a szakmai felkészülésükre, ezért a szűk értelemben vett szakmai tudást (készségek, kompetenciák) minden további nélkül el lehet sajátítani formális-, in-, és non formális keretek között, offline és online formában, de leginkább mindezek kombinált alkalmazásával.

Az eddigi felvetéseim után lássuk hol, milyen jellemzők esetében célszerű, lehetséges a korszerűsítés, a változtatás, miben lehetne/kellene változtatni a rendészeti szakképzést végző intézményeknek? Ezekbe beleértem a két RVT-t, de a két járőrképző tagozatot is. Tisztában vagyok vele, hogy a szakképzésre vonatkozó 2019. év LXXX. törvény (továbbiakban: Szkt) és a végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) kormányrendelet (továbbiakban: Szkr) ilyenekre vonatkozóan nem ad felkérést, utasítást. De az ebben érintettek egy része akkor is tartózkodna ezek meglépésétől – leginkább kényelmi szempontból – ha a hatályos normák kedvezőbbek lennének, csupán csak azért, mert macerával, pluszmunkával járna minden apró vagy nagyobb változtatás. Ettől függetlenül szerintem már jelenleg is lehetne bizonyos apróbb lépéseket megtenni a korszerűsítés érdekében úgy, hogy az ne eredményezzen összeütközést a hatályos szabályozás előírt mondataival. Ugyanis ma már közzismert az a mondás, hogy ami nem tiltott, az szabad, nehezebb megoldás a vonatkozó norma igazítása!

Itt teszek említést arról, hogy a tanuláshoz, a fejlődéshez nemcsak információkra, tapasztalatokra-, hanem ezek feldolgozására, ezekben való elmélyülésre is szükség van. Erre nem szabad sajnálni az időt! *(Néha a kevesebb a több!)*

5.1. A tanító szervezetből tanulást támogató szervezetté válás irányába történő elmozdulás.

A modern pedagógia a tanulást nem a tudás átadásának-átvételének, hanem a tudás megkonstruálásának, vagyis alapvetően aktív folyamatnak mondja, amelyben az a

⁸ Általán favorizált kompetenciák lehetnek már ma is: a kritikus gondolkodás és problémamegoldás, az együttműködés, a kreativitás és innováció, a kommunikáció, a digitális készségek, az alkalmazkodóképesség és rugalmasság, valamint a karrier és életmódkészségek.

leglényegesebb mozzanat, hogy a tanuló meglévő és rendszerekbe szervezett ismeretei segítségével értelmezi az újabb információkat. Nyilvánvalóan ebben alapvető szerepet játszanak azok a korábban megszerzett ismeretek, amelyek képesek kapcsolatba kerülni az új információkkal. Ezek valamilyen „képek”, elméleti rendszerek, modellek, sémák, avagy „forgatókönyvek” formájában léteznek/létezhetnek az adott egyén tudatában. Így tehát az érintett a tudást nemcsak egyszerűen befogadja, magába olvasztja, hanem leginkább megkonstruálja az értelmezési folyamatokban. (Ezért kapta meg ez a tanuláselmélet a „konstruktivista” jelzöt.) Tudom, azon oktatók, akik ezeket a sorokat olvassák rögtön azzal jönnek elő, hogy ehhez sokkal több időre van szükség. Igen ez is igaz. Ezért kellene jól megszűrni az elvárható tudástartományt, arról nem is beszélve, hogy a több (tananyag) az nem biztos, hogy a célkitűzést tekintve jobb (hatékonyabb, eredményesebb) is! Azért szaktanár valaki, hogy tudja mi az, ami feltétlenül szükséges, nélkülözhetetlen a ma/holnap zajló rendőri munka végzéséhez.

A mai helyzetre általában leginkább az a felállás jellemző, hogy a TANÍTÓ tanít, a tanuló pedig TANUL?! A hangsúly tehát a tanításon van és kevésbé a tanuláson. (*Persze a jó színvonalú tanítás könnyebb tanulást von maga után.*) Az oktatót sokszor a „leadott” tanórái számáról – nem az un. hozzáadott értékről, avagy arról, hogy Ő MIT TETT a tanítványai konkrét tanulása érdekében - számoltatták el. Ezért vetem fel azt, hogy meg kellene próbálni a tanító szervezet szerep egy része terhére teret adni a tanulást támogató szerep érvényesülésének is. Ez persze azt is jelentené, hogy szakítani kellene a hagyományos frontális munkamódszer prioritásával. Ebben az újszerű működési logika szerinti szituációban integrálni, működtetni kellene a differenciált, rugalmas, tanulási lehetőségek gazdag tárházát, amiben még bizonyos esetekben – nem meghatározó módon és mértékben - a hagyományos frontális oktatásnak is helye lenne.

5.2. Módosítás a tanulásszervezés módozatán.

Jelenleg vannak a 20-32 fő közötti létszámú osztályok, akikre létezik egy egységes órarend, ami megmutatja milyen tantárgyból, hova kell adott napon, adott időben menni az osztály minden egyes tagjának tanórára. Ezekben a tanórákon – annak függvényében, hogy elméleti, gyakorlati, vagy komplex foglalkozásról van szó – az oda kiírt oktató elmondja, bemutatja, gyakoroltatja a tanrend szerinti foglalkozás tananyagát. Azaz az elméleti foglalkozások esetén elmondja azt a tananyagot, melyet a tanítványoknak meg kell tanulniuk, hiszen ennek Ő a tudora. A tanítványok pedig vagy megtanulják/vagy nem, majd pedig „felelnek” belőle.

A képzéssel kapcsolatban elvileg mindig hangsúlyt kapott a differenciált foglalkozás követelménye, aminek az érintettek a rendészeti jellegű felkészítésben is igyekeztek eleget

tenni. Úgy tűnik viszont, hogy általában az eddigi, a „tananyag bővületében” lévő tantervi struktúra és („katonás”) tanítási rend nemigen segíti az egyéni, önálló, adaptív, nyitott (az egész életre szóló) tanulási modell szélesebb térhódítását. Eddig az oktatás kapcsán általában nagyrészt az volt az elfogadott, hogy a tanár tud valamit, amit a tanuló nem. Neki tehát – mármint a tanárnak – az a dolga, hogy ezt „átadja” tanítványai számára. Ezen felfogáson kíván túllépni az a hozzáállás, mely szerint, amit nem tud a tanuló, de szükséges lenne számára, azt tanulja meg tanári/mentori segítséggel, továbbá magára és társaira támaszkodva. Ezért én a differenciált, egyénre szabott foglalkozás terén mindenképpen továbbmennék. Elképzelhetőnek tartom adott tanulócsoport egyes kiemelt képességű tagjainak a tanórák alóli felmentésével, segédoktatói, tréneri megbízatással történő igénybevételével élni. Ez motiváló lehet nemcsak az érintett-, hanem a társai számára is. Alkalmazásának tilalmát semmi nem írja elő a vonatkozó alapnormákban. Régóta létezett – de kissé elhanyagolt – megoldás, az ún. tanuló pári/tanulócsoportos tanulás továbbvitele is. *(Sőt a testvér évfolyamú osztályok együttműködését, működtetését is célszerű lenne felújítani, amikor adott másodéves osztály patronálja, segíti - nemcsak az alapkiképzésben - az elsőéves „testvérosztályt” a tanulásban, az alkalmazkodásban.)* A tanév közbeni aktív közreműködést jelentheti az is, ha adott félév/tanév végi számonkérés – nemcsak a beszámoló - alól felmentést kapnának azok, akik év közben nagyon jól szerepeltek, dolgoztak, segítettek a társaik felkészülését. Részemről az is elképzelhetőnek tűnik, hogy osztályozás – és nem az értékelés – háttérbe szorításával is lehetne motiválni, amennyiben a dolgok a kívánatosnak megfelelően zajlanak. Ugyanis – sok más mellett – a tanulók nagyobb mérvű „dolgoztatása”, az önálló vagy csoportos ismeretszerzés, tanulás megvalósítása, valamint az itteni sikeres szereplések feltételezésem szerint egyértelműen motiváló hatásúak lehetnek. A rendészeti szakképzésben tanulók többségénél a tanulási aktivitást leginkább a vonatkozó elmélet gyakorlathoz történő kötésével, pontosabban ennek a gyakorlatba történő átültetésével, alkalmazásával érhetjük el. Ezzel lehet leginkább felkelteni a kíváncsiságot adott téma iránt, arról már nem is beszélve, hogy a tanulók többsége ebben általában sikeresebb, mint a „száraz, levegőben lógó” elmélet bebiflázásában.

A tanulás/tanítás eredményességét az ebben érintett tanulók pozitív tapasztalatai előre, - míg a kudarcok, sikertelenségek legtöbb esetben ellenkező irányba vihetik el, azaz passzívakká tehetnek. Jó motiváló az is, ha teljes sikertelenség nem létezik, néhány modul teljesítése is eredmény lehet. Ha egy vizsga mégsem sikerülne, elvileg lehetőség volna későbbi újra próbálkozásra, bár erre a jelenlegi szabályozás nem ad lehetőséget, azaz tilalmazott. Sőt 2020-

tól még arra sem, hogy adott esetben néhány részmodul sikeres teljesítésével részszakmát⁹ szerezzék az érintett.

Nyilvánvaló, hogy a rendészeti szakmai felkészítésnek is – ahogy korábban már érintettem - a vonatkozó KKK-n, illetve a PTT-n kell alapulniuk, hisz a felkészítés végére el kellene érni a bennük szereplő kimeneti elvárásokat. Ugyanakkor a közös intézményi célokon túl – tekintettel a tanulók eltérő előzetes tudására, kompetenciáira – léteznie kellene ezekhez igazodó, de konkrét személyre szóló felkészítési elképzeléseknek is. Ennek az alapjai részben megvannak, hisz korábban is és most is a tanulók intézményekbe való beérkezése után, még a felkészülés kezdetén megtörténik a bemeneti kompetenciáik felmérése. Ehhez tartozik az, hogy még a befejezés előtt is sor kerül ilyen jellegű felmérésre, ami kimutathatja a képzési idő alatti hozzáadott pedagógiai értéket, azaz honnan hová jutott el adott tanuló szakmai tudásában, kompetenciáiban. Sőt még a folyamat közepe táján is sor kerül az adott tanuló saját magához – és a központi elvárásokhoz – képest történő megítélésére, valamint ennek birtokában a rá vonatkozó konkrét további elvárások, teendők megfogalmazására is. A konkrét elvárások teljesítése a jövőben megvalósulhatna elvileg szinte teljesen önállóan, de gyakorlatilag leginkább jól megválasztott különféle fejlesztésekkel, ezekhez kapcsolódó konkrét támogatásokkal, segítségekkel, a hozzá szükséges feltételek személyre menő megteremtésével. Ebből kiderülhet, hogy a tanulásszervezésben történő változtatás leginkább a személyre szabottságnak minden (legtöbb) tanulóra való kiterjesztése lehetne. Így a tanulásszervezés az egyes tanulók tanulási tevékenységét tovább differenciálhatná, amelynek kiinduló alapja a már említett felméréseken alapuló tanulói profil aktuális állapota lehetne. Ez utóbbi szerepelhetne úgy, mint adott személyre vonatkozó dokumentum, „útlevél”, amely végig kísérhetné nemcsak az iskolai szakaszt, hanem az érintett munkavállalói időszakát, pályáját is. Ugyanis a személyiségfejlesztés, az LLL nem zárul le adott felkészülési mozzanat teljesítésével, ennek elismerésével. (Itt érhető tetten a munkahely megtartó ereje, vagy ennek hiánya, ami feltétlenül kihat az utánpótlás igényelt mértékére is!) A személyre szóló felkészítésnek nyilvánvaló alapvető feltétele az egyes tanulók minden eddiginél alaposabb megismerése, naprakész ismerete. (Megjegyzem, hogy ez nem zárja ki adott osztályokra vonatkozó szociometriai felmérések további végrehajtását, alkalmazását, hasznosítását sem, hisz ez is hozzájárulhat az egyének jobb megismeréséhez.)

Milyen tanulásszervezési formációkról lehet szó? Elvileg – mert erre ma még nincs jogi felhatalmazás – ezek egy része lehetne kötelező, - a másik része pedig teljesen fakultatív. Ezek

⁹ Lásd Rendőr tiszthelyettes szakma Képzési és Kimeneti Követelmény 1.8 pontja, valamint Programtanterv 144. oldala.

képezhetnék eltérő konkrétumokkal a tanulói profilnak megfelelő felkészítési tervek fejezetrészeit. Erre utal a következő táblázat:

KÖTELEZŐ			FAKULTATÍV				
hagyományos	korszerű		egyebek				
tanórai foglalkozás osztálykeretekben ¹⁰	projektcsoportokban dolgozás bent és a végrehajtásban	egyéni tanulás támogatással/e nélkül	sport-körök	szak-körök	tudományos munka	közösségi munka	minden más
a tanulási idő 15%-a	a tanulási idő 35%-a	a tanulási idő 40%-a	a tanulási idő 10 %-a amelyből az első háromnak minimum 5%-t kell kitenniük				

A %-n belüli időbeosztás elég rugalmas lehetne, ami a tanulók helyzetét könnyítené, ugyanakkor persze a segítők, az osztályfőnökök, a tanulmányi osztályi nyilvántartói munkáját bonyolíthatja, még ha az utóbbihoz már segédsoftverek is rendelkezésre állhatnak. *(Lehet, hogy ezt a szervezeti elemet majd tanulászervező és rögzítő alcsoportnak fogják hívni!)*

A táblázatban szereplő hagyományos tanórai foglalkozáson kívül a többi változatoknál szó lehet online és offline tanulásról egyaránt.

A hangsúly tehát – részben túlhaladva a mai helyzeten – a tanulók saját tanulásában való részvételére kellene áthelyezni. Ezt leszámítva minden tanulási szintér igénybevétele során lehetőséget kellene adni az együttműködésekre, a vitákra, érvelésekre, meggyőzésekre, a kritikus gondolkodásmód alkalmazására, a problémahelyzetek megoldására, ügyelve arra, hogy nemcsak egy, azaz egyetlen jó (központi) megoldás létezik! (Az együttműködéssel kapcsolatos kompetencia már a szakmai gyakorlatok közben is, de különösen a mindennapi rendőri munkavégzés során kamatosan megtérülhet, hisz ez a munkahelyi beilleszkedés egyik alapfeltétele.)

Feltételezésem szerint a személyre szabottság bevezetése nem is elsősorban módszertani megújulást, hanem a pedagógus szerep módosulásának elfogadását igényelné, ami nem fog egykönnyen bekövetkezni. Ugyanis az oktatóknak a tudás forrásából a tanulás támogatójává válása módosult szerepfelfogást, mentalitást is igényel. Az eddigi oktatókból a tanulás támogatójává, segítőjévé, mentorává, tanácsadóvá, facilitátorrá, un. téma/ esetgazdává kellene

¹⁰ Ez már nemcsak a hagyományos évfolyamon belüli osztálycsoportosításban történhetne. Megjegyzem, hogy a tanulócsoportos foglalkozás esetében elképzelhető nemcsak a hagyományos évfolyamon belüli, hanem esetenként kis létszámkiegészítésű vegyes összetételű csoportosítás is. Nemcsak azért, mert adott tanulócsoporton belül érintett tanulók előtudása, tanulási üteme eltérhet egymástól, hanem azért is mivel a két RVT esetében eleve több osztály létezik, sőt lehetnek olyanok, akik egy, - vagy a másfél éves időtartamú program szerint tanulnak.

válniuk, ami hangsúlyozottan nem jelentené a pedagógus szerep leértékelődését. Hisz ezek az új funkciók sikeres teljesítése legalább olyan szintű – de talán még több, sokoldalúbb – tudást, felkészültséget igényel, mint a jelenlegi oktatóké. Persze a kisebb létszámú oktatókon és a pszichológuson kívül többféle specialistára – tanulás szervező, értékelési szakember, online támogatást végző specialista, média szakértő, fejlesztő pedagógus és egyéb másra – is szükség lenne a jövőben az eredményes teljesítés érdekében.

5.3. Az új helyzetre vonatkozó módszerekről, eszközökről.

Az előző 5.2 pontban leírtakból következhet a módszertani repertoáré gazdagításának, főleg az érintettekhez történő igazításának igénye, valamint adott célokhoz legalkalmasabb eszközök jó megválasztása.

5.3.1. Ami az ajánlott módszereket illeti.

Itt csak azokat nevezem meg, amelyek az eddig alkalmazottakhoz képest újszerűbbek, avagy szerintem nagyobb hangsúlyt érdemelnének.

Közismert, hogy a módszerek közül leginkább a frontális osztálymunka a meghatározó. Az ennél érezhető viszonylag passzivitást ellensúlyozták az ún. aktivizáló módszerek alkalmazásával, amelynek az ösztönzésen túl szocializációs hatásai jó esetben pótolhatatlanok. Ez a szocializációs hatás abból adódik, hogy az ember társas lény, szeret csoportban lenni, ilyen közegben mozogni, dolgozni. Ezen túl a többség szeret sikeres is lenni! De erre csak akkor képes, ha aktívan, eredményesen, jó közérzettel tud a közösségen belüli pozitív elvárásoknak megfelelni, a csoport tagjaival együttműködni. Ehhez persze az érintettnek fejlett társas-, (érzelmi) kompetenciákkal kell rendelkezniük.

A kooperatív tanulás/tanítás olyan tanulásszervezési mód mely a kapcsolódó ismeretszerzéssel együtt, illetve ezen túl az együttműködéshez, a kooperációhoz szükséges szociális, - társas készségek kifejlesztését, megerősítését célozza meg. Az ilyen módon vezetett foglalkozás (kis)csoportban folyik, melynek keretében annak résztvevői úgy szereznek meg bizonyos ismereteket, hogy közben kommunikálnak egymással, egymástól is tanulnak. Az ilyen jellegű tanulás/tanítás során a cél az, hogy az érintettek az ismeretek megszerzésén túl tegyenek szert mások gondolkodásának, képességeinek, készségeinek megismerésére is. Jöjjenek rá arra, hogy bizonyos ismeretekhez való hozzájutásnak több útja lehetséges. Érezzék azt, hogy csoportban való tanulás, dolgozás esetén szükségük van másokkal, társaikkal kapcsolatos toleranciára, valamint reális önismeretre is. Tanulják meg a másokhoz való alkalmazkodást, illetve váljanak képessé korrekten, „sportszerűen” érvelni, vitatkozni.

Kimondhatjuk, hogy az aktivizáló módszerek, a csoport foglalkozások keretében a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a munkára építő cselekvésformák, az önálló információszerzés-feldolgozás, a kooperatív tanulási technikák – bár nagyobb előkészületeket igényelnek – ezzel együtt is sokkal maradandóbbak lehetnek mivel ezen típusú feldolgozások a tanulás valódi élményét adhatják a résztvevőknek. Mindezek eléréséhez járul hozzá a jól előkészített, megvalósított kooperatív tanulás/tanítás.

Ezen túl felhívom a figyelmet még az ún. projekt-, és a tréning módszerekre, alkalmazásukra is. Az utóbbiakról nem szólok, de arra utalok, hogy a sikeres tanuláshoz sok mindenre szüksége lehet az érintettnek, amelyek közül hármat itt is kiemelek. Ezek pedig, a memória, a figyelem és végül, de nem utolsósorban a motiváció, amiről korábban már részletesebben szóltam. Míg az előbbi az információ tárolását, szükség esetén gyors előhívását teszi lehetővé, addig a figyelem egy olyan tudatos beállítódást takar, melynek következménye a megtanulandókra történő koncentráció. A harmadik – a motiváció¹¹ – egy olyan igényt feltételez, ami a megcélzott dolog megtanulásához, elsajátításához elengedhetetlen. Ez utóbbi megléte, avagy hiánya nagyban függhet a tanulásban/tanításban érintett pedagógustól is!

A projekt egy olyan sajátos tanulási egység, tanulási technika, amely a megismerés fő forrásává az önálló és csoportos tapasztalást helyezi előtérbe. Másképpen mondva egy olyan ismeretszerzés, amely során az érintett az elsajátítást egy alkotó folyamat részeként és eredményeként valósítja meg. A módszer lényege nem kizárólag csak az, hogy a tanulók egy-egy problémára megoldást találjanak, hanem az, hogy ennek során a lehető legtöbb összefüggést és kapcsolódási pontjaikat is felfedjék. A passzív befogadó és feldolgozó magatartás helyett ilyenkor az érintetteknek lehetősége van saját meglévő képességeik, viselkedési formáik kipróbálására, újak kialakítására. A projektmódszer fő értéke, és egyben leginkább hasznosuló eleme nem is csak maga a végtermék, sokkal inkább maga a munkafolyamat, az út, amelyen végig kell menni a megoldás eléréséhez. Ugyanis ennek során az ismeretsajátítás mellé fontosságban felzárkózik maga a gondolkodási folyamat, az egyéb gyakorlati tevékenységek megvalósítása során szerzett tapasztalatok, élmények szellemi és érzelmi hatása is. Egy-egy kérdés megválaszolásánál különböző képességstruktúrák azonos

¹¹ Négy ajánlott motivációs elem a felkészülés/felkészítés során:

Olyan izgalmas, lényeges feladatok biztosítása, amelyek figyelemfelkeltők, gyakorlatban is ténylegesen alkalmazhatók.

A választás lehetősége, a különböző feladatokban lehetőség adása a szabad döntésekre, ezáltal sokkal inkább a sajátjuknak fogják érezni azt a tevékenységet és elhivatottabbak lesznek iránta.

Kihívás, fejlődés lehetősége olyan képzés biztosítása, amely valóban új tudást nyújt a résztvevők számára és túlmutat a jelenlegi képességeiken.

Folyamatos visszajelzés adása, kiemelve az egyén sikereit, fejlődését. Tegyük elérhetővé azt, hogy a résztvevő lássa mennyit haladt, fejlődött a képzés alatt és még mennyi hiányzik számára a kurzus végső céljai eléréséig.

szerephez juthatnak. Ebben a tanulásszervezési módban a tehetség és sikeresség fogalma más definíciót jelenthet. Az eltérő képességekkel rendelkező résztvevők a felmerülő feladatokat saját kompetenciáiknak és képességeiknek megfelelően oldhatják meg, így adott esetben – jó moderátor esetében – olyanok is hatékonyan részt vehetnek a munkában, hozzájárulhatnak annak sikeréhez, akik a hétköznapi tanulási tevékenységben kevesebb sikerélményhez jutottak. Mellesleg a projektmódszer alkalmazását elve már az is indokolja, hogy a legújabb alapidokumentumok (KKK., PTT) szakmai vizsgája részen belül újabban már ilyen is szerepel! Az élmény és a magatartás szemszögéből tehát különböző tanulási/tanítási módokat lehet és kell is elővenni, előnyben részesíteni! Ennek során mindig egy kritériumát kell szem előtt tartani, melyik az a módszer és taneszköz, amely a kitűzött CÉL elérését a leginkább szolgálhatja. A jól megválasztott módszerek felkelthetik, fenntarthatják az érdeklődést, aktivizálhatják, vitára ösztönözhetnek és nem utolsósorban információcserére, egymástól való tanulásra adhatnak lehetőséget.

Mindezekből kiderülhetett, hogy a mostani pedagógus szerep – legyen szó ismeretközlésről, tudás ellenőrzésről – centralizáltsága lényeges módosuláson fog átesni.

5.3.2 Az újabban alkalmazható eszközökről.

A tanulás szempontjából az interaktivitás és a multimédia komplex egyénre „méretezett” együttese lényeges új vonásokkal fog rendelkezni. A mobil kommunikációs eszközök jóvoltából a felhasználó (tanulók, képzésben részt vevők) számára egyre inkább személyre szólóvá formálható az a „tér”, amelyben a tanulás végbemegy. Ez az osztályterem korlátaitól független közös – virtuális tanulási – teret is jelenthet. Ebben az új helyzetben az egyén valójában már nem feltétlenül magányosan keresi saját útját, mivel a hálózati kapcsolatok a tanulás új, tartalmi és módszertani lehetőségeit is potenciálisan megteremthetik. Ha ez így lesz, akkor létrejön az online képzések iránt elkötelezett felhasználókból álló új generáció. De az oktatók ICT-vel kapcsolatos jártassága nélkül ezek a hatékony tanulási eszközök kihasználatlanok maradhatnak. Itt is utalok arra, hogy az oktató szerepe nem fog csökkenni, csak módosulni, prioritása megköveteli az állandó fejlődést, a minőség elérését. Elvárhatják tőlük, hogy egy új típusú intézmény struktúrájában, kollégáival együttműködve úgy dolgozzék, hogy képes legyen kielégíteni a tanulók jogos egyéni igényeit. Ebbe a magas szintű professzionalizmusba beletartozhat az is, hogy a tanár egy személyben legyen facilitátor, tudásképes egyéni szakértő és hálózati résztvevő, továbbá legyen elkötelezett (példaadó) a tanítás/tanulás, illetve a kutatás és a fejlesztés terén is. Képesnek kell lennie a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer megteremtésével, az együttműködési elvek és

formák közös kialakításával, elfogadásával a nyugodt, biztonságos és az eredményes tanuláshoz szükséges tanulási környezet megteremtésében, fenntartásában. Az infókommunikációs technika alatt a képzés, felkészítés oldaláról mindazon eszközöket, technológiákat és alkalmazásokat, illetve azok használatát kell érteni, amelyek révén a felkészítésben résztvevőknél érzékelhető minőség-, hatékonyság- és eredményesség javulás következhet be. Magában foglalja az információhoz való hozzáféréstől a feldolgozáson, át a prezentálásig történő folyamat összes hardver-, szoftver- és média feltételeit, beleértve az internetet is. De a képzés esetében nem feledkezhetünk meg ezen eszközök technológiájáról¹² sem! Néhányat megemlítve közülük: mobil digitális prezentációs eszközök, interaktív táblák, szimulációs berendezések, interaktív asztal, okostelefonok, iPad-ek, tabletek, kamerák, 3 dimenziós alkalmazások és rendszerek.

5.3.3 A zárt rendszerű elektronikus távoktatásról.

Mi is ez? A zárt rendszerű elektronikus távoktatás a 2013. évi LXXVII felnttkepzésről szóló törvény 2.§ 12. pontja szerint az, amikor az elméleti képzési ismeretanyag oktatása digitális tananyag formájában informatikai hálózaton (internet, intranet) keresztül, zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment rendszerrel megvalósított távoktatási formában történik. Ennek során az oktató, az oktatásszervező és a képzésben részt vevő személy közös kommunikációs eszköze a számítógép és az informatikai hálózat, továbbá a hozzá tartozó képzésmenedzsment rendszer. Na és mit takar ez az utóbbi megnevezés? A felnttkepzési törvény 2.§ 13. pontja szerint a zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment rendszer (Learning Management System, röviden LMS) a felkészítésben részt vevő személy képzését tervező, szervező és ellenőrző funkció gyakorlására hivatott egység, amely a képzéshez szükséges digitális tananyagot, valamint kiegészítő ismeretanyagot juttatja el a zárt informatikai rendszeren keresztül. De a képzésszervezésen túl manipulálhatatlanul képes lehet adatbázisában rögzíteni, értékelni, valamint a regisztrációs és tanulmányi alaprendszer számára közvetíteni a képzésben részt vevő képzési program szerinti előrehaladását, ellenőrző kérdésekre adott válaszait, eredményeit, tevékenységét. Sőt az előbbieket értékelését is végrehajthatja, továbbá az érintettek interaktív és távolléti kapcsolattal megvalósuló, teljes értékű együttműködését is biztosíthatja.

A zárt rendszerű elektronikus távoktatást (e-learninget) korábban is alkalmazták kisebb mértékben. Mára az e-learning az információs technológiákban, a módszertanban, valamint az érintettek egyéni informatikai tudásában bekövetkezett fejlődésnek köszönhetően a fejlett

¹² Beszélhetünk IKT alapú oktatásról, IKT-vel támogatott oktatásról, de az IKT mindig jelzőként szerepel.

világban széleskörűen elterjedt, általánosan alkalmazott képzési formává vált. Lényegében az e-learning rendszerű képzések elektronikus, digitális úton közvetítik a tartalmakat, amelyekhez egy internet eléréssel rendelkező számítógép segítségével lehet hozzáférni. A tartalmak egy informatikai-, és a már érintett képzésmenedzsment rendszer segítségével jutnak el a tanulók – web böngészővel rendelkező – számítógépére.

Ma már egyértelmű, hogy az e-learning a legfejlettebb informatikai és oktatás módszertani technológiák hatékony alkalmazása a távoktatási folyamatban. Az e-learning rendszerű képzések során a tanulók önállóan, ellenőrzöten, szabályozottan a saját időbeosztásuk és képességeik szerint haladhatnak előre a tanulási folyamatban, amelynek során folyamatos, teljes körű és objektív visszacsatolást is kap a megszerzett tudásról és annak színvonaláról. Alkalmazása nem is az alapfelkészítés, - hanem legfőképpen a továbbképzések, (szak)tafolyamok esetében különösen hatásos lehet.

Az ajánlott változtatás egyik legfőbb jellemzője elmozdulás a hosszú időn keresztül meghatározó egy oktató, egy osztály alaphelyzettől. Nyilvánvalóan ez – még fenntartói támogatás mellett sem – következhet be egyik napról a másikra, ezekre az érintetteket értelmileg kell meggyőzni és erre felkészíteni.

Ehhez kapcsolódó nagyobb horderejű munka lehetne adott ágazaton belüli legnagyobb létszámú tiszthelyettes állomány kategóriájú foglalkozásprofilok, munkakörök legalapvetőbb (szakmai jellegű) jövő időszakra vonatkozó kompetenciáinak a jó behatárolása, amelyekre nagy valószínűséggel szüksége lehet majd az ott tevékenykedő munkatársaknak. Ezzel könnyebben elérhető lehetne bizonyos készséghiányok bekövetkezésének megelőzése, valamint a jövőendő humán erőforrással való előrelátó gazdálkodás. (Sőt még hozzájárulhatna az aktuális szakmai alap- és továbbképzési rendszerünk tartalmi, módszertani igazításához, megújításához is.)

Ide tartozónak vélem a releváns ágazati képesítési követelmények aktualizálását, naprakészségét, a különféle képpen megszerzett bizonyos tudáselemek, kompetenciáik elismerésének támogatását, a fokozatos bevezetés megtervezésének, kialakításának segítségét, az illetékesek általi visszacsatolását is.

5.4. A tanulók/képzésben résztvevők értékelése.

Szinte minden tettünket követi valamilyen visszacsatolás másoktól vagy saját magunktól. Értékelő lények vagyunk, azaz értékelünk, ön értékelünk, illetve mások – nemcsak a vezetőink – értékelnek bennünket. Bármit meg akarunk tanulni, szükségünk van a visszajelzésre arról, hogy hol tartunk, mire van még szükség, mit kell másképp csinálnunk. Az értékelés és az önértékelés nélkülözhetetlen mindenki számára, hiszen megerősítheti cselekedeteinket,

tudatosíthatja az értékelők, illetve saját magunk számára, hogy mit kell tennünk továbblépésünk érdekében. A pedagógiában mindig nagy figyelem kísérte az értékelést, a visszacsatolást, hiszen a nevelési folyamat egyik legfontosabb eleme, éppen ezért nem mindegy, hogy az milyen minőségben és hogyan zajlik. Különösen fontos ez egy olyan adaptív pedagógiai koncepció alkalmazásánál, amelyet a személyre szabottság, a diákok egyéni szükségleteihez, sajátosságaihoz illeszkedő rugalmas pedagógiai gyakorlat és ezzel együtt az egyéni fejlődési utak támogatása jellemez.

A tanuló teljesítményét, előmenetelét alapesetben az oktató a tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Ha a tanuló szakirányú oktatását nem a szakképző intézmény végzi, a szakirányú oktatással összefüggésben a tanuló teljesítményét, előmenetelét a duális képzőhely az oktatóval közösen értékeli és minősíti. Az ilyen értékelésre a szakképző intézmény szakmai programjában meghatározott, elsajátított tananyagrészenként megszervezett beszámolás keretében kerül sor. A tanulók előmenetelének általános szabályait a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV., és a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény fogalmazza meg.

Az értékelés alapja egyrészt a tanulók közötti különbségek, - másrészt pedig adott tanuló önmagához, illetve az egyéni fejlesztési tervében szereplő célkitűzések teljesülésének, avagy elmaradásának diagnosztikus feltárása lehetne. Ebből táplálkozhat a következő időszakra vonatkozó konkrét céloknak a segítővel közös megfogalmazása. Az értékelési kritériumoknak is ilyen módon történő közös meghatározáson kell alapulniuk.

Hagyományosan leginkább az a megközelítés érvényesült, hogy az értékelés alapvetően az oktatók dolga és annak számszerűsítettnek kell lennie, mivel az egyértelmű lehet az érintett számára. Tehát az oktatók azok, akik értékelik, főként minősítik, osztályozzák a tanulókat, sőt kategóriákba sorolják, rangsorolják is őket, s ezen keresztül a diákok szelekcióját is „teljesítik.” Ma már azonban sokkal árnyaltabb a kép és még inkább annak kellene lennie a jövőben! Ennyi felvezetés után jogosan merül fel az a kérdés, hogy milyen értékelés legyen, az hogyan töltheti be a tanulói egyéni fejlődése támogatását. Erre adandó helyes válasz nem a summatív, hanem az ún. fejlesztő értékelés lehet. Az értékelésnek azt a módját nevezzük fejlesztőnek, amely a tanulási folyamat szerves része, és az érintett, valamint a tanulási folyamat előre vitelét szolgálja. Az ilyen értékelés a tanulók fejlődésének, tudásának gyakori, interaktív módon történő megállapítását jelenti, amelynek célja a tanulói igények megállapítása és a nevelés-oktatás azokhoz történő igazítása. A fejlesztő értékelés nélkülözhetetlen előfeltétele, hogy a tanulóknak legyenek tanulási céljaik, azaz aktív részesei legyenek a saját tanulási folyamatuknak. Segítheti az érintetteket saját tanulásuk megértésében és a megfelelő tanulási

stratégia megválasztásában, kivitelezésében is. Megvalósításának legfontosabb előfeltétele, olyan helyzetek teremtése, amelyben a tanuló érdekeltté válik saját hibáinak, hiányosságainak a feltárásában abban, hogy ezekkel maga is szembenézzon. Ezért nagy hatással bírhat a tanulók önértékelésének fejlesztésére is.

Itt térek ki egy nagyon fontos, de általunk érdemtelenül mellőzött szakkifejezésre, ami a hozzáadott érték megnevezést viseli. A korábban már taglalt bemeneti, - menet közbeni, - és a kimeneti kompetenciamérésen túl ennek alkalmazása megfelelő alapot adhatna adott oktatókra, intézményre vonatkozó fejlesztésben kifejtett célhatások, bizonyos pedagógiai pluszok megnevezésére, megítélésére. A pedagógiai értelmű hozzáadott érték címszó kifejtése nagyobb eszmefuttatást érdemelne, amitől most eltekintek.

5.5. Az intézmény felügyelet módosulása.

Erre vonatkozóan is igaz az, hogy a jelenleg jogi normákban (Szkt., Szkr.) eléggé behatárolt az alapító, a felügyeletet gyakorló kötelessége, lehetősége. De e behatárolás ellenére is volna lehetőség – elsődlegesen az alapítónak – bizonyos mértékű koordináltsággal, az ellenőrzés differenciálásával is jobbitani a jelen helyzetet. Nyilván nélkülözhetetlen bizonyos időnként¹³ adott intézmény működésének komplett átvilágítása, értékelése. Ezen belüli időszakban viszont un kockázat alapú vizsgálatokra volna szükség, ami csak adott negatív jelekre vonatkozó reagálást eredményezne. Erre szolgálhatna többek között a szabályozás jó alkalmazása, ami elvileg történhetne hibajellel, amikor a rendszer jelzi egy kívánatos értéktől való lefelé irányuló eltérést, amire vonatkozólag megszületik a konkrét beavatkozás, a változás generálása. A gyakoribb visszajelzések elkerülhetővé tehetik a hiányosságok és a lemaradások felhalmozódását. Ennek viszont elengedhetetlen feltétele az intézményekre, az egyes tanulókra irányuló permanens figyelem, a tanulás/tanítás ellenőrzési-, értékelési rendszerének megújítása, az intézményekre vonatkozó monitoring megvalósítása is.

Persze ez nem zárja ki a felügyeletet gyakorlók között az intézményi, illetve szakterületi felelősi rendszer működtetését sem.

Megítélésem szerint a felügyeleti szervek sokat tehetnek majd a tanulás szervezését végzők komplex tudásának, tárgyi feltételeinek jobbitása, bővítése érdekében. Ide vehető a tudásfelhasználók jogos igényeinek érzékelése, azonosítása, a releváns tudástár „házának” megteremtése, felhasználóbarát módon való hozzáférhetővé tétele, a felvetésekre, észrevételekre időben történő megalapozott visszareagálás.

¹³ A 12/2020.(II.7) kormányrendelet 332.§ (1) szerint legalább négyévente sort kell rá keríteni.

5.6. A tanulásra szolgáló intézmény adaptivitása.

A konstruktivista tanuláselmélet egyik kulcsfogalma az adaptivitás¹⁴. Az állandó alkalmazkodásra való képesség leginkább abból adódik, hogy a tanulásban érintettek igényei, a tanulás körülményei változhatnak/változnak is. A megjelenő újabb kihívásokra – mint például a generációváltás – reagálni kell, lehetőleg helyes válaszok megtalálásával, megadásával. Létrejöttek két – egymást átfedő – általános feltétele van. Egyik az önértékelésen alapuló folyamatos iskolafejlesztés, a másik pedig az intézmény tanuló szervezetként történő funkcionálása. Ezek megléte biztosíthatja az intézményi szolgáltatás minőségének, sokféleségének megteremtését, fenntartását. Az intézményfejlesztés két alapvető eleme a minőségbiztosítás/fejlesztés és a pedagógiai innováció. Az előbbire jellemző „csináljuk az eddigit, de jobban” narratíva, míg az utóbbi már „valami mást csináljunk” tartalmat takar.

De mit takar a tanuló intézmény megnevezés? Ez magába foglal legalább három dolgot. Egyrészt az intézményi célkitűzések és munkatársaik tanulásának összehangolt megvalósítását. Másrészt a felhalmozott teljeskörű intézményi tudás mindenki számára történő hozzáférését. Végezetül pedig a külső jogos elvárásoknak az intézményi szolgáltatásokkal való összekapcsolódását fedi le. A tanulás – lehet az szervezeti, vagy egyéni – mindenképpen kompetencia gazdagodást eredményezhet, ami minden érintett, valamint annak szervezete számára egyaránt kedvező lehet.

Összegzés

Végezetül, hogy is lehetne ezt a korszerűbb felkészülési rendszert röviden körülírni!? Én ezt sokféle támogatási eszközparkkal, korszerű módszertani elemekkel rendelkező, személyre szabott, kombinált formájú tanulással megvalósuló szakmai felkészítésnek tartom, ami sokban túllép a mai mindennapi iskolai gyakorlaton.

Leginkább miben különbözik a mai hagyományos és a javasolt un korszerűsített tanítás/tanulás?

Fsz.	Hagyományos	Javasolt korszerűsített
1.	Oktató által vezérelt,	Tanulóközpontú,
2.	Hangsúly a tanításon van,	Hangsúly a tanuláson van,
3.	A többségnek azonos módon történik,	Személyre szabottan történik,
4.	Merev időkorlátok,	Rugalmasság a tanulás rendjében,
5.	Versengő,	Együttműködő is,

¹⁴ Olyan rugalmas pedagógiai tevékenység (intézmény)rendszer, amely törekszik arra, hogy egyszerre vegye figyelembe az oktatási rendszer valamennyi szereplőjének a jogos, méltányolható igényeit, és rugalmasan megvalósítsa ezek kielégítését.

6.	Összegző értékelés.	Fejlesztő értékelés.

Miből adódnak a javasolt korszerűsítések? Abból, hogy a mai fiataloknak FONTOS:

- a szabad választás, a személyes vélemény szabad kifejezése;
- a személyre szabottság, az igényhez igazodó változtatás lehetősége;
- nyitottság, integritás más személyekkel való kapcsolatokban;
- a szórakozás és játék ötvözése a tanulásban. *(Ezzel együtt is a munka és a szabad idő szétválasztása);*
- az információkhoz, kommunikációkhoz való hozzáférés gyorsasága;
- a sokféle látásmód elfogadása;
- a kontextusok sokfélesége, bizonyos keretek közötti átjárhatóság biztosítása;
- a folyamatos, de fejlesztő módon, önmagához mért értékelő visszajelzés igénye.

Az eddig leírtakra tekintettel a tanulásnak lehetőség szerint interaktív, személyre szabottnak, együttműködésen alapulónak, kreatív és innovatívnak kell lennie ahhoz, hogy a tanulók aktívan kapcsolódjanak abba bele!

Megítélésem szerint a személyre szóló tanulás támogatása – legalábbis napjainkban – még az egyik legnagyobb tudásigényű munka. Nagyobb felkészültséget feltételez, mint valamely tantárgy, adott tanórájának hagyományos módon történő megtartása. Szerintem ezzel is – nemcsak általában a minden változtatástól való félelemmel – függ össze a tőle való tartózkodás.

Az általam felvetettek egy része - nyilván másik szinten - összecseng a NKE 2020-2025. időszakra szóló Intézményfejlesztési Terve (IFT) szerint beindított Kreatív Tanulás Program célkitűzéseivel, de remélhetőleg a középfokú szakképzést illetően egy kicsit meg is haladja azt!

Felhasznált irodalom

1. A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény.
2. A szakképzésről szóló törvény végrehajtására vonatkozó 2/2020. (II. 7.) Korm. rendelet.
3. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény.
4. A felnőttképzésről szóló módosított 2013. évi LXXVII. törvény.

5. Beregnyei József (2019): A rendvédelmi szervek (rendőrség) végrehajtó állományának utánpótlási és a korosztályi jellemzők viszonya. Belügyi Szemle 2019. évi 67. évfolyam 9. szám.
6. Csapó Benő (2012, szerk.): Mérlegen a magyar iskola. Budapest Nemzeti Tankönyvkiadó.
7. Csoma Gyula: A tanulás értelmezése és funkciói. Országos Közoktatási Intézet Felnőttoktatási és Kisebbségi Központ 2009.
8. Gordon Dryden és Dr. Jeanette Vos: A tanulás forradalma 1., 2. rész Bagolyvár kiadó.
9. Malét-Szabó Erika – Hegyi Hella – Hegedűs Judit – Szeles Erika – Ivaskevics Krisztián (2018): Rendőri alapkompenciák az egységes közszolgálati alapkompenciák tükrében. Rendőrségi Tanulmányok I. évfolyam 2018/1 száma.
10. Kovács István: Egy valós kihívás: toborzás vezet szemmel. Avagy hogyan tehető vonzóbbá a rendőri hivatás a pályaválasztás előtt álló Z generáció számára?
11. Nahalka István (2013): Konstruktivizmus és nevelés. Neveléstudomány, 4. szám.
12. Nádori Gergely (2015): Digitális tanulásmódszertan – tanári kézikönyv.
13. Radó Péter: Az iskola jövője Noran Libro Kiadó, 2017
14. Tegyei Andrea Cecilia (2019): Generációk a rendőrségen- erősségek, lehetőségek, gyengeségek és veszélyek. Rendészet-tudomány-aktualitások. A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével. Konferenciakötet.
15. VÁRI Vince (2016): Hatékonyság a rendészeti tiszthelyettesképzés és a karrierrendszer fejlesztésének ütközőzónájában. Magyar Rendészet 2016/6. szám.

Kalmár Ádám:

A dunai vízi határforgalom-ellenőrzés története 1991-től 1996-ig

Bevezetés

Hazánk és az Európai Unió, illetve a schengeni övezet biztonságának ma is egyik kulcskérdése, egyben fontos kihívása is a Duna régió közös megerősítése. A Duna folyam az Európai Unió, a Fekete-tengeri régió, a Dél-Kaukázus és Közép-Ázsia összeköttetését biztosító legfontosabb hajóút, mely jelentős teher- és személyforgalmat bonyolít le, és mivel jelentősen eltérő gazdasági fejlettségű térségeket köt össze egyben veszélyforrást is jelent a szervezett bűnözés, elsősorban illegális migráció, ember és árucsempészes, drog és fegyverkereskedelem szempontjából, ahogy azt az EUROPOL 2011-ben meg is állapította¹⁵. A schengeni külső határon Magyarország feladata a Schengeni Acquis alapján magas szintű határrendészeti ellenőrzés végrehajtása a Dunán, a mohácsi határkikötőben végzett munka minősége pedig kihat a teljes schengeni térség biztonságára. A vízi határforgalom-ellenőrzés végrehajtása nemcsak a jelenben, de a múltban is speciális területe volt a határrendészetnek, melyet a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság Mohács Rendőrkapitányság határrendészei végeznek a mohácsi nemzetközi határkikötőben a vízirendészeti-, vám-, állat- és növényegészségügyi-, később katasztrófavédelmi szervekkel együttműködésben.

A folyami határforgalom-ellenőrzés történetének áttekintése és az egyes korszakokban alkalmazott normatív szabályrendszer, a hajók, személyzetük, utasaik, illetve a szállítmányok határátléptetésének elemzése – valamint annak bemutatása, hogy a speciális rendészeti ellenőrző tevékenység végrehajtásának módja és szabályai hogyan igazodtak az adott kor politikai-gazdasági helyzetéhez, a régió biztonsági kihívásaihoz – ma is a szakmaiság előfeltétele. Annak érdekében, hogy a jelen és a jövő kihívásainak a határátkelőhely működése maradéktalanul megfelelhessen, szükség van a vízi határforgalom-ellenőrzés célszerűen elválasztott periódusonként történő feldolgozására és bemutatására, illetve emellett a lehetséges következtetések levonására, azoknak a jelen határrendészetében történő lehetséges adaptálásra. A tanulmány a mohácsi vízi határátkelőhely egy rövid periódusának bemutatására fókuszál részletesen. A határforgalom-ellenőrzés 1991-től 1996-ig terjedő időszakában a határőrök, vámtestek és más együttműködő szervek képviselőinek feladatai jelentősen megváltoztak a hazánk déli határának túloldalán a Jugoszláviában fellángolt

¹⁵ Berta, Krisztina: Előszó. In: A Dunai Folyami Fórum Struktúrájának létrehozása. Magyarország Belügyminisztériuma, Budapest, 2015 Budapest, p. 6.

háború miatt, ezért ebben a vészterhes időszakban a fő feladat az Egyesült Nemzetek Szervezete által elrendelt átfogó áruszállítási tilalom, vagyis az embargó betartatása volt a VII. számú páneurópai korridoron történő folyami személy- és áruszállításban.

Előzmények

Déli szomszédunkban, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságban (JSZSZK) az 1990-es évek elején jelentős politikai változások mentek végbe. 1991 májusában előbb Horvátország, majd röviddel később Szlovénia is elkötelezte magát a korábbi államszövetségből való kiválás mellett. A közúti határátkelőhelyeken ebből annyit lehetett érzékelni, hogy a Baranya megyei határszakaszon 1991. június 25-én mindenütt eltávolították a jugoszláv zászlókat és felhúzták a horvát lobogót. Számtalan erőszakos cselekmény és lövöldözés után a Jugoszláv Néphadsereg 1991. június 27-én megtámadta Szlovéniát, mivel előző nap a parlament kimondta az ország függetlenségét és ezzel hivatalosan is kitört a háború. Az utánpótlási útvonalak Bosznián és azon a Horvátországon vezettek keresztül, melynek területén jelentős szerb kisebbség is élt. Miután a horvát belügyi erők és a Nemzeti Gárda is megtámadta a szerb fegyvereseket, 1991. július elején megérkeztek az első horvát nemzetiségű jugoszláv menekültek Magyarországra és a határország megkezdte egy korábban elképzelhetetlen menekültügyi válsághelyzet kezelését. Amikor július végén a szerb hadsereg lerohanta Dolj és Erdőd falvakat, akkor már a Dunán is érkeztek menekültek hajóval, szám szerint négyszázan egy nap¹⁶.

Ezen időszak kezdetén a dunai határforgalom-ellenőrzést végrehajtó Mohács Forgalom Ellenőrző Pont (FEP), melynek központja a Mohács, Szent János utca 1. szám alatti MAHART épületben egy volt a Pécsi Határőr Kerület alárendeltségében lévő négy FEP-ből¹⁷, de hozzá tartozott az Udvar Közúti Határátkelőhely is, így kiemelt FEP-nek számított. Udvar Közúti Határátkelőhelyen 1991. október 6-tól a határ túloldalán kialakult háborús helyzetre való tekintettel ideiglenesen szünetelt a határforgalom ellenőrzése¹⁸, ehelyett új feladatként jelentkezett a menekültekkel kapcsolatos tevékenység. A hajóforgalom a vízi határátkelőhelyen korlátozottan működött, azonban a határforgalom-ellenőrzéssel szemben támasztott követelmények érvényesültek.¹⁹ A FEP a sorállomány kivonását követően az előző év november 15-től tisztán

¹⁶ Békés, Sándor: Lángoló határ. Reprint Kft., Pécs, 1999 pp. 7-23

¹⁷ Nagy, József: A magyar határőrség szervezete, létszáma és területi elhelyezkedése 1958-1990. In: Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), 2012. XXII. évf. 25. szám V. melléklet, p. 76

¹⁸ Nagy, György: A magyar határforgalom-ellenőrzésének sajátosságai 1945-2005. In: Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), 2009. XVII. évf. 20. szám, p. 70

¹⁹ Forrás: Baranya Megyei Levéltár, MNL BaML XXIV. 1601. Jelentés a mohácsi FEP átfogó ellenőrzéséről 1991.10.21-30 között, p. 5.

hivatásos állománnyal működött, állománytáblázata 47 fős volt, mely magába foglalta a 3 fő vezetőt, 6 tiszti-, 6 zászlósi- és 20 tiszthelyettes útlevéelkezelőt, 5 fő kishajóvezetőt, 6 fő géptávírást és 1 fő takarítót is. A vezető általános helyettese alatt helyezkedtek el a kishajóvezetők és a kiszolgáló személyzet, míg a határforgalmi helyettes alatt a tiszti és beosztott útlevéelkezelők. A FEP technikai eszközöket tekintve 1 RAF-2203 Latvija kisbusszal, 1 személygépkocsival, 2 motorkerékpárral, 2 VOLVO kishajóval és 7 kézi rádióval volt megerősítve. A vízi határátkelőhelyen az átkelőhely ügyeletes alatt kizárólag a kishajóvezetői beosztásban dolgozók láttak el szolgálatot.²⁰ A hajók fogadása az 1447-es folyamkilóméternél lévő két városi pontonon és a Duna vízfelületén kijelölt veszteglőhelyeken történt.

A Pécsi Határőr Kerület az állománytáblázat 1992. március 1-ei módosításával Pécsi Határőr Igazgatósággá alakult²¹. A korszak jelentős szervezeti változása volt még, hogy 1993-ban az igazgatóság alárendeltségében létrejött a Mohács Határforgalmi Kirendeltség (rövidítése: HFK), melynek székhelye változatlan maradt.

1. A határforgalom-ellenőrzés jogi hátterének alakulása

A határforgalom-ellenőrzési feladatokat ezen időszak elején az 1992. június 1-én hatályba lépett Ideiglenes Határforgalom-ellenőrzési Szabályzat alapján hajtották végre, mely egységes szerkezetbe foglalta azokat, illetve új szolgálati tevékenységeket és terminológiát vezetett be. Az általános ellenőrzést elsődleges és másodlagos ellenőrzésre bontotta. Bevezette a szigorított ellenőrzést, ezen kívül több egymásra épülő fokozatban a forgalom gyorsítása érdekében könnyített ellenőrzés is végrehajtásra kerülhetett, de csak központi engedély alapján. A szabályzat meghatározta a határforgalmi akció és a másodlagos ellenőrzés részletes szabályait, valamint az ellenőrzés alá vonható utas kategóriák körét és szelektált az átlépési irány és állampolgársági kategóriák szerint az ellenőrzés mélységét illetően. A határőrség külföldiekkel kapcsolatos feladatrendszerének új keretet adott az időszak végére 1993-ban megalkotott idegenrendészeti törvény²² és végrehajtási rendeletei²³, melyek hatással voltak a vízi határforgalom-ellenőrzésre is, ugyanis új feladatként jelent meg a külföldieket szállító közforgalmú közlekedési eszköz

²⁰ Baranya Megyei Levéltár, MNL BaML XXIV. 1601, 0113/90 számú „Javaslat a hivatásos állománnyal működő FEP-ek kialakítására.”

²¹ dr. univ. Nagy József: A Határőrség területi elhelyezkedésének, tevékenységének, szervezetének és létszámának fejlődése 1958-tól 1998-ig. Doktori (PhD.) értekezés tervezete, Budapest, 2000. p. 93

²² A külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993 évi LXXXVI. számú törvény.

²³ 64/1994. (IV. 30.) Korm. rendelet a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról és annak végrehajtásáról szóló, többször módosított 9/1994. (IV. 30.) BM rendelet.

üzemeltetőjének felelőssége miatti eljárás. Amennyiben a külföldi a nemzetközi vízi forgalomban érkezett és beléptetését úti okmány vagy vízum hiánya miatt tagadták meg, a jogszabály hatályba lépésétől kezdve a külföldi visszaszállításáról volt köteles gondoskodni. 1994. március 1-én hatályba lépett a határország országos parancsnokának 07/1994. számú intézkedése a határforgalom szelektív és differenciált ellenőrzéséről. A határforgalmi kirendeltségvezető hatáskörébe került a határforgalmi akciók idejének, irányának meghatározása. Az úti okmányok kezelésének rendje is módosult, de a vízi határforgalomban a hajós könyveket, hajós útleveleket – amellet, hogy azok vízummentességet élveztek – nem kellett átléptető bélyegzőlenyomattal ellátni.

2. A nemzetközi korlátozások elrendelése és a NYEU-EBESZ misszió felállítása

A vízi határforgalom-ellenőrzés ezen időszaka 1992-től 1996-ig tartott. A jugoszláv polgárháború harcainak következtében 1991. szeptember 25-én az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának (ENSZ BT) határozata²⁴ alapján bevezették a Szerbiát és Montenegrót („Kis-Jugoszlávia”) sújtó azonnali és teljes körű fegyverszállítási tilalmat és felszólították a szemben álló feleket a tűzszünet betartására. Ennek következtében a Belgrádi Egyezmény²⁵ 27. cikke alapján az útlevélkezelők, valamint a vámszervek a hajó kapitányát írásban nyilatkoztatták arra vonatkozóan, hogy fegyvert és lőszert, valamint robbanóanyagot, robbanószeret nem szállít a hajón. Az ENSZ BT újabb 1992-ben született határozataival szigorú export-import tilalmat vezetett be Szerbia ellen és megtiltotta az ipari nyersanyagok (kőolaj, szén, acél, gumi stb...) dunai tranzit szállítását²⁶. Kivételt képeztek a Szerbiába szállításnál az egészségügyi cikkek és az élelmiszerek.

A Szerbiával és Montenegróval szembeni szankciók szigorításával kapcsolatos előírásokat kihirdető kormányrendelet 1993. május 5-én lépett hatályba²⁷. Az embargó elrendelését követően formailag az ENSZ BT 1993. április 17-én kelt határozata²⁸ jogi felhatalmazásával, de már azt megelőzően 1992. október 16-tól az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (EBEÉ), későbbi nevén az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) vámtanácsadói misszióját Mohácsra delegálták, melynek tagjai az ENSZ által kiadott szállítási engedélyeket és a vízi szállítás szabályszerűségét ellenőrizték. A fenti határozat alapján a dunai vízi szállításra

²⁴ Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 713 (1991.) számú határozata, [https://undocs.org/S/RES/713\(1991\)](https://undocs.org/S/RES/713(1991)) [2021.01.11.]

²⁵ A Dunán való hajózás rendjének szabályozása tárgyában Belgrádban, 1948. évi augusztus hó 18. napján kelt nemzetközi Egyezmény becikkelyezéséről szóló 1949 évi XIII. törvény alapján.

²⁶ Az ENSZ BT 757 (1992), [https://undocs.org/S/RES/757\(1992\)](https://undocs.org/S/RES/757(1992)) [2021.01.11.] és a 787 (1992) [https://undocs.org/S/RES/787\(1992\)](https://undocs.org/S/RES/787(1992)) [2021.01.11.] számú határozatai alapján

²⁷ A Kormány 65/1993. (V.4) Korm. rendelete az ENSZ Biztonsági Tanácsa 820 (1993) számú határozatának a Szerbiával és Montenegróval szembeni szankciók szigorításával kapcsolatos előírásai végrehajtásáról (Magyar Közlöny 1993/54. szám).

²⁸ Az ENSZ BT 820 (1993.) [https://undocs.org/S/RES/820\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/820(1993)) [2021.01.11.] számú határozata alapján.

vonatkozó szigorú tilalmak végrehajtására és annak ellenőrzésére az ENSZ, valamint a magyar hatóságok közös erőfeszítése nyomán a Nyugat-európai Unió (rövidítése: NYEU) – mely az európai védelempolitika egyik megalapozó szervezete volt a második világháború után az 1948-as alapítástól egészen 2011-ig²⁹ – segítséget nyújt Magyarországnak. A második világháború óta nem fordult elő, hogy az ENSZ ilyen súlyos szankciókat léptetett volna életbe egy európai országgal szemben. Az ENSZ BT döntése alapján 1993. május 27-én két egyenként 17 méter hosszú, korszerű műszerekkel felszerelt német őrnaszád érkezett Mohácsra és a német, holland, olasz és luxemburgi vámtiszték a NYEU határrendőr, vámtisztviselő valamint az EBESZ vámtanácsadói missziója a magyar határőr és vámszervekkel júniusban közösen megkezdték szolgálatuk ellátását a Baja és a déli államhatár közötti Duna folyamszakaszon egymás hatásköri és illetékességi szabályainak tiszteletben tartása mellett. Feladatuk az áru és fegyver szállítási tilalom betartatása mellett a tranzitáló szállítmányok célba juttatásának biztosítása is volt.³⁰ A dunai szállítás drasztikusan lecsökkent, melynek fő oka, hogy a szerbiai folyamszakaszon több esetben lezárták a hajózóutat, de az embargó intézkedések kapcsán 1993 tavaszától a szigorított hajóvizsgálat is visszatartotta a hajósokat.³¹ Míg 1992-ben az átléptetett személyek száma 40.565 fő, a vízi járműveké pedig 11.713 volt, addig ez 1993-ban 15.463 személyre és 4.437 járműre csökkent. A határforgalom ezt követően még két évig stagnált (1994: 15.276 fő és 4.534 jármű, 1995: 15.854 fő és 5.423 jármű) azt követően pedig 1996-tól emelkedni kezdett (24.610 fő átlépő 8.167 vízi jármű).³²

Az ENSZ BT 820 (1993) számú határozata alapján a Nyugat-európai Unió és az érintett partmenti államok (hazánk mellett Románia³³ és Bulgária) között egyetértési memorandumok születettek a Dunán végrehajtott ENSZ embargó intézkedéseinek fokozásáról, melyben a főbb feladatokat foglalták össze. A memorandumokat 1993. április 5-én kötötték Luxemburgban, és mivel Olaszország elnökölte a NYEU-t, ezért az összesen 270 fős missziót is Olaszország koordinálta³⁴. Az együttműködés célja az volt, hogy a szükséges lépéseket megtegyék annak érdekében, hogy megelőzzenek minden jogsértő cselekményt, illetve ilyen cselekménytől visszatartsanak és biztosítsák a 820-as és a megelőző embargó határozatok (713, 757, 787)

²⁹ Csiki, Tamás: Visszatekintés a Nyugat-európai Unióra. In: Nemzet és Biztonság, 2010. június, p. 66.

³⁰ Békés, Sándor op. cit. pp. 88-91.

³¹ A Határőrség Évkönyve 1993-1994 (1994). Budapest, kiadja: Határőrség Országos Parancsnoksága, p. 59

³² Forrás: Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, összesített forgalom 1990-2007.xls

³³ Románia és a Nyugat-Európai Unió 1993.05.20-án aláírt Egyetértési Memorandum a Dunára vonatkozó szankciók alkalmazásában nyújtott segítségről. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm?act_text?id=6581 [2021.01.25.]

³⁴ Mays, Terry M: Historical Dictionary of Multinational Peacekeeping. The Scarecrow Press Inc, Lanham, Maryland and Oxford, 2004 p. 243

maradéktaian végrehajtását. A NYEU által Magyarországnak nyújtott segítség járőrhajókból, megfelelő számú vámtisztviselő vendégtisztból és a szükséges felszerelésekből állt. A járőrhajók a NYEU azonosítóját viselték, Magyarország zászlaja alatt hajóztak együtt a NYEU tagállam lobogójával. Magyarország és a NYEU tagállamai egymás rendelkezésére bocsátottak minden szükséges információt a közös feladatellátás céljának megfelelően. A végrehajtott feladatokat lehetőleg erőszak alkalmazása nélkül kellett foganatosítani, illetve amennyiben mégis legitim erőszak alkalmazás vált volna szükségessé, akkor az arányosság elve alapján a lehető legkisebb erőt kellett volna alkalmazni a vízi járművek megállítására.

A hazánk fennhatósága alatt végrehajtott közös művelet során a NYEU személyi állománya kérhette a hajókaravánok lassítását, lehorgonyzását vagy kikötését, a vízi járművek fedélzetére lépést ellenőrző vizsgálat céljából, a személyzet személyazonosságának a vízi jármű dokumentumainak és a szállítóleveleinek ellenőrzését, a rakterek, üzemi helyiségek, tartályok és konténerek átvizsgálását, a lakrészek ellenőrzését, ezen felül a rakterek, töltőnyílások lepecsételését. Kérhették a vízi jármű további ellenőrzés céljából történő visszatartását, ha alapos volt a gyanú, hogy a jármű személyzete megszegte az embargó előírásait, ezen kívül készíthettek ellenőrzési jelentést és fényképet is. Az élet és vagyonbiztonságot súlyosan veszélyeztető helyzetben a NYEU vendégtisztjei ezeken az intézkedéseken felül kérhették még a hajó lassítása, leállítását után a személyzettel szemben kényszerítő eszközök alkalmazásának kilátásba helyezését, szabályokat megszegő hajó holtágba terelését, az irányítás átvételét az ilyen hajó felett, végül a magyar szervek segítségét ahhoz, hogy a szabályt szegő legénységet aktív ellenállásul esetén őrizetbe vegyék.

A NYEU és a három érintett partmenti állam közötti szoros együttműködés biztosítása érdekében a koordinálás céljából egy Dunai Koordinációs és Támogatási Központot állítottak fel, melynek a központja a romániai Calafatban volt. A központ biztosította a koordinációt, az információáramlást, a logisztikai biztosítást az egész misszió számára. A magyar hatóságok teljes mértékben részt vettek az ENSZ szankcióval kapcsolatos feladatok végrehajtásában és felléptek minden olyan tevékenységgel szemben is, mely nem volt összhangban a magyar törvényekkel. Három ellenőrzési övezetet állítottak fel, melyek központjai hazánkban Mohács, Bulgáriában Ruse, Romániában Calafat városai voltak. Magyarországon a város szolgált a NYEU őrnaszádjainak és személyi állományának bázisául. A 24 órás szolgálatot ellátó ellenőrzési övezet vezetőjét egy helyettes segítette. Az ellenőrzési övezet feladatai közé tartozott a hajózási adatok gyűjtése, helyi nyílt felderítés végrehajtása a rendelkezésére álló eszközökkel, a Szerbia felé tartó vagy onnan jövő hajók ellenőrzése, valamint a hajózási adatok jelentése a koordinációs központnak, és együttműködés az érintett magyar rendvédelmi szervekkel. A NYEU ellenőrző missziójának jogállását és felszerelését, logisztikáját is szabályozták az egyetértési memorandumban. A misszió

Mohácsra delegált külföldi személyi állománya kiküldetése idejére diplomáciai mentességet élvezett, a hazánkba delegált nagykövetségi alkalmazottaknak megfelelő kiváltságok az adminisztratív és technikai személyzetet is megillették. Feladatuk végrehajtása érdekében teljes mozgásszabadságot élveztek, a vízi utakat, hidakat, kikötői létesítményeket ingyenesen használhatták. A NYEU a magyar fél rendelkezésére bocsátotta személyi állományának névsorát és tájékoztatást adott a vendégtsztek időszakos váltásáról. A vendégtsztek tartózkodtak minden olyan cselekménytől, mely a memorandummal összeegyeztethetetlen lett volna. A vendégtsztek azokat a felszereléseket tarthatták maguknál, melyek felhasználhatók voltak nyomozati célra, bizonyítékok rögzítésére. Önvédelmi célból viselhették személyi maroklőfegyvereiket, mely a hasonló nemzetközi missziókban elfogadott volt. A NYEU állománynak megengedett volt, hogy létrehozza saját hírközlési hálózatát, beleértve műholdas mobil és asztali telefonokat, telefaxot és egyéb rádió eszközöket. A szükséges frekvencia kijelölésről a magyar kormány rövid időn belül intézkedett. A misszió ellátását és a szükséges javításokat a Koordinációs és Támogatási Központ szervezte úgy, hogy az ellátást az ellenőrzési zónák igényei alapján összesítették, a javítási munkálatokat pedig mozgó egységek végezték hozott pótalkatrészekkel, de a lehetséges mértékben a helyi infrastruktúrára támaszkodva. A misszió külföldi személyi állományának elhelyezését a költségek vállalása nélkül megállapodás szerinti áron a magyar fél biztosította.

A NYEU külföldi személyi állománya szolgálatban a nemzeti egyenruháját viselte, magánál tartotta útlevelét, valamint egy Magyarország által kiállított igazolványt, mely tanúsította, hogy birtokosa tagja a missziónak, erre vonatkozóan jól látható helyen azonosító jelzést (karszalagot) viseltek. Az orvosi ellátásról – szükség esetén kórházi kezeléssel - Magyarország gondoskodott, az egészségügyi biztosításról a küldő országok gondoskodtak. A magyar hatóságok biztosították a NYEU szolgálati személyeinek a szükséges hivatali helyiségeket, valamint gondoskodtak a fordítói és titkársági feltételekről. A memorandum addig maradt hatályban, míg valamely fél nem jelezte a másiknak, hogy meg kívánja szüntetni a részvételét a misszióban, ebben az esetben a memorandum a bejelentést követő 15 nap elteltével hatályát veszítette. A jóváhagyást követően a misszió a lehető legrövidebb időn belül felállt Mohácsnál.

3. A NYEU misszióval közös ellenőrzések végrehajtása

Az ENSZ BT 820 (1993) számú határozata és az egyetértési memorandum megszületését követően meghatározták a külföldi vámtisztviselőkkel végrehajtandó közös feladatokat.³⁵ A

³⁵ A Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoka, a Határőrség Országos Parancsnoka és az Országos Rendőrfőkapitány 1/1993. Együttes Intézkedése alapján

járórhajók és a külföldi vámtisztviselők előzetesen egyeztetett időpontban és módon részt vettek a magyar vám-, határőr- és rendőri szervekkel a Duna honi szakaszán végrehajtott ellenőrzésekben, melynek egyeztetéséért a Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság volt a felelős. Az ellenőrzések elsősorban Mohácson, valamint Baja és Mohács között a kijelölt ellenőrzési övezetekben kerültek végrehajtásra (kérés esetén a teljes hazai Duna szakaszra is kiterjedhettek). A külföldi vámtisztviselők önállóan nem intézkedhettek, hajóvizsgálatot nem tarthattak. A Mohács Határforgalmi Kirendeltség, Mohácsi Vámhivatal és a Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság Mohács Vízügyi Rendőrség bevonásával a NYEU hajója segítségével 24 órában úgynevezett „NYEU-portyás” szolgálatot vezényelt. A Pécsi Határőr Igazgatóság, a Vám- és Pénzügyőrség Dél-Dunántúli Regionális Parancsnoksága és a Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság illetékes vezetői minden héten pénteken 10.00 órai kezdettel egyeztető megbeszélést tartottak a járórhajó következő heti szolgálatszervezése, a vizsgálatok során felmerült problémák megvitatása és a következő heti feladatok pontosítása érdekében. A külföldi őrhajókon a magyar szervek parancsnoka a vízügyi szolgálati személye volt, aki a hajóval történt manőverekre utasítást adhatott a külföldi hajóparancsnoknak is. A külföldi vámtisztviselők a magyar hatóságok tagjaival együtt az ellenőrzött hajóra léphettek, a személyzet úti okmányait a magyar határőrök ellenőrzését követően megtekinthették, a magyar vámtisztviselőkkel és a határőrökkel együtt közösen részt vehettek a tartályok, konténerek, rakterek, lakrészek és más helységek átkutatásában, a vámtisztviselők jelenlétében ellenőrizhették a fuvarokmányokat, a vízügyi tagjával pedig a vízügyi ellenőrzésben vehettek részt. A misszió külföldi vendég tisztjei az ellenőrzések során saját technikai eszközeiket használhatták és szakértőként nyilatkoztak arról, indokolt-e további vizsgálatok elvégzése. Kényszerítő eszköz alkalmazásáról az ellenőrzött hajó területén a vízügyi, míg a határvizsgáló területén a határőr döntött. Ha a rendőri intézkedésnek az ellenőrzött hajó személyzete nem tett eleget és feltételezhető volt, hogy az országot jogszabály ellenesen akarják elhagyni, akkor a határőrség mindent megtett a tiltott határátlépés megakadályozása érdekében. A magyar törvényalkotás követte a megváltozott helyzetet és a „Büntető Törvénykönyvről” szóló 1978 évi IV. törvényben kriminalizálta a közbiztonság elleni bűncselekményeknél a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése bűncselekményt a 261/A. paragrafusban.³⁶ Azokban az esetekben, amikor valamely személy ellen indult eljárás, az óvadék letétele után az illetékes hatóság lefolytatta a szükséges eljárást vele szemben, az bűncselekmény tárgya szerinti árut a vámhatóság elkobozta.

A határvizsgálat végrehajtása meghatározott technológiai sorrendben történt. A hajó kikötőbe érkezésekor belépési szándék esetén azonnal, kilépési szándék esetén a kilépés előtt köteles

³⁶ A 261/A. §-t és az előtte levő címet az 1993: LXXI. törvény 14. §-a iktatta be a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978 évi IV. törvénybe.

volt határvizsgálatot kérni. A beléptető vizsgálat előtt, valamint kiléptetés után a hajó kapitányán és az ő megbízottján kívül a partra csak külön engedéllyel volt szabad lépni. A kapitány megbízottját – akit a hajós terminológiában „kezelő” -nek neveznek – minden esetben a géphajó szállította a kikötőbe, ahol jelentkezett vizsgálatra az illetékes szerveknél, elsőként a határőrségnél, majd a vízirendészetten, a vám- és pénzügyőrségnél és végül a NYEU misszió szolgálati személyeinél. A „kezelő” által leadott érkezési-indulási jelentést, valamint a személyzeti névjegyzéket az útlevelkezelő ellenőrizte. Az ellenőrzés során vizsgálta az úti célt, továbbá azt, hogy a névjegyzékben szereplő létszám megegyezik-e a leadott úti okmányok számával. A tényleges úti okmány ellenőrzés során elsőként megállapította az állampolgárságot az úti okmányból, majd sorrendben következett a területi és időbeni érvényesség megállapítása, a határfigyelőztetési feladatok elvégzése, a szükséges bejegyzések végrehajtása, a névjegyzék (és ha kellett, az úti okmány) kezelése és a statisztikai feladatok végzése (statisztikai munkalap és hajóforgalmi napló kitöltése). Az érkezési-indulási jelentésre elhelyezték az ún. „hajós-bélyegzőt”, mely egy álló téglalap alakú bélyegző volt, ennek adattartamát pedig hivatalos tintát tartalmazó tollal jegyezték be. A bejegyzés tartalmazta a hajó nevét, a hajóforgalmi napló számát, a be- vagy kilépés dátumát és idejét, az érkezés, jelentkezés pontos idejét, hajó vizsgálat kezdetét és végét, az elindulás pontos idejét és a hajóvizsgáló határőrök nevét, rendfokozatát. Az okmányok ellenőrzése után az útlevelkezelő visszaadta a személyzeti névjegyzéket a „kezelőnek” és ezzel ő vissza is ment a hajóra, amelyen felkészültek a hajóvizsgálatra. A hajóvizsgálatot az illetékes szerveknek minden esetben érkezési sorrendben kellett elvégezni, melynek koordinálásáért az átkelőhely ügyeletes volt a felelős.

Az irodai vizsgálat után következett a hajón végrehajtott határvizsgálat. Ezt valamennyi szerv egy időben egymás feladatát és hatáskörét tiszteletben tartva, együttműködve hajtotta végre. A határvizsgálatban részt vett a határőrségtől a hajóvizsgáló, a NYEU hajón lévő portyás, és erő esetén a kutató. A vám- és pénzügyőrségtől a hajóvizsgáló és a kutató vámtiszt, a vízirendőrségtől a hajóvizsgáló, a NYEU hajón lévő járőr, a NYEU képviselőjében 4-6 fő külföldi vendégtiszt, az EBESZ képviselőjében egy tisztviselő, valamint szükség esetén a növény- és állategészségügyi szolgálat munkatársai. A szolgálati személyek szállítását a hajó vizsgálatra a vizsgált kötelék géphajója vagy a NYEU őrnaszádja végezte. A hajó fedélzetére való érkezést követően a szolgálati személyek a hajó társalgójában megkezdték a vizsgálatot. A határőr hajóvizsgáló a hajó „kezelőjét” kérte meg, hogy egyenként szólítsa a személyzet tagjait. Az egyenkénti személyazonosítást követően ismételt ellenőrzés alá vetette az útleveleket érvényesség szempontjából és visszaadta azokat. A következő feladat a vízi járművek kutatása volt tiltott áru, esetleg megbújt személy felfedése érdekében. a nagy létszámban jelen lévő vizsgáló személyzet minden esetben három

vegyes kutató csoportot képzett, melyből az egyik az uszályok elejétől hátrafelé, a másik a végétől előre kezdte meg a kutatást és középen találkoztak. A harmadik csoport a tolóhajót vagy géphajót kutatta. A NYEU misszió hajóvezetője mindig a járőrhajón maradt és egy kijelölt biztosító pedig arra figyelt, hogy a géphajóról az uszályokra a vizsgálat alatt ne szállhasson át senki. A járművek közlekedésbiztonsági ellenőrzését a vízirendőrség beosztotta a kutatással egyidőben végezte. A kutatás kiterjedt a hajón lévő valamennyi raktérre, nyitható és átjárható nyílásra, üregre és kamrára.

Amennyiben valamennyi szerv képviselője befejezte a hajóvizsgálatot, a tisztviselők elhagyták a hajó fedélzetét, erre a határőr adott engedélyt. Fontos szabály volt, hogy amennyiben hajóvizsgálatot követően a beléptetett hajó személyzete a város területén például élelmiszert kívánt vásárolni, akkor a parkolóban kellett lehorgonyozni, a kiléptetett hajóknak pedig négy órán belül el kellett hagyniuk az ország területét, mert ha ezt elmulasztották, ismételt határvizsgálat következett. Az ügyeletes a napi határforgalmi adatokat az éjféli zárással megküldte a határőr igazgatóság főügyeletes tisztjének telefaxon keresztül. A NYEU hajón portyaszolgálatot teljesítő magyar határőr váltása után írásos jelentést készített a 12 órás szolgálati idejében végrehajtott hajóvizsgálatokról, eseményekről, a határkikötőben vizsgálatra várakozó hajók- uszályok számáról. A hajóvizsgálónak a hajóvizsgálat során feladata volt a hajósoktól minden olyan nyílt információ összegyűjtése, melyet az Aldunán közlekedésük során észleltek. Ezeket az információkat továbbították az igazgatóság főügyeletesi szolgálata részére, mely összegezte ezeket és napi információs jelentésben továbbította az országos parancsnokságra. Az ügyeletes több fontos okmányt vezetett folyamatosan a szolgálata alatt, többek között a határátkelőhely ügyeletes jelentési könyvét, a FEP bélyegzők átadás-átvételi könyvét, a hajóforgalmi naplót, a technikai eszközök átadás-átvételi könyvét, a személy- és járműforgalmi nyilvántartást. Ezekon felül a munkaokmányai közé tartozott a határátkelőhely rendje, az átkelőhely vázlata, a határfigyelőztetési nyilvántartás és a határkörözési kigyűjtő (mindkettőt csak Duna menti államokra), valamint a tiltónévjegyzék a pótlistákkal (mely a határátlépési tiltólistán szereplő személyek adatait tartalmazta).

A NYEU Dunai Misszió Mohácson tartózkodása alatt összesen 14 esetben került felfedésre nemzetközi jogi kötelezettség megszegése, azonban ebben az időszakban ez még a várakozásoknál is kisebb eredmény volt, tekintettel arra, hogy a magyar gazdaságnak jelentős kára keletkezett. Az ENSZ embargót 1995 szeptember 23-án éjjel 23.30 perckor a mohácsi vízi határátkelőhelyen átmenetileg felfüggesztették³⁷, ettől az időponttól kezdve a nemzetközi normáknak megfelelően folyt a hajók be- és kiléptetése. A Szerbia ellen elrendelt ENSZ szankciók hivatalos felfüggesztése 1995 év november végén történt meg,³⁸ a misszió 1996. május 22-én fejezte be munkáját, és végül

³⁷ Békés, Sándor op. cit. p. 94

³⁸ Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1022 (1995) számú határozata alapján

az 1996 szeptember 14-i békeszerződés után végleg hivatalosan is megszűntek a gazdasági korlátozások.³⁹

Balla József szerint a határforgalom alakulására több olyan tényező is hatást gyakorol, amelyek függetlenek a szubjektív emberi tényezőktől. Ilyen befolyásoló tényezőként tekinthetünk a nemzetközi politikai viszonyokra; a gazdaságpolitikai viszonyokra és a természetföldrajzi viszonyokra is⁴⁰. A fenti tényezők közül itt természetesen a nemzetközi politikai viszonyok okozta korlátozásokból eredt a határforgalom negatív irányú változása. A vízi határforgalom 1992-ben még 40.565 fő volt (11.713 vízi jármű), de ebben az időszakban a nemzetközi korlátozások hatására jelentősen lecsökkent és csak a ciklus végére állt ismét helyre. A személyforgalom 1993-ban 15.463 fő volt (4.437 jármű), 1994-ben 15.276 fő (4.534 jármű), 1995-ben 15.854 fő (5.423 jármű) majd 1996-ban 24.610 fő utast (8.167 járművet) regisztráltak a határőrségnél. A személyhajók száma évente mindössze 5-10 között volt, elsősorban a teherforgalom volt a jellemző⁴¹. Elmondható tehát, hogy bár a délszláv viszonylatban a határforgalom nagysága jelentősen lecsökkent, a nemzetközi embargó betartatása új és állandó feladatot jelentett a határforgalmat ellenőrző szervezeteknek⁴². A ciklus végén a Mohács Határforgalmi Kirendeltség létszáma kis mértékben emelkedett, hiszen a hivatásos állományra történő áttérés idején nem haladta meg az 50 főt, 1996-ban pedig a rendszeresített létszám 67 fő volt (4 tiszt, 24 zászlós, 27 tiszthelyettes és 8 közalkalmazott), míg a feltöltött létszám 53 (2 tiszt, 19 zászlós, 24 tiszthelyettes és 8 közalkalmazott) volt.⁴³

Záró gondolatok

A szerző egy korábbi tanulmánya folytatásaként bemutatott különleges dunai vízi határforgalom-ellenőrzési időszakban – 1993 és 1995 között – a Nyugat-európai Unió műveleti tevékenysége jelenik meg a jugoszláviai embargó folyami szállítás területén való betartatása érdekében. A határőrség szolgálati személyei képesek voltak eredményesen együtt dolgozni egy európai védelmi szervezet missziójába delegált külföldi vendégisztékkel már a 90-es évek közepén, ezáltal fejlesztették szakmai és nyelvtudásukat is (nem utolsó sorban a magyar vámszerv a misszió után Németországtól ajándékba megkapta a Scharnebek és a Hannover nevű tengeri parti őrhajókat is). A NYEU Dunai Misszió Calafatban felállított Dunai Koordinációs és Támogatási Központja is egyfajta előfutára volt a hazánk által felállítani kívánt Dunai Rendészeti Koordinációs Központnak

³⁹ Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1074 (1996) számú határozata alapján.

⁴⁰ Balla, József: A határforgalom-ellenőrzés tartalmi változásai 1990-ig. In: Hadtudományi Szemle, 2017. X. évf. 2. szám, p. 305

⁴¹ Forrás: Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, összesített forgalom 1990-2007.xls

⁴² dr. univ. Nagy, József op. cit. p. 84.

⁴³ Forrás: Baranya Megyei Levéltár, MNL BaML XXIV. 1601, A Pécsi Határőr Igazgatóság 1996 évi munkáról szóló jelentés, iktató szám: 1/1/1997., 6. sz. melléklet

is, mely jelenleg jogszabályi alappal rendelkezik ugyan⁴⁴, de valódi központ Mohácson nem, illetve csak az évente végrehajtott DARIF Műveletek ideje alatt működik. Az akkori központ, csakúgy, mint a jelenlegi magyar kezdeményezés egy közös több nemzetiségű vám- határrendészeti művelet támogatása érdekében jött létre a dunai biztonság fokozása érdekében. A dunai vízi út jelentőségének növekedése, a térség országainak biztonság iránti növekvő igénye adja ma is a téma múltbeli tanulmányozásának előremutató voltát és aktualitását.

Felhasznált irodalom

1. A Határőrség Évkönyve 1993-1994 (1994). Budapest, kiadja: Határőrség Országos Parancsnoksága, p. 59
2. Balla, József: A határforgalom-ellenőrzés tartalmi változásai 1990-ig. In: *Hadtudományi Szemle*, 2017 évi X. évf. 2. szám, p. 305.
3. Balla, József: Schengeni értékelési mechanizmus. In: *Hadtudományi Szemle*, 2018 évi 11(1), pp. 287-306
4. Berta, Krisztina: Előszó. In: *A Dunai Folyami Fórum Struktúrájának létrehozása*. Magyarország Belügyminisztériuma, Budapest, 2015 Budapest, p. 6.
5. Békés, Sándor: Lángoló határ, Reprint Kft., Pécs, 1999 pp. 7-23.
6. Csiki, Tamás: Visszatekintés a Nyugat-európai Unióra, In: *Nemzet és Biztonság*, 2010. június, p. 66., 88-91.
7. dr. univ. Nagy, József: A Határőrség területi elhelyezkedésének, tevékenységének, szervezetének és létszámának fejlődése 1958-tól 1998-ig. Doktori (PhD.) értekezés tervezete, Budapest, 2000 p. 93.
8. Nagy, György: A magyar határforgalom-ellenőrzésének sajátosságai 1945-2005. In: *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, 2009. évi XVII. évf. 20. szám, p. 70.
9. Nagy, József: A magyar Határőrség szervezete, létszáma és területi elhelyezkedése 1958-1990. In: *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, 2012. XXII. évf. 25. szám V. melléklet, p. 76.
10. Mays, Terry M: *Historical Dictionary of Multinational Peacekeeping*. The Scarecrow Press Inc, Lanham, Maryland and Oxford, 2004 p. 243

⁴⁴ 2012. évi CLXXI. törvény, Magyarország Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Dunai Rendészeti Koordinációs Központ működtetéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről.

Felhasznált internetes hivatkozások

5. Románia és a Nyugat-európai Unió között 1993.05.20-án aláírt Egyetértési Memorandum a Dunára vonatkozó szankciók alkalmazásában nyújtott segítségről.
http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=6581 [2021.01.25.]

Felhasznált jogszabályok

1. A külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993 évi LXXXVI. számú törvény.
2. 64/1994. (IV. 30.) Korm. rendelet a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról és annak végrehajtásáról szóló, többször módosított 9/1994. (IV. 30.) BM rendelet.
3. A Kormány 65/1993. (V.4) Korm. rendelete az ENSZ Biztonsági Tanácsa 820 (1993) számú határozatának a Szerbiával és Montenegróval szembeni szankciók szigorításával kapcsolatos előírásai végrehajtásáról. (Magyar Közlöny 1993/54. szám)
4. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 713 (1991.) számú határozata.
[https://undocs.org/S/RES/713\(1991\)](https://undocs.org/S/RES/713(1991)) [2021.01.11.]
5. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 757 (1992) számú határozata.
[https://undocs.org/S/RES/757\(1992\)](https://undocs.org/S/RES/757(1992)) [2021.01.11.]
6. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 787 (1992) számú határozata.
[https://undocs.org/S/RES/787\(1992\)](https://undocs.org/S/RES/787(1992)) [2021.01.11.]
7. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 820 (1993.) számú határozata.
[https://undocs.org/S/RES/820\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/820(1993)) [2021.01.11.]
8. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1022 (1995) számú határozata.
[https://undocs.org/S/RES/1022\(1995\)](https://undocs.org/S/RES/1022(1995)) [2021.01.11.]
9. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1074 (1996) számú határozata alapján.
[https://undocs.org/S/RES/1074\(1996\)](https://undocs.org/S/RES/1074(1996)) [2021.01.11.]
10. A Dunán való hajózás rendjének szabályozása tárgyában Belgrádban, 1948. évi augusztus hó 18. napján kelt nemzetközi Egyezmény becikkelyezéséről szóló 1949 évi XIII. törvény.
11. A Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoka, a Határőrség Országos Parancsnoka és az Országos Rendőrfőkapitány 1/1993. Együttes Intézkedése.
12. Büntető Törvénykönyvről szóló 1978 évi IV. törvény.
13. 2012. évi CLXXI. törvény, Magyarország Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Dunai Rendészeti Koordinációs Központ működtetéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről.

Levéltári források

1. Baranya Megyei Levéltár, MNL BaML XXIV. 1601, 0113/90 számú „Javaslat a hivatásos állománnyal működő FEP-ek kialakítására”, 1-4 o.
2. Baranya Megyei Levéltár, MNL BaML XXIV. 1601, „Jelentés a mohácsi FEP átfogó ellenőrzéséről 1991.10.21-30 között”, 5. o.
3. Baranya Megyei Levéltár, MNL BaML XXIV. 1601, „A Pécsi Határőr Igazgatóság 1996 évi munkáról szóló jelentés”, iktató szám: 1/1/1997., 6. sz. melléklet.

Egyéb források

1. A Határórség Évkönyve 1993-1994 (1994). Budapest, kiadja: Határórség Országos Parancsnoksága, 59. o.
2. Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, összesített forgalom 1990-2007.xls

Rezümé

Az 1991 nyarán kitört jugoszláviai polgárháború következményeként az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsa Szerbiát és Montenegrót sújtó azonnali és teljes körű fegyverszállítási tilalmat majd később teljes gazdasági embargót rendelt el és felszólította a szemben álló feleket a harccselekmények befejezésére. Az érintett dunai partmenti államok (hazánk mellett Románia és Bulgária) között egyetértési memorandumok születettek a Dunán végrehajtott ENSZ embargó intézkedéseinek fokozásáról, melyben a főbb feladatokat foglalták össze. Az európai védelempolitika akkori legfontosabb, de mára megszűnt szervezetét, a Nyugat-európai Uniót (NYEU) elnöklő Olaszország koordinálásával összesen 270 fős missziót hoztak létre, melynek egyik központja hazánkban, Mohácson volt. A NYEU által Magyarországnak nyújtott segítség járőrhajókból, megfelelő számú vámtisztviselő vendégtisztből és a szükséges felszerelésekből állt. Ez egy rövid időszakra alapjaiban változtatta meg a Dunán hazánk vízi határforgalom-ellenőrzését is, melyhez a határórség tevékenysége – a menekültügyi válsághelyzet és határvédelmi feladatok végrehajtása mellett is – rugalmasan és sikeresen igazodott.

Patócs Ádám:
Pozsonyi Rendészeti Akadémia

Illegális migráció az Európai Unión belül

Bevezetés

Ebben a munkában az illegális migráció problémájára és a vele kapcsolódó politikai és biztonsági kihívásokra összpontosítunk az Európai Unión belül (továbbiakban csak EU). Fontosnak tartjuk e kérdés intenzív kutatását és megvitatását, mivel az illegális migráció jelenleg megköveteli az EU-tól, hogy nagy erőfeszítéseket tegyen és szorosan működjön együtt a tagállamokkal annak érdekében, hogy gyorsan, hatékonyan és biztonságosan reagálhasson a helyzetre. Ez a humanitárius és politikai válság számos új kihívást hozott magával, amelyek nagyon összetett és átgondolt lépéseket igényelnek a politikai döntéshozóktól. Ezért úgy döntöttünk, hogy munkánkban olyan kérdésekkel foglalkozunk, mint az illegális migráció, az embercsempészet, az emberkereskedelem, a terrorizmus, az EU migrációs politikája, különös tekintettel a visegrádi csoport illegális migrációhoz való hozzáállására (V4). Ennek a munkának a célja, hogy megismertesse a nyilvánossággal az illegális migráció alapvető fogalmait, és megvizsgálja, hogy az illegális migráció jelensége veszélyt jelenthet-e az EU-ra, majd összehasonlítja az uniós politikákat a visegrádi országokra összpontosítva. Ebből a célból a dolgozatírása során hazai és külföldi szakirodalomra fogunk támaszkodni, illetve erőforrásaink jelentős része releváns internetes forrásokból fog származni, különösen azokból, amelyek az uniós intézményektől származnak.

A dolgozat első fejezetében szükségesnek tartjuk, hogy megismerkedjünk a kérdésünkhöz kapcsolódó alapvető kifejezésekkel. A munka ezen részében olyan fogalmak jellemzésével találkozunk, mint a migráció, a migráns, az illegális migráció, az illegális migránsok, a menedékkérő, migráncsempészet vagy az emberkereskedelem. Az illegális

migráció megértéséhez fontos, hogy elsajátítsuk ezeket a fogalmakat és ismerjük azok jelentését. A kifejezések magyarázata az egyes alfejezetekben történik meg.

A munka második része a „jelenlegi migrációs válság” címet viseli. A munka e ~~rész~~ elején röviden elmagyarázzuk, hogy pontosan mit kell érteni a jelenlegi migrációs válság alatt, és mik a főbb okai a megjelenésének. Az első alfejezetben a statisztikákra koncentrálunk, és megbízható adatok alapján összehasonlítjuk az illegális migránsok érkezését az egyes években. A második alfejezet szorosan kapcsolódik az előző alfejezethez, mivel figyelmünket az EU-ba vezető fő migrációs útvonalakra összpontosítjuk. Ebben az alfejezetben megtudjuk, hogy mely útvonalakat használják leginkább az illegális migránsok.

A harmadik fejezetben arra próbálunk rámutatni, hogy az illegális migrációhoz számos veszély kapcsolódik, mint például az embercsempészet és az emberkereskedelem, esetleg a terrorizmus. A munka ezen része két alfejezetre oszlik.

A negyedik, utolsó előtti fejezet az EU migrációs politikájának jellemzésére szolgál, az illegális migrációra összpontosítva, és különösen a V4 államok illegális migrációhoz való hozzáállására fogunk összpontosítani.

Az utolsó, ötödik fejezetben úgy döntöttünk, hogy a klasszikus befejezés helyett egyfajta következtetést vonunk le az előző fejezettel összefüggésben. Öt konkrét megoldást választottunk az illegális migrációra, amelyeket az EU vagy a tagállamok közvetlenül alkalmaznak az illegális migráció szabályozására és megállítására. Ezek az intézkedések a szlovák rendőri egységek külföldön történő bevetése, amellyel a Szlovák Köztársaság nagymértékben részt vesz az EU külső határainak védelmében, a déli határon lévő magyar határkerítés, az EU – Törökország megállapodás, amely alapján Törökország elkötelezte magát megállítani a migránsáradatot Szíriából, az Afrikának biztosítandó pénzügyi finanszírozás, valamint a folyamatban lévő Földközi- tengeren végrehajtott műveletek, amelyek leginkább az emberi életek megmentésére irányulnak.

1. Alapfogalmak meghatározása

1.1 Migráció

Ennek a fejezetnek, illetve a munka első részének az a célja, hogy megismerkedjünk olyan alapvető kifejezésekkel, amelyek jelentését és lényegét tisztáznunk kell, hogy elkezdhessünk foglalkozni az illegális migráció kérdésével az EU -ban. Ebből a célból a hazai és külföldi szakirodalomra, valamint internetes forrásokra egyaránt fogunk támaszkodni.

Ahogy a mozgás az anyag jellegzetes vonása, a társadalom számára is szükséges alap. Jelenleg az emberi mozgás több formáját figyelhetjük meg, és a migráció is ezen formák egyike.

Minden élőlény vándorol valamilyen formában. Az emberek elsősorban azért költöznek, hogy új otthont találjanak. Az emberi társadalomnak ez a tevékenysége lehet végleges vagy ideiglenes, pozitívnak tekinthető, és az embereket migrációra lehet kényszeríteni. Bizonyos esetekben a személy akarata ellenére hajtják végre, annak ellenére, hogy a személy nem értett egyet a lakóhelyváltással. A migráció hatására megváltozik az egyén állandó lakóhelye, ami mind a származási, mind a jelenlegi tartózkodási helyet érinti. A migráció számos jelenség kiváltó oka a származási, tranzit- vagy célországban. Az időnkénti külföldi látogatások vagy az országon kívüli napi utazás munkavégzés céljából nem minősül migrációnak. (UHEREK, Z. a kol.; 2016)

A Nemzetközi Migrációs Szervezet¹(a továbbiakban: IOM) a migrációt úgy határozza meg mint *„ Személyek vagy csoportok mozgása földrajzi és társadalmi területen, amely ideiglenes vagy végleges lakóhelyváltással jár ”*

Az **Európai Migrációs Hálózat**² (a továbbiakban EMN) definíciója szerint a migráció külföldi vagy nemzeti jellegű, függetlenül attól, hogy a migráció egy vagy több személyre vonatkozik. A népességmozgásokat migrációnak nevezzük, legyen szó menekültekről, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyekről, gazdasági bevándorlókról vagy más okokból vándorló egyénekről, ideértve a családdegyesítést is. (EURÓPSKA KOMISIA, 2020)

A migráció az indítékok és ösztönzők tekintetében kényszerített és önkéntes migráció formájában jelentkezhet. Az önkéntes lakóhelyváltás elsősorban annak a természetes erőfeszítésnek köszönhető, hogy az emberek jobb életkörülményeket igyekeznek teremteni családjuk számára, gyermekeik számára jobb oktatást biztosítani, valamint az emberek vágya a világ új helyeinek felfedezése iránt. A kényszerített migráció az emberek vagy csoportok áthelyezésének egy formája, amely az egyén saját döntésein és akaratán kívül történik. A kényszerített migráció olyan jelenségek eredménye lehet, mint a háborúk, válsághelyzetek, környezetszennyezés, valamint az alapvető emberi jogok és szabadságok megsértése. (BOLEČEKOVÁ, M. 2019)

¹ A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) egy kormányközi szervezet, amely migrációs szolgáltatásokat, tanácsokat és segítséget nyújt a kormányoknak és a migránsoknak, beleértve a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeket, menekülteket és migráns munkavállalókat. Az IOM-ot 1951-ben hozták létre az európai migráció kormányközi bizottságaként, hogy segítsenek áthelyezni azokat az embereket, akik a második világháború után kénytelenek voltak elhagyni otthonukat. 2016 szeptemberében az Egyesült Nemzetek (OSN) rendszerének részévé vált

² Az Európai Migrációs Hálózat (EMN) egy olyan projekt, amely naprakész, objektív, megbízható és összehasonlítható információkat nyújt a migrációról és a menekültügyről az Európai Unió és tagállamai számára politikai döntéshozatal céljából, valamint a nyilvánosság számára. Az EMH-t az Európai Bizottság (Migrációs és Belügyi Főigazgatóság) koordinálja, együttműködve a nemzeti kapcsolattartó pontokkal. 2008. május 14 -én jött létre a 2008 /381 / EK tanácsi határozattal, és az Európai Unió finanszírozza. Tevékenysége a harmadik országbeli állampolgárok migrációjával kapcsolatos témákra összpontosít

A migráció az emberi történelem természetes része. A migráció okai az emberek számára különbözőek voltak. A migráció kiváltó okai mindig másban gyökereztek, akár fegyveres konfliktusok, akár gyenge gazdaság, vagy kedvezőtlen kilátások miatt vándoroltak el az emberek. (BÍLY, J., a kol., 2018)

Az Európai Parlament (EP) hasonló okokat említ az emberek migrációjára. A kedvezőtlen időjárás, jogaik megsértése, a gyenge gazdaság és a veszélyérzet a migráció hajtóereje. A migráció kérdésének vizsgálatakor megkülönböztetünk ún. push és pull faktorokat. A kényszerítő tényezők azt jelzik, hogy milyen körülmények között hagyják el az országukat az emberek. A kényszerítő tényezők olyan feltételeket képviselnek, melyek miatt az emberek elhagyják országukat. A húzó tényezők motiválják a lakosságot, hogy letelepedjenek egy adott országban. Ezek a tényezők tovább bonthatók aszerint, hogy társadalmi-politikai, demográfiai és gazdasági vagy környezeti tényezők-e. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2020)

1.2. Migráns és menedékkérő

Az IOM definíciója szerint a migráns *„ olyan személy, aki bármilyen okból megváltoztatta állandó, ill. szokásos tartózkodási helyének országát, és hazájából egy másik országba költözött legalább három hónapra ”* (IOM, 2019). A migránsok kategorizálása különböző kritériumok szerint történhet, ahogy a migráció is. Az előző alfejezetben már említettük, hogy az éghajlatváltozás a migráció egyik motiváló tényezője.

A környezeti migránsok olyan emberek, akik természeti katasztrófák és a globális, kedvezőtlen klímaváltozás által kiváltott időjárási változások vagy katasztrófák következtében hagyják el otthonukat. Az ily módon motivált migrációt környezeti migrációnak nevezik. Mindenesetre az emberek egzisztenciális szükségletei nincsenek minden esetben megfelelően kielégítve, és ezeknél az egyéneknél csalódottság jelenhet meg ezen szükségleteik kielégítése nélkül. A megélhetési okokból vándorló embereket gazdasági migránsoknak nevezik. Az ilyen migráció gyökerei elsősorban a munkahelyek hiányában, az alacsony bérekben vagy a nem megfelelően kiépített gazdasági piacon rejlenek. Az ilyen migráció sajátossága, hogy önkéntes alapon történik. (BÍLY, J., a kol., 2018)

Az IOM pontosítja a migránsok kategóriáit, például úgy, hogy felosztja őket a célországban való tartózkodásuk időtartama szerint. Azokat a személyeket, akik három hónapnál hosszabb, de egy évnél rövidebb időre költöztek a célországba, rövid távú migránsoknak nevezzük. A hosszú távú migránsoknak azok a személyek minősülnek, akiknek külföldön tartózkodása meghaladja az egy évet. (IOM, 2019)

Az EMN szótára szerint a migráns az a személy, aki a származási országán kívül tartózkodik, és több mint egy évig állandó tartózkodási hellyel rendelkezik külföldön, anélkül, hogy különbséget tennének a rövid és hosszú távú migránsok között, mint az IOM. Az emberek vándorlásának okai különbözőek lehetnek, önkéntes vagy kényszerített. (EURÓPSKA KOMISIA, 2020 a)

A menekült kifejezést a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezmény határozza meg. Véleményünk szerint a migráns kifejezés tágabb jelentéssel bír, mint a menekült kifejezés. A migráns kifejezés minden olyan személyre vonatkozik, aki valamilyen módon mozog egy vagy több államon belül, céljaitól függetlenül.

A menekültek a migránsok egy bizonyos kategóriáját képviselik. Ezek az emberek kénytelenek elhagyni országukat. A menekült fogalmát pontosan meghatározza a menekültek jogállásáról szóló egyezmény³. A menekült az a személy, akinek megalapozott félelme van az üldözéstől faji, vallási, nemzeti és politikai okok miatt, vagy egy bizonyos társadalmi csoporthoz való tartozás miatt, és ezen aggályok miatt nem tud vagy nem akar visszatérni származási országába. Az ilyen személyek jogosultak nemzetközi védelmet kérni menedékjog formájában. (BOLEČEKOVÁ, M. 2019)

A menedékkérő az a személy, aki nemzetközi védelmet kér. A legtöbb menedékkérő azután kérelmezi a menedékjogot, miután megérkezett a célországába, bár lehetséges a menedékjog iránti kérelem a célországon kívül is, az adott ország nagykövetségén vagy konzulátusán. A menedékkérelmeket a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezmény kritériumai szerint értékelik ki. A sikertelen kérelmezők általában fellebbezhetnek a kérelem elutasítása ellen, ha a fellebbezés sikertelen, várhatóan el kell hagyniuk az országot. (KOSER, K. 2016)

1.3. Illegális migráció és illegális migránsok

Ahogy a munkánk címe is sugallja, elsősorban az EU-n belüli illegális migrációval foglalkozunk. Mivel a munka lényege szorosan kapcsolódik ehhez a fogalomhoz, szükségesnek tartjuk a lehető legpontosabb meghatározását.

A szabályozatlan (illegális) migráció önmagában nagyon összetett és sokszínű jelenség, amely alapos tisztázást igényel. A migráns többféle módon válhat illegális migránssá. Illegális migránsnak azok az emberek számítanak, akik anélkül lépnek be az országokba, hogy a határokon ellenőrizték volna őket, vagy hamis dokumentumokkal lépték át a határokat. Az országba engedéllyel belépő migránsok is válhatnak illegális migránsokká, mégpedig a vízum vagy a foglalkoztatás lejártá okaként. Ezt a kifejezést használjuk azokra az emberekre is, akik kihasználják az embercsempészetet vagy emberkereskedelmet. (KOSER, K. 2016)

A hatályos nemzetközi jogban nincs általánosan elfogadott definíció az illegális migrációról. Az IOM szerint ez személyek mozgása, amely a küldő, tranzit vagy fogadó ország szabályozási normáin kívül történik. A célországok szempontjából ez beutazás, tartózkodás³ vagy munkavégzés az országban a szükséges engedély vagy a bevándorlási előírások szerinti szükséges dokumentumok nélkül. (IOM, 2011)

Az EMH hivatalos szótára az illegális migrációt úgy definiálja, mint egy személy új lakóhelyre kerülése vagy tranzitja szabályozatlan vagy illegális eszközökkel, érvényes dokumentumok nélkül, vagy hamis dokumentumokkal. (EURÓPSKA KOMISIA, 2020 b)

Az illegális migráció negatív hatással van az államokra, lakosságukra, valamint magukra a migránsokra is. A fogadó államokra és népeikre gyakorolt káros hatások az illegális határátlépésből, a nemzetközi bűnbandák tevékenységéből, az illegális tartózkodásból, az illegális munkából, a dokumentumok jogosulatlan manipulációjából, a vallási konfliktusokból és a helyi lakosság elleni terrortámadásokból erednek. Az illegális migráció olyan tevékenységekkel jár, amelyek gyakran maguknak a migránsoknak sem kívánatosak. Az illegális migráció kérdése jelenleg nemkívánatos jelenségnek számít a nemzetközi szinten. Sok országban nem használják az illegális migráció kifejezést, mert az illegális szó a migránsok kriminalizálásának benyomását kelti. Ehelyett a jelenséget gyakran nevezik szabályozatlan migrációnak (angolul irregular migration). (DIVISNKÝ, B. 2016)

Az EMN definíciója szerint illegális migránsok azok, akik azért lépnek be az államokba, hogy új munkát találjanak az ország szükséges hozzájárulása nélkül. (EURÓPSKA KOMISIA, 2020c)

1.4. Emberkereskedelem és migráncsempészet

Bár e két fogalom vizsgálatakor a politikai döntéshozók és az akadémikusok gyakran tájékozatlanságot tapasztalnak, van jogi módja annak, hogy megfelelően megkülönböztessük őket. (KOSER, K. 2016)

Az emberkereskedelem az *emberkereskedelem, különösen a nőkkel és gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló palermói jegyzőkönyvben van definiálva* (Palermói Jegyzőkönyv)⁴ amelyet 2000 -ben fogadtak el a transznacionális szervezett bűnözés elleni ENSZ -egyezménnyel együtt, amelyet kiegészít a Palermói Protokoll.

³ A menekültek jogállásáról szóló egyezmény, más néven 1951 -es menekültügyi egyezmény vagy 1951. július 26-i genfi egyezmény, egy többoldalú ENSZ -szerződés, amely meghatározza, hogy ki a menekült, és meghatározza a menedékjogot kapó személyek jogait és a menedékjogot nyújtó nemzetek kötelezettségeit. Az egyezmény azt is meghatározza, hogy mely személyeket nem lehet menekültnek minősíteni, például háborús bűnösöket. Az egyezmény vízummentességet biztosít az egyezmény alapján kiállított menekült úti okmányok birtokosai számára.

⁴ Protokoll az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelmének visszaszorítására és

A jegyzőkönyv értelmében az emberkereskedelem úgy van definiálva mint az „emberkereskedelem”: *személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését vagy átvételét jelenti fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, erőszakos elrablás, csalás, megfélemlítés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával vagy elfogadásával annak érdekében, hogy a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik.*⁵Az áldozatok kizsákmányolása többféle módon történhet. Történhet szexuális kizsákmányolás (pornográfia, prostitúció), kényszermunka, rabszolgaság formájában, és ugyanakkor kiszolgáltatathatják az embert a szervei eltávolításának is. (MV SR, 2021)

A migránsokkal való kereskedelem vagy csempészet olyan személyek belépésének biztosítása olyan államba, amelynek nem állampolgára, és nem rendelkezik állandó lakóhellyel ebben az országban, pénzügyi vagy egyéb anyagi értékek megszerzése érdekében. Az emberkereskedelemmel ellentétben a csempészet önkéntes alapon működik. A csempészek célcsoportját főként a migránsok és családtagjaik alkotják, akik pénzt biztosítanak a csempészeknek a célországba irányuló illegális szállításhoz. A célországba érkezéskor a csempészekkel való kapcsolatuk általában véget ér, így többé nem lehet kizsákmányolni őket az embercsempészek illegális működésének módján. (KOSER, K. 2016)

E két jelenség között az elsődleges különbség a mi megállapításunk szerint az, hogy amíg az emberkereskedelmet valaki kényszeríti, az emberek csempészése önkéntes alapon történik. Az illegális migráció mai nemzetközi színterén a harmadik országok állampolgárai széles körben használják ki a csempészetben részt vevő nemzetközi bűnözői csoportokat.

2. A jelenlegi migrációs válság (2015–2021)

2015 óta az EU a Közel -Keletről, Észak -Afrikából és Fekete -Afrikából érkező bevándorlók nyomásának van kitéve. A menekültek és gazdasági migránsok nagy száma az EU -ban nemzetközi humanitárius és politikai válságot idézett elő, amely a mai napig tart. A válságról akkor kezdtek nyíltan beszélni, miután 2015-ben a Földközi- tengeren több mint 2000 Európába igyekvő ember fulladt vízbe.

A nemzetközi porondon számos összetett folyamat és esemény vezetett az EU jelenlegi migrációs válságához. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezek a feltételek az egyes régiókban nem új keletű jelenségek.

⁵ Palermói Jegyzőkönyv, 3. cikk.

2015 óta óriási mértékben megnőtt az otthonukból az EU-ba menekülő menekültek száma. Néhány migráns jogszerűen érkezett az EU-ba, kényszer miatt, akár háború, akár politikai vagy vallási konfliktusok következtében. A migrációs özönt alkotó emberek nagy része azonban országaikat gazdasági okokból elhagyó személyek voltak. Az ilyen személyeket gazdasági migránsoknak nevezzük. Humanitárius válság alakult ki több országban, amelyeken keresztül migrációs útvonalak vezettek. Általában ezt az eseményt migrációs válságnak nevezik az EU-ban. (BOLEČEKOVÁ, M. 2019)

2.1. A jelenlegi migrációs válság számokban

2015 -ben a korábbi évekhez képest viszonylag növekedett a térségbe irányuló szabályozatlan migrációs áramlás, amikor is több mint egy millió ember érkezett Európába a tengereken keresztül.

Ezek 50% -a Szíriából, 20% Afganisztánból, 7% Irakból menekült, a többi pedig olyan országokból érkezett, mint Szomália, Irán, Nigéria, Pakisztán és Eritrea. Abban az évben a Földközi -tenger keleti részén (főleg Törökországból Görögországba) vezető út a migránsok és menedékkérők uralkodó útjává vált, szemben a Földközi -tenger közepén (Észak -Afrikától Olaszorszáig) vezetett útvonallal. A szabálytalan érkezések száma Görögországba szárazföldön és tengeren 2015 -ben meghaladta a 900 000 főt, ami tizenegyszer több, mint 2014 -ben. A nemzetközi szervezetek és az EU politikai döntéshozói felismerték, hogy sürgősen szükség van hatékony intézkedések meghatározására a humanitárius kérdések kezelésére az érintett területeken. A válság kezdetén viszonylag keveset tudtak az EU -ba érkező migránsokról, különösen nemzetiségük, életkoruk és nemük tekintetében. (MDP, 2020)

2017 -ben csökkent a migránsok illegális érkezése. Összesen alig több mint 200 000 észlelés történt az EU külső határain. Bár ez a csökkenés sikeresnek tekinthető 2015-höz és 2016-hoz képest, a statisztikák azt mutatják, hogy ilyen nagy számban illegális migránsok nem érkeztek még az EU-ba 2014 előtt. Ez a csökkenés a keleti mediterrán és a balkáni útvonalon bevezetett szigorúbb határellenőrzések eredménye. Ebben az évben a Földközi -tenger nyugati részén növekedést tapasztaltak. Egy év alatt 23 000 illegális migráns használta ezt az útvonalat (EMN, 2018). Az IOM hivatalos honlapja, amely migránsstatisztikákkal foglalkozik, a 2017 –es évre valamivel kisebb számot említ az EU-ba irányuló illegális érkezések kapcsán.

E statisztikák szerint több mint 188 300 illegális migráns érkezett az EU-ba. 172 200 migráns érkezett tengeren, a többi 16 000 pedig szárazföldön. (IOM, 2021)

Az IOM migrációs és menekültügyi éves jelentése megállapítja, hogy 2019-ben 141 800 illegális határátlépést regisztráltak az EU -ban. Ez a szám öt százalékos csökkenést jelent az

előző évhez képest, és 90 százalékos csökkenést 2015-höz viszonyítva. A leggyakrabban használt útvonal ebben az évben a balkáni útvonal és a Földközi -tenger keleti útvonala volt (EMN, 2020). Az IOM ebben az esetben is alacsonyabb számot említ az illegális migránsok esetében. A szervezet szerint az illegális érkezők abszolút száma elérte a 95 000-et. (IOM, 2021)

A 2020-as naptári évben az IOM statisztikái szerint az európai kontinensre érkezők száma meghaladta a 95 000 főt. A korábbi évekhez képest az illegális érkezések számának csökkenését tapasztaljuk. 2016 -ban 390 000 migráns lépett be az EU-ba, egy évvel később ennek csak mintegy fele. A 2018-as év némi visszaesést hozott a maga 140 000 bevándorlójával. A következő naptári évben 128 000 illegális érkezést regisztrálhattunk. (IOM,2021) Az első nyolc hónapban a Frontex statisztikái szerint tizennégy százalékkal csökkent a szabályozatlan érkezés az európai kontinensre. Ez összesen 60 800 érkezést jelentett. (ANSA, 2019).

2.2. Az illegális migránsok fő útvonalai

Az illegális migránsok két fő útvonalon próbálnak bejutni az EU-ba. E két útvonal egyike a balkáni útvonal, amely Törökországból az Égei -tengeren és a balkáni országokon át Közép-Európába vezet, a másik fontos útvonal pedig a Földközi -tenger, amely a Földközi -tengeren át Olaszországba vezet.

A romló migrációs helyzet és a migrációs hullámok intenzív növekedése főként a Mare Nostrum⁶ partvidékén található államokra van befolyással. A migrációnak és a tengeri illegális érkezések kísérleteinek leginkább kitett országok Görögország, Olaszország, Spanyolország és Málta. A migránsok mozgása leginkább azokat az országokat veszélyeztetik, mint Marokkó, Tunézia és Egyiptom, a Közel-Kelet, Törökország és a fent említett európai országok. (ROŽŇÁK, P., a kolektív, 2018)

Az illegális migránsok által használt egyik fő útvonal a Földközi -tenger keleti részén keresztül vezető út. A Földközi -tenger keleti útvonala a Törökországból Görögországba való tengeri átkelést érinti. A Közel -Keletről menekülő menekültek nagy számban érkeztek 2015-ben ezen az úton az EU-ba. Az EU és Törökország közötti szoros együttműködésnek köszönhetően jelentősen csökkent az illegális érkezők száma ezen az útvonalon. A 2016. márciusi EU – Törökország megállapodás végrehajtása kulcsszerepet játszott a Törökországon keresztül érkező illegális migránsok számának csökkentésében.

Megállapíthatjuk, hogy igaz az az állítás, hogy „*Törökország jelenleg az Európai Unióba tartó illegális migránsok jelentős tranzitországa*” (PÁNA, L. a kol., 2016, s. 37).

⁶ A Földközi-tenger latinul, jelentése: tengerünk.

2019 -ben nyolcvanezer illegális migráns érkezett az EU-ba a keleti mediterrán útvonalon (annak ellenére, hogy az érkezők száma kilencven százalékkal csökkent 2015-höz képest, jelenleg ez a leggyakrabban használt útvonal az illegális migránsok számára az EU-ba). A Törökországgal kötött megállapodás elősegítette a tengeri áldozatok számának jelentős csökkentését és a migráncsempészek elleni küzdelmet is. 2019 -ben 132 ember vesztette életét a tengeren, 2015 -ben ez a szám 805 volt. Egy másik jelentős útvonal a Földközi -tenger középső része. A migránsok veszélyes utakra indulnak Észak -Afrikából, hogy átkeljenek a Földközi -tengeren és elérjék Európát. (EURÓPSKA RADA, 2020).

Az illegális migránsok számában Olaszország a második helyen áll. Az országba érkezés után a migránsok Svájc, Ausztria és Németországon keresztül indulnak Észak -Európa célországába. A nyugati célpontok eléréséhez Franciaországon keresztül utaznak. A migránsok több mint egy évtizede használják a Földközi -tenger nyugati részét Spanyolországon és Portugálián keresztül. 2015-ben ezen az útvonalon összesen 7164 illegális határátkelőt észleltek. A keleti útvonalon utazó migránsok az EU Fehéroroszországgal, Moldovával, Ukrajnával és az Orosz Föderációval közös külső határai mentén lépnek be az EU -ba. Végül a migránsok az Oroszországon áthaladó északi útvonalon utaznak, hogy Norvégián vagy Finnországon keresztül elérjék a schengeni övezetet. (EUROPOL, 2016) Itt szeretnénk megemlíteni az ún helyi határforgalmat az EU külső határain. A jelenlegi uniós szabályok értelmében a schengeni térség határ menti területein élő állampolgárok, akik bizonyítottan érdeklődnek e határok rendszeres átlépése iránt, jogosultak belépni az EU -ba ebben a határrendszerben. (EURÓPSKA KOMISIA, 2020 d) Norvégia kishatárforgalmi megállapodást kötött Oroszországgal.

A migránsok különböző utakon érkeznek az EU-ba. A migránsok EU-ba érkezési útvonalának kiválasztását elsősorban az határozza meg, hogy melyik ország a célország. Jelenleg a migránsok egyrészt tengeri, másrészt szárazföldi útvonalakat használnak. A legjelentősebb útvonalak mellett más migrációs útvonalak is ismertek. Ide tartozik különösen a nyugat -afrikai útvonal, a nyugat -mediterrán útvonal, a mediterrán útvonal, a Puglia és Calabria útvonal, az Albániából Görögországba vezető út, a nyugat -balkáni útvonal, a keleti mediterrán útvonal és az EU keleti határain húzódó útvonal. Logikus, hogy a különböző nemzetiségű lakosok egyéni útvonalakon érkeznek. Az olyan országok állampolgárai, mint Marokkó, Guinea és Elefántcsontpart, főként a nyugat -afrikai és a nyugati mediterrán útvonalakon utaznak. A mediterrán útvonal népszerű a Tunéziából, Nigériából, Szomáliából és Eritreából érkező migránsok körében. A Puglia-i és a Calabria-i útvonalakon Törökországból, Egyiptomból, Szíriából, Pakisztánból és Afganisztánból érkező migránsok dominálnak. Az Albániából

Görögországba vezető úton elsősorban Albániából, Szíriából és Afganisztánból érkező migránsokkal találkozhatunk. A migránsok által jelenleg egyre inkább használt és egyre zsúfoltabb útvonalak egyike a Földközi -tenger keleti része. A Szíriából, Afganisztánból és Szomáliából vándorló emberek használják, és ezzel párhuzamosan növekszik ezen az útvonalon a Fekete -Afrikából érkező migránsok száma. Vietnamból, Ukrajnából és az Orosz Föderációból érkező migránsok az Unió keleti határain keresztül próbálnak bejutni a schengeni térségbe. (ROŽŇÁK, P., a kolektív, 2018)

3. Az Európai Unió belüli illegális migráció és annak biztonsági vonatkozásai

Munkánk harmadik fejezetében az EU -n belüli illegális migráció biztonsági vonatkozásaival foglalkozunk. Ez a jelenség 2015 -ben magukon a migránsokon kívül számos más kockázatot is hozott Európa számára. Az ezzel kapcsolatos kutatásunk során olyan kifejezésekkel találkozunk, mint a határvédelem, terrorizmus, csempészet és az emberkereskedelem.

A különböző tagállamok nagyon különbözőképpen értelmezik az illegális migráció kérdését, egyrészt vannak országok, amelyek ezt a jelenséget nem veszik fenyegetésnek. Ezeket az államokat főleg Németország képviseli. Másrészt vannak olyan államok, amelyek nem fogadták el a migránsok kvóták szerinti kötelező elosztását, és a migrációt az EU -t fenyegető veszélynek tekintik. Vannak olyan nézetek is, amelyek szerint a migráció az EU bukásához vezethet, amely kulturális és szellemi értékeken alapult. A kutatások kimutatták, hogy az uniós polgárokat nagyon aggasztja a migráció és a terrorizmus. Tíz évvel ezelőtt ezt a két jelenséget tartották a legkisebb gondnak az európai társadalomban a munkanélküliséghez, az államháztartáshoz és a gazdasági helyzethez képest. (BILÝ. J., a kol., 2018)

3.1. Illegális migráció és terrorizmus

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló tanácsi keretegyezmény értelmében az EP a terrorizmust úgy határozza meg, miszerint a terrorizmus *„ olyan cselekmények, amelyeket azzal a céllal követnek el, hogy komolyan megfélemlítsék a lakosságot, vagy indokolatlanul sürgessék a kormányt vagy nemzetközi szervezetet, hogy kövessenek el vagy ne kövessenek el bármilyen cselekményt, vagy súlyosan destabilizálják vagy károsítják egy ország vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi struktúráit*(EURÓPSKY PARLAMENT, 2019).

Bár a terrortámadások és az emberek Európába való áttelepülése közötti közvetlen kapcsolat nem bizonyított, a migrációs áramlások eszközei lehetnek az olyan szervezeteknek, mint az

Iszlám Állam vagy az Al-Kaida céljaik és funkcióik eléréséhez. A terrorista szervezetek migrációs útvonalakon keresztül küldik harcosaikat olyan országokba, ahol terrortámadásokat terveznek elkövetni. (BOLEČEKOVÁ, M.,2019).

Amint azt az előző alfejezetben említettük, 2015 -ben több mint egymillió menekült lépett be az EU -ba, többségük jelentős ellenőrzések nélkül lépte át a schengeni térség határait. 2015 150 áldozatot hozott a dzsihádisták támadásai következtében, amelyeket az EU -n belül hajtottak végre, 2016 -ban 135 embert öltek meg terrortámadásokban, 2017 -ben enyhén csökkent az áldozatok száma, összesen 63 ember esett áldozatul a támadásoknak. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2019).

Az európai al-Kaida terrortámadások (pl. Párizs, 2015. január) és az ISIS ihlette egyének és csoportok (pl. Párizs, 2015. november, Brüsszel, 2016. március) aggodalmat keltenek a dzsihádisták esetleges jövőbeni terrortámadásaival kapcsolatban az EU tagállamaiban. Belgiumban, Dániában, Németországban és az Egyesült Királyságban a támadásokat az Iszlám Állam (IS) hajtotta végre vagy az IS ihlette. A szíriai menekültek diaszpórájában élő egyének radikalizmusnak vannak kitéve. A legtöbb támadást épp az Iszlám Állam által motivált személyek követik el. Az európai hírszerző szolgálatok azt jelzik, hogy az IS csoportokat gyűjtött össze Szíriában, amelyeket terrorista támadások végrehajtására küldtek az EU-ba. (EUROPOL, 2016 a)

Az egyének Európában leginkább az ún. muszlim etnikai enklávékban vannak kitéve radikalizálódásnak, amelyekben sok muszlim él, elszakadva a társadalom más részeitől. A migránsok legkiszolgáltatottabb csoportja a 15-35 éves férfiak. A statisztikák azt is mutatják, hogy az elkövetők leggyakrabban második vagy harmadik generációs menekültek (NEKOLA, D., 2017). Az ilyen elkövetők nem tekinthetők illegális migránsoknak, de származásuk a migrációban rejlik, és rámutat arra, hogy az EU integrációs politikája nem mindig működik.

Ami a terrorizmus elleni védelmet illeti, az EUROPOL terrorizmus elleni erőfeszítéseit az Európai Terrorelhárítási Központ (ECTC) ⁷ koordinálja, amely hivatalosan 2016. január 1-jén kezdte meg működését. Az ECTC igyekszik megerősíteni a határon átnyúló együttműködést az illetékes terrorizmusellenes hatóságok között. Az Europol minden évben jelentést készít az EU terrorizmus területén kialakult helyzetéről és a tendenciákról (Te-Sat), amelyen keresztül áttekintést nyújt az EU-n belüli terrortámadásokról.

A legutóbbi, 2019 -es jelentés szerint fennáll annak a veszélye, hogy az EU radikális iszlamista csoportjai megpróbálják kihasználni a menedékkérőket. 2019 folyamán

⁷ A jelenlegi kihívásokra adott hatékony válasz biztosítása érdekében az EUROPOL 2016 januárjában létrehozta a Terrorelhárítási Központot (ECTC), amely egy operatív szakértői központ, amely tükrözi az EU növekvő igényét a terrorizmus elleni válasz megerősítésére.

menedékkérőket azonosítottak terrorizmussal vagy radikalizmussal kapcsolatban, bár kis számban.

2019 -ben az Iszlám Állam terrortámadást hajtott végre Srí Lankán, amelynek következtében több mint háromszáz ember halt meg. Ugyanebben az évben az Iszlám Állam nem hajtott végre hasonló nagyszabású és pusztító támadásokat az EU-ban, elsősorban az államok, valamint a magán- és állambiztonsági erők közötti nemzetközi együttműködés minősége miatt. Az EU-t megrázta a jobboldali szélsőséges csoportok több támadása, miközben növekszik azoknak a baloldali anarchistáknak a száma is, akik erőszakot alkalmaznak céljaik elérése érdekében. A jobboldali terrorista csoportok által szervezett támadások gyűlöletet válthatnak ki a társadalom kisebbségei iránt. A gyűlölet jelenleg főként zsidókkal és muszlimokkal szemben fordul elő. A 2019-es év hét dzsihádistá csoport támadását hozta, az EU pedig hat jobboldali mozgalom terrortámadási kísérletét rögzítette, másik kettő pedig nem volt terrortámadásnak minősítve. (EUROPOL, 2020)

2015 és napjaink között több terrortámadás történt az EU -ban. E támadások közös jellemzője, hogy túlnyomó többségüket migráns háttérű emberek hajtották végre. Meg kell jegyezni azonban, hogy ezek nem minden esetben olyan migránsok voltak, akik a jelenlegi válság idején léptek be az EU-ba, hanem több esetben az elkövetők olyan személyek voltak, akik már az EU -ban születtek. Úgy tűnik, hogy a 2020-as év kismértékű változást hoz az erősebb uniós államok illegális migráció elleni politikájában és kezelésében. A vezető politikusok szigorúbb határellenőrzést szorgalmaztak a schengeni térségben, hangsúlyozva, hogy az uniós polgárok biztonsága a legfontosabb. Emanuel Macron francia elnök 2020-ban, a dzsihád által motivált támadások után kijelentette, hogy az iszlám terrorizmust Franciaországban többé nem tolerálják.

2020 novemberében egy videokonferencián Németország és Franciaország szigorúbb határellenőrzést szorgalmazott, és elutasította az iszlám szélsőségesek terrortámadásait. Az Iszlám Állam bukása után csapatai az EU -t vették célba, és kijelentették, hogy megtorolják a vereséget. A közelmúltbeli nizzai vagy bécsi terrortámadások rávilágítottak Schengen gyengeségeire az illegális migrációval kapcsolatban. Az ISIS katonái vagy független személyek szabadon, jelentős ellenőrzés nélkül mozoghatnak az országok között, és felkészülhetnek hasonló támadásokra. Minden fél egyetértett abban, hogy az államoknak figyelemmel kell kísérniük a mozgást a schengeni térség határain. Számos javaslat létezik a probléma hatékony kezelésére. Ide tartozik például a migránsok visszatérése az országaikba, vagy az online környezet használata a szélsőségek elleni küzdelemben. (ESCRITT, T., PROTARD, M., 2020)

Fontosnak tartjuk hozzátenni, hogy a terrortámadásokat nemcsak migráns háttérű egyének hajtják végre, hanem olyan európai származású emberek is, akik kötődnek a szélsőséges mozgalmakhoz. Ez a tény azonban nem utasítja vissza azt az állításunkat, hogy az illegális migráció bizonyos kockázatot jelenthet az EU biztonságára, éppen ellenkezőleg, megerősíti azt. A terrortámadások és a belső rend megsértése miatt egyesek úgy érezhetik, hogy a harmadik országok állampolgárai visszataszítják őket, és ezt követően terrorista támadásokhoz vezethetik őket a migránsok vagy saját népeik ellen.

3.2. Emberkereskedelem és migráncsempészet

Véleményünk szerint az illegális migrációval kapcsolatos másik veszély a szervezett bűnözés. A szervezett bűnözés egyetemes jellegű, mivel a bűnözés minden formáját érinti. Ami a migrációt illeti, különösen az illegális migráció területén, ez óriási lehetőséget jelent a nemzetközi bűnözői csoportok számára, másrészt jelentős veszélyt jelent az EU-ra. A szervezett bűnözői csoportok az illegális migrációval kapcsolatos bűncselekményeket követnek el, különösen a csempészet⁸ és az emberkereskedelem⁹ területén.

A szabályozatlan migráció nemzetközi jellegével jelentős kockázatot jelent a bűnözés területén. Az ilyen szervezetek tagjai általában különböző nemzetiségűek. Az egyes területeket, amelyeken az ilyen csoportok működhetnek, felosztják a csoportokon belül. A technikai felszereltség tekintetében a nemzetközi bűnözői csoportok kiváló minőségű eszközökkel vannak ellátva. Ez a tevékenység magas anyagi forrásokat hoz a bűnözőknek, így nem meglepő, hogy több olyan esetet regisztráltak, amelyekben a bűnszervezetek tagjai megpróbáltak megvesztegetni tisztviselőket. A bűncselekmények elkövetése elsősorban az útlevelek vagy más okmányok hamisítását vagy megváltoztatását, valamint személyek illegális szállítását célozza. Az így nyújtott szolgáltatások díja gyakran a migránsok teljes vagyonát képviseli. (BÍLÝ, J., a kol.,2018).

Az illegális migráció és a csempészet kapcsolatát évek óta tárgyalja a szakirodalom, miközben a szerzők többsége elismeri a migráncsempészet döntő szerepét a szabályozatlan migráció megkönnyítésében. A csempészetet meg kell különböztetni az emberkereskedelemtől, amit az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről,

⁸ A migránsok szárazföldi, tengeri és légi csempészése elleni jegyzőkönyv értelmében, amely kiegészíti az Egyesült Nemzetek Szervezete egyezményét a transznacionális szervezett bűnözés ellen a csempészet egy személy jogellenes beutazásának közvetítése olyan államba, amelynek nem állampolgára vagy nem tartózkodik ott, pénzügyi vagy egyéb anyagi előnyök közvetlen vagy közvetett megszerzése érdekében

⁹ Az emberkereskedelem az emberek toborzása, szállítása, elrejtése vagy befogadása kizsákmányolás céljából. Ez az emberkereskedelem illegális eszközök alkalmazását foglalja magában, például fenyegetést vagy erőszakot vagy más kényszerítési formát, visszaélést, csalást, megtévesztést, hatalommal való visszaélést vagy vészhelyzetet.

visszaszorításáról és büntetéséről¹⁰ szóló jegyzőkönyv harmadik cikke határozza meg, amely kiegészíti az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményét¹¹. Európa összefüggésében a csempészetéről szóló vita együtt jár az illegális migrációról szóló vitával. Becslések szerint az EU külső vagy belső határait illegálisan átlépő migránsok kilenc-tíz százaléka támaszkodik csempészszoftalításokra útja során. (ONODC, 2011)

Becslések szerint 2015 -ben a migráns-csempészetben részt vevő bűnözői hálózatok 3–6 milliárd eurós forgalommal működtek. Az EU -n belül az illegális migránsok előnyben részesített célországai Németország, Svédország és az Egyesült Királyság. Az EU-ba utazó illegális migránsok főként Szíriából, Pakisztánból, Afganisztánból és Irakból, valamint Szenegálból, Szomáliából, Marokkóból és más afrikai országokból érkeznek. Ezen nemzetiségek mellett folyamatosan érkeznek az ázsiai országokból, például Indiából, Bangladesből, Kínából és Vietnamból, bár kisebb mértékben. (EUROPOL, 2016/b)

A gyanú szerint a migráns-csempészetből származó anyagi források finanszírozási alapként szolgálnak az EU-n kívüli terroristatevékenységek végrehajtásához. 2019 -ben több embert tartóztattak le az illegális bevándorlással kapcsolatban. Egy konkrét esetben, Tunéziában volt egy bűnözői csoport, amely aktívan részt vett a migránsok csempészetében. Ennek a bűnözői csoportnak a vezetőjét később dzsihádista internetes propagandáért ítélték el (EUROPOL, 2020). A rendőrség ilyen vizsgálatai rámutatnak arra, hogy összefüggés van a terrorizmus és a migráns-csempészet között.

Az Európai Unió nagy erőfeszítéseket tesz az emberkereskedelem és a migráns-csempészet megakadályozása érdekében. Az emberkereskedelem elleni küzdelemre vonatkozó alapvető jogszabály az Európai Parlament és a Tanács irányelve *az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről*. 2019 -ben az Eurojust a tagállamokkal együttműködve mintegy négyszáz transznacionális jellegű emberkereskedelem ügyével foglalkozott, és több mint 60 nyomozócsoportot támogatott. A gyermekek védelme az emberkereskedelem ellen az EU emberkereskedelem elleni politikájának stratégiai része. Több uniós tagállam megújította az emberkereskedelem elleni nemzeti jogszabályokat. Németország, Luxemburg, Szlovákia és Magyarország megújította vagy új jogszabályokat fogadott el ezen a területen. A gyakorlatban a tagállamok küzdelme tükröződik például abban, hogy új központokat nyitnak az emberkereskedelem áldozatainak nyújtott segítségért. A tagállamok tevékenységüket a potenciális áldozatok hatékonyabb azonosítására összpontosítják. (EMN, 2020)

¹⁰ az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményének jegyzőkönyve.

¹¹ Más néven Palermói Egyezmény.

Az EMSC¹² 2019 -es éves jelentéséből megtudjuk, hogy a csempészek leggyakrabban használt módja az illegális migránsok teherautókban való csempészése. Az utóbbi években Németország és más célországok egyre több kísérletet észlelnek az illegális beutazásra hamis dokumentumok felhasználásával. 2019-ben Németország mintegy 21 000 hasonló esetet fedett fel. A jelentés azt mutatja, hogy a digitális környezettel is visszaélnek hamis engedélyek beszerzéséhez. Az EMSC számos online csatornát azonosított, amelyeken keresztül mintegy 100 000 hamis dokumentumot kínáltak fel. A vizsgálatok során kiderült, hogy ezek az okmányok például lopott turista -igazolványokból származnak. (EUROPOL, 2020 a)

4. A Visegrádi 4-ek és az EU hozzáállása az illegális migrációhoz

4.1. Szlovákia és az illegális migráció

Szlovákiának kedvező földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően eddig sikerült elkerülnie a migrációs áramlásokat. A közvélemény és a politikai elit hangulatát Szlovákiában az illegális migráció iránti negatív hozzáállás uralta. Amikor az EU kötelező kvótákat javasolt, az akkori miniszterelnök, Robert Fico elutasította a javaslatot. 2016-ban a bevándorlás ellenes álláspont a politikai pártok fontos részévé vált a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának választási kampányában. A Robert Fico vezette Szlovákia Orbán Viktorral együttműködve beperelte az EU Tanácsát a migrációs kvóták miatt. (ROŽŇÁK, P., a kolektív, 2018)

2015 -ben Robert Fico élesen bírálta a kötelező kvótákat, és abszurdumnak nevezte őket. Az EU számára kockázatosnak tartotta a kvóta elutasításával kapcsolatos fenyegetéseket. Ezek a fenyegetések főként olyan országokra irányultak, amelyek negatívan viszonyulnak a migránsok kötelező újraelosztásához. Ezen fenyegetések szerint ezek az országok pénzt veszíthettek volna az EU -tól. Fico hangsúlyozta, hogy minden tagállamnak joga van dönteni ebben a kérdésben saját véleménye szerint, és a pénzügyi alapoknak semmi közük az illegális migrációhoz. Robert Kaliňák akkori belügyminiszterrel együtt bejelentették, hogy szigorúbban őrizik a határokat, és Szlovákia a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően jár el. (ÚRAD VLÁDY SR, 2015)

2015 -ben két döntés született a migránsok átcsoportosításáról azokból az országokból, amelyeket a migrációs válság leginkább sújtott. Az első a 2015/1523/EU¹³ határozat, a második

¹² Az Európai Migráncsempészet Elleni Központ-EMSC 2016 elején jött létre, az igen dinamikus illegális migráció időszakát követően. Az Europol megállapította, hogy sok migránst bűnszervezetek segítettek. Az EMSC fő szerepe a határokon átnyúló nyomozások támogatása a szervezett bűnözői csoportok megzavarása és üldözése érdekében.

¹³ Határozat (2015. szeptember 14.) ideiglenes intézkedések bevezetéséről a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország javára.

pedig az 2015/1601/EU¹⁴ határozat volt. A döntés értelmében a Görögországban és Olaszországban található migránsokat újra el kellett osztani. Ezek a döntések az EUMSZ -en alapultak, amely a 78. cikk és a 80. cikkben rögzíti az EU közös bevándorlási politikájának alapelveit. A közös bevándorlási politikának a szolidaritás és a tagállamok közötti felelősség igazságos megosztásának elvein kell alapulnia, ami a pénzügyi kiadásokra is vonatkozik. A 80. cikkből következik, hogy ezeket az elveket figyelembe kell venni a jogi aktusok elfogadásakor, ha a helyzet úgy kívánja. Szlovákia keresetet¹⁵ indított e döntések nyomán, amihez Magyarország is csatlakozott. Keresetüket az Európai Bíróság elutasította, majd Csehország, Lengyelország és Magyarország képezték a kereset¹⁶ tárgyát. A bíróság úgy ítélte meg, hogy megsértik az európai jogot, mivel nem hajlandók betartani a migránsok áthelyezéséről hozott döntéseket (menekültkvóták). (CHRENŠŤ, J., NESVADBA, A., 2020)

Andrej Kiska volt elnök mérsékeltebb álláspontot képviselt, de ő sem támogatta a kötelező kvótákat. Szerinte erre a problémára meg kell találni a legmegfelelőbb megoldást. Nem támogatta azt az elképzelést, hogy a szlovákiai munkanélküliség vagy más problémák miatt Szlovákia nem tudna segíteni azoknak, akiknek szükségük van rá. Azzal érvelt, hogy kevesebb bevándorlót be lehet fogadni, akiknek el kell menekülniük a háborúk elől, de egyetértett abban, hogy gazdasági migránsok is vannak ezen emberek között. A migránsok befogadásáról szóló döntést a saját jellemünkért és szívünkért folytatott küzdelemként jellemezte. (KISKA, A. 2015)

A jelenlegi kormány álláspontja a migrációval kapcsolatban alapvetően nem különbözik az előző kormány álláspontjától. Amikor az EU tavaly szeptemberben bemutatta új migrációs paktumát¹⁷, Igor Matovič szlovák miniszterelnök és Richard Sulik gazdasági miniszter egyaránt elutasította a kötelező kvótákat, a miniszterelnök ugyanakkor hangsúlyozta, hogy Szlovákia kész segítséget nyújtani a rászoruló országoknak. (TASR, 2020)

Az illegális migráció elleni küzdelemben Szlovákia többször is rendőröket biztosított bizonyos tagállamokba az EU külső határainak védelme érdekében. 2015 -ben megközelítőleg 300 rendőr vett részt külföldi határmenti missziókban, elsősorban Magyarországon, Macedóniában, Szlovéniában, Görögországban és Olaszországban. Egy évvel később 25 rendőrt küldtek Magyarországra egy kormányközi megállapodás alapján. (MV SR, 2016)

¹⁴ Határozat (2015. szeptember 22.) ideiglenes intézkedések bevezetéséről a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország javára.

¹⁵ C-643/15. és C-647/15. sz. egyesített ügyek, Szlovák Köztársaság és Magyarország kontra az Európai Unió Tanácsa.

¹⁶ C-715/17, C-718/17 És C-719/17 sz. egyesített ügyek, Európai Bizottság kontra Lengyel Köztársaság, Magyarország és Csehország.

¹⁷ A migrációról és a menekültügyről szóló új paktumot 2020. október 8 -án, csütörtökön tartott videokonferencián mutatták be. Az Európai Bizottság 2020. szeptember 23 -án ismertette a paktumot. Ez tartalmazza a migráció átfogó európai megközelítéséhez szükséges összes elemet. Továbbfejlesztett és gyorsabb eljárásokat ír elő az egész menekültügyi és migrációs rendszer számára

4.2. Csehország és hozzáállása az illegális migrációhoz

A cseh kormány ugyanúgy jár el, mint a többi V4-es ország az illegális migráció kérdésében, és általában bevándorlásellenes politikát demonstrál, és nem ért egyet a migránsok kvóta alapján történő kötelező elosztásával. Csehország migrációs politikájával elsősorban országának és az EU belső biztonságának biztosítására törekszik. (ROŽŇÁK, P., a kolektiv, 2018)

Andrej Babiš jelenlegi miniszterelnök kritizálja az illegális migrációt, akár hazai, akár külföldi beszédében. Az európai migrációs válság kezdete óta azt az álláspontot képviseli, hogy az illegális migrációt meg kell állítani, és hogy agresszívbabban kell fellépni az embercsempészetrel szemben.

Kritizálta a migrációs és menekültügyi paktum tervezetét. Andrej Babiš szerint a tagállamok számára biztosított kvótákon és támogatásokon alapuló mechanizmus rossz. Az Európában nem kívánt illegális migrációra vonatkozó helyes megoldásnak az emberek hazájukba való visszatérési politikáján és a harmadik országok finanszírozásának biztosításán kell alapulnia. (PLUCINSKA, J., PTAK A. 2020)

Ami Csehország lakosságát illeti, több felmérést kérdőíves felmérésekkel végeztek. Egy ilyen kutatást „A cseh lakosság hozzáállása a bevándorlókhoz” címmel készítették. A felmérésben 235 fő vett részt. Az eredmények szerint az emberek szorongást éreznek, és a túlnyomó többség nem ért egyet azzal, hogy befogadják ezeket az embereket. A cseh állampolgároknak kevésbé elutasító a hozzáállása a családokhoz és a nőkhöz. Véleményük szerint az érkezők főként gazdasági okokból vagy fegyveres konfliktusok miatt utaznak Európába. (ROŽŇÁK, P., a kolektiv, 2018)

Az illegális migrációval kapcsolatos negatív kijelentések ellenére Csehország szolidaritást tanúsított a nehéz élethelyzetben lévő emberekkel. 2015 -ben a cseh kormány úgy döntött, hogy megközelítőleg 1500 keresztény migránst fogad be. (TASR, 2015)

A migrációs válság nem érintette közvetlenül Csehország területét, mivel nem kedvelt célpontja a bevándorlóknak. A végső úticél kiválasztásakor a migránsok különösen Németországot, Franciaországot, az Egyesült Királyságot és a skandináv országokat preferálják. Ez a társadalmi-politikai jelenség azonban a cseh politikai élet szerves részévé vált.

4.3. Magyarország és az illegális migráció

Ebben a fejezetben a Visegrádi regionális csoport egyes államai migrációs politikájának vizsgálatának részeként Magyarország jelenlegi tömeges migrációs áramlataihoz való hozzáállására koncentrálnak.

Magyarország azon kevés országok egyike volt az EU-ban, amelyek a migrációs válsággal kapcsolatos hivatalos állásponttal ellentétben jártak el. 2015 váratlan migrációs válságot hozott az EU számára. Mivel Magyarország tranzitország a balkáni útvonalon érkező illegális migránsok számára, a válság az országot is érintette. Magyarország fenyegetéssé vált az EU és a schengeni térség biztonságos működéséhez. A schengeni térségben és az EU-n belüli korlátlan migráció a csempészetben részt vevő szervezett bűnözői csoportok megjelenéséhez vezetett. Az ellenőrizetlen migráció gyakoribb biztonsági fenyegetéseket jelentett. A migrációs áramlatok következtében Magyarország úgy döntött, hogy megállítja a migránsok beáramlását a szerb – magyar határon. Magyarország a **Dublini rendeletnek**¹⁸ megfelelően járt el. A migrációs válság okozta súlyos helyzet miatt Magyarország úgy döntött, hogy határkerítést épít a szerb határon. Az ország általános politikáját nagymértékben befolyásolta a kialakult bevándorlási válság. A tömeges migráció kérdésében az EU hivatalos megközelítésének legfőbb ellenfele Orbán Viktor magyar miniszterelnök. Politikájában nem támogatja a migrációs kérdés liberális megoldását és a Közel - Keletről és Afrikából érkező illegális migránsok érkezését. (ROŽŇÁK, P., a kolektív, 2018)

Magyarország 2015-ben megkezdte a határkerítés építését a szerbiai határon. A kerítésnek kellett volna választ adnia a Balkánon keresztül érkező hatalmas számú illegális és ellenőrizetlen migránsra. Magas rangú európai politikusok élesen bírálták Orbán Viktor kormányát egy ilyen megoldás miatt. A magyar kormány szerint más módon nem lehetett megakadályozni az illegális beutazók magas számát. (DEBNÁR, J., 2015)

Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke 2020 elején azt mondta, hogy a Törökországon keresztül az Európai Unióba igyekvő migránsok új hullámát a lehető leghamarabb meg kell állítani, és kormánya kész segítséget nyújtani a frontvonalban elhelyezkedő Görögországnak. Szerinte nem elég csak a görög-török határt megvédeni, szükség van az összes uniós határ védelmére. A meggyőződéses bevándorlásellenes Orbán évek óta

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 604/2013/EU rendelete, amely meghatározza a harmadik ország állampolgára vagy hontalan személy által valamely tagállamban benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem elbírálásáért felelős tagállam meghatározásának kritériumait és mechanizmusait (Dublin III). Ez a rendelet szabályozza, hogy melyik államnak kell megvizsgálnia a menedékkérel iránti kérelmet, különösen akkor, ha a menedékkérő elhagyta azt az Európai Unió tagállamát, amelyben menedékkérelt, majd menedékkérelt az Európai Unió egy másik tagállamában. Szabályozza például, hogy ha egy idegen az Európai Unió valamely tagállamában kér menedékkérelt, és az Európai Unió másik tagállamában található, akkor vissza kell küldeni az Európai Unió azon tagállamába, ahol először kérelmet nyújtott be.

kampányol egy erős uniós védelem kiépítése és az afrikai és ázsiai migránsok ügyének megoldásért azelőtt, mielőtt európai földre érnek. (DUNAI, M., KOMUVES, A., 2020)

Magyarország illegális migráció elleni álláspontja általánosan elfogadott megközelítéssé vált Európában - mondta Orbán Viktor magyar miniszterelnök a prágai Visegrádi 4 csúcstalálkozón. A 2015-ben épített magyar határkerítéssel kapcsolatban Orbán elmondta, hogy az illegális migráció elleni politikánk jelenleg az Európai Unió egész területén elismert és sikeres. Szerinte az idők megváltoztak, mióta a magyarokat sértéseknek tették ki Magyarország és egész Európa határainak védelme miatt. Orbán azt javasolta, hogy minden ország kövesse Magyarország illegális migrációval kapcsolatos politikáját 2015-től. (HUNGARY TODAY, 2020)

4.4. Lengyelország és az illegális migráció

Lengyelország kevésbé negatív álláspontot képvisel a migrációval kapcsolatban, mint a többi V4 -tag. Lengyelország volt az egyetlen V4 -tag, aki elfogadta az első javaslatot az EU-ba érkező migránsok újraelosztására, és elkötelezte magát 7000 bevándorló befogadása mellett. A csoport többi tagjától ennyire eltérő politika a nemzetpolitikai helyzet megváltozásának eredménye volt. A változás csak az első terrortámadások után következett be, ami után Lengyelország már nem volt hajlandó több migránst befogadni, és azzal indokolta álláspontját, hogy az ország általános biztonsága a legfontosabb. Maga a migrációs válság semmiféle komoly hatással nem volt Lengyelország működésére, elsősorban az EU-ban betöltött földrajzi elhelyezkedése miatt. (ROŽŇÁK, P., a kolektív, 2018)

A lengyel politika központi alakja régóta Donald Tusk, aki 2014 és 2019 között töltötte be az Európai Tanács elnöki tisztségét. Mivel az EU egyik legfontosabb tisztségét töltötte be, az európai integrációval kapcsolatos álláspontja proaktív. Komolynak látta a jelenlegi biztonsági kihívásokat, amelyek veszélyeztetik az EU-t és így a schengeni jövőt is, ugyanakkor azt állította, hogy csak egy egységes EU képes megoldani a helyzetet anélkül, hogy veszélyeztetné az európai integráció jövőjét. 2016 első felében Tusk meglátogatta a nyugat -balkáni útvonal menti országokat, amelyek a migrációs válság legnagyobb nyomása alatt állnak. (EURÓPSKA RADA, 2016)

2020 folyamán Mariusz Kaminski lengyel belügyminiszter bejelentette, hogy a lengyel kormány határozottan elutasítja az Európai Bizottság új tervét a bevándorlók kötelező áthelyezéséről. Ezzel a beszédével Kaminski megerősítette kormánya és hat másik állam - Szlovákia, Csehország, Magyarország, Szlovénia, Lettország és Észtország - kormányának álláspontját. Kaminski beszédében hangsúlyozta, hogy Lengyelország nem az

idegengyűlöletről, hanem a józan észről beszél. Társadalmi és kulturális kísérletnek minősítette a más kulturális háttérrel rendelkező országokból érkező migránsok befogadását és későbbi integrációjukat. Lengyelország nem akar ilyen kísérleteket végezni, mert egyértelmű, hogy ezek a kísérletek Nyugat -Európában kudarccal végződtek. Párhuzamos társadalmak alakulnak ki, ami a későbbi időszakokban konfliktusokhoz vezet a társadalomban, rasszizmushoz, a no go zónák kialakulásához, vallási konfrontációkhoz. (MAGYAR NEMZET, 2020).

4.5. Az Európai Unió és migrációs politikája

Az EU migrációs politikája előremutató és a szolidaritás elvén alapul. Az Unió célja ezen a területen egy jól szervezett politika megvalósítása mind a legális, mind az illegális migráció tekintetében. A közös migrációs politika alaptétele az EU működéséről szóló szerződés¹⁹. Az Unió közös bevándorlási politikáját az EU működéséről szóló szerződés 77–80. cikkelyek szabályozzák. E jogi dokumentum szerint az EU jogosult kikötni, hogy a harmadik országokból érkező migránsok milyen feltételek mellett léphetnek be az Unió területére. Másrészt a tagállamoknak joguk van dönteni a befogadott bevándorlók számáról. Az EUMSZ 79. cikke szabályozza az illegális migrációt és az illegális tartózkodást, beleértve a hazatelepítést. Az Unió migrációs politikájának ideális esetben a tagállamok közötti szolidaritás elvén kell alapulnia. A szolidaritás elvét az EUMSZ is rögzíti. Az EU számos jogi eszközt és tervet fogadott el a migrációs válság kezelésére 2015-ben. Az egyik ilyen dokumentum az illegális migráció területén a migránsok csempésze elleni cselekvési terv a 2015–2020 közötti időszakra vagy az EU visszatérési cselekvési terve volt. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2019a)

A jelenlegi válsaggal kapcsolatban az Európai Unió a kezdetektől fogva szolidáris álláspontot képviselt, és többször is megpróbálta rákényszeríteni a tagállamokat a kvóták elfogadására, ami a bevándorlók újraelosztásának kötelező módja. Az Unió ezen hivatalos álláspontja különösen abból fakad, hogy a nagyobb és gazdaságilag erősebb államok, például Németország, Franciaország vagy a skandináv országok nem utasítják el a migrációt és az illegális migránsokat. Ez az attitűd ezen országok esetében a demográfiai fejlődés kedvezőtlen helyzetének és az ebből adódó munkaerő -piaci problémák nem kívánt állapotának tekinthető. Bár Németország és Franciaország részéről már voltak negatív reagálások az illegális migrációra vonatkozóan, különösen a hazai lakosok elleni bűncselekmények vagy terrortámadások számának növekedésével kapcsolatban. A német álláspont nagymértékben befolyásolta azt, ahogyan az EU kezelte a helyzetet.

¹⁹ Lisszaboni Szerződés - A Lisszaboni Szerződés vagy az Európai Unióról szóló szerződést és az Európai Közösséget létrehozó szerződést módosító Lisszaboni Szerződés 2007. évi nemzetközi szerződés, amely módosítja az Európai Unió alapszerződéseit.

Az európai migrációs politika jelentős pontja az EU és Törökország között 2016 -ban megkötött megállapodás. A megállapodás értelmében Törökország nem engedélyezte a migránsok beáramlását az európai kontinensre, amihez 6 milliárd euró uniós támogatást kapott. 2020 -ban az EU további 700 milliót biztosított Törökországnak a migrációs hullámok kezelésére. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2019 b)

A menedékjogot kérő migránsok rendkívül nagy száma kihívást jelentett az EU számára a dublini egyezmény által szabályozott menekültügyi rendszer területén is. Az egyezmény különösen azt írja elő, hogy melyik állam kötelezett a menekültügyi eljárásra. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2019 c)

2015-ben 1,8 millió illegális beutazást regisztráltak a schengeni térség belső határain keresztül. Amikor 2015 -ben az illegális migránsok nagy hulláma sújtotta az EU -t, felmerült az igény a jelenlegi menekültügyi rendszer átalakítására. Brüsszel a Dublini Megállapodás reformját, valamint a kérelmezők valamennyi tagállamba történő áthelyezésének kötelező rendszerét javasolta, ami az EU szolidaritásának megnyilvánulása kell, hogy legyen. Az államok nem értettek egyet ezzel a javaslattal. A hosszú távú tárgyalások eredménye az új migrációs és menekültügyi megegyezés, amelyet az előző naptári év második felében mutattak be. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2020 a)

Az Európai Parlament tagjainak több fenntartása és aggodalma volt az új egyezménnyel kapcsolatban. A jelenlegi dublini rendszert úgy alkalmazzák, hogy a menedékkérelmet annak az EU -országnak kell elbírálnia, amelynek területére a kérelmező először belépett. Ez a szabvány változatlan marad az új egyezményben, amely Törökország, Görögország vagy Olaszország esetében továbbra is úgy tűnhet, hogy nem szolidáris. Megjelent olyan javaslat is, miszerint azok az államok, amelyek nem akarják befogadni a bevándorlókat, biztosíthatják az EU-ban illegálisan tartózkodók hazatérését. Ahhoz, hogy az egyezmény az EU migrációs politikájának jogalapjává váljon, azt az Európai Parlamentnek és a tagállamok minisztereinek is jóvá kell hagyniuk. Az egyezménynek hatékonyabb és gyorsabb eljárásokat, szolidaritást kell hoznia az államok részéről, ahol az államok eldönthetik, hogyan mutatják ki ezt a szolidaritást, közös visszatérési rendszert, integrációs cselekvési tervet 2021–2024-re és új menekültügyről és migrációról szóló rendeletet, amely felváltja a dublini rendeletet. (EURÓPSKY PARLAMENT, 2020 b).

A jelentős migrációs áramlatok kezelésének elválaszthatatlan részét képezik az EU által nyújtott pénzügyi eszközök a fejlődő államok számára. Ezeket a pénzeszközöket elsősorban Afrikának biztosítják. 2019 során az EU több új migrációs projektet fogadott el Észak -Afrikában, amelyek értéke 61 500 000 Euró. Ezek a projektek az EU- Afrikai Vészhelyzeti Alapjának részét

képezik. Ezt az alapot 2015 -ben hozták létre azzal a céllal, hogy megakadályozzák az illegális migrációt és támogassák az új munkahelyek teremtését. Ennek az alapnak a költségvetése megközelítőleg 4,5 milliárd euró. Az EU Afrikai Vészhelyzeti Alapja sikere egyértelmű. A programnak több mint 73 000 munkahelyet sikerült létrehozni, több mint 80 000 migráns önként tért vissza származási országába, közel 70 emberkereskedő hálózatot azonosítottak, és finanszírozást biztosítottak a munkavállaláshoz. (EURÓPSKA RADA, 2021).

5. Az EU és a kiválasztott tagállamok konkrét intézkedései az illegális migráció leküzdésére

5.1. Magyar határkerítés

2015 -ben a megnövekedett migrációs nyomásra, amely a tagállamok közül Magyarországot sújtotta leginkább, a magyar kormány a magyar- szerb határon felépítendő mechanikus határkerítéssel válaszolt. Később úgy döntöttek, hogy falat építenek Horvátország és Románia határain is. Pintér Sándor belügyminiszter meghallgatása után a migrációs válsággal és a belügyminiszterek luxemburgi találkozásával kapcsolatban felhatalmazást kapott a határ 175 km hosszúságú és 4 méter magas lezárására. A határok lezárását Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter jelentette be sajtótájékoztatóján. Szijjártó Péter hangsúlyozta, hogy egy ilyen határkerítés felépítése összhangban van mindazon nemzetközi jogi kötelezettségekkel, amelyek Magyarországot kötik, valamint a Magyarország és az EU vagy más országok között kötött valamennyi nemzetközi megállapodással. A döntésre irányuló kritikákkal kapcsolatban hangsúlyozta, hogy nem Magyarország az egyetlen ország, amely úgy döntött, hogy lezárja határa egy részét, hogy megvédje magát a tömeges migrációtól. Az ellenzék vezetője, Gyurcsány Ferenc azon a véleményen volt, hogy bár a határok mechanikus lezárása a tagállamok hatáskörébe tartozik, az ilyen megoldásnak negatív erkölcsi vonatkozásai vannak. Emlékeztetett arra, hogy Európában már léteztek falak, és nem jó megoldás ezekhez visszatérni. Az ellenzéki politikai pártok, mint például az MSZP vagy az LMP is ellenezték a határkerítés építését. A Fidesz üdvözölte a kormány döntését, Németh Szilárd képviselő pedig hangsúlyozta, hogy Németország és Ausztria is úgy döntött, hogy visszaküldik az illegális migránsokat Magyarországra. Ebben az időszakban csak Olaszország előzte meg Magyarországot az illegális belépések számában. (NÉPSZAVA, 2017)

A magyar rendőrség 2015 -ben 391 000 jogellenes országba való belépés ügyével foglalkozott. A tavaszi hónapokban nap mit nap, több mint száz illegális migránst vettek őrizetbe, ez a szám nyáron több ezer migránssra nőtt, augusztusban néhány napig az őrizetbe vett illegális migránsok száma először elérte a kétezret, majd a több mint háromezret. Ősszel tovább

romlott a helyzet a magyar-szerb határon. Szeptember 15 -én ezen a szakaszon **9380** illegális migráns érkezett Magyarországra. A migrációs válság megoldására irányuló újonnan elfogadott törvény tartalmazta többek között a büntetőjog szigorítását is, mely értelmében a falon való jogosulatlan belépés, a fal megkárosítása és a fal építésének ellehetetlenítése bűncselekménynek minősül. (INDEX, 2016)

A közvélemény és a média figyelmébe a fal különösen az építésére fordított anyagi források kapcsán került. A kritikusok azt mondták, hogy néhány ezer migráns befogadása a kötelező kvótaterv keretében minden bizonnyal könnyebb és olcsóbb lenne. Az EU, Németország vagy Franciaország irányából a kritika alapja elsősorban a fal iránti félelem volt Európa közepén, és ezáltal az Unió és a schengeni térségen belüli szabad mozgás korlátozása, amelynek alapvető lényege éppen a személyek, javak és a tőke szabad mozgása. Ennek az intézkedésnek az erősségeként megemlíthetjük azt a tényt, hogy a határkerítés megépítése után ezen a határszakaszon át radikálisan csökkent az illegálisan érkező migránsok száma, ami Magyarország számára azt jelentette, hogy többé nem haladhattak át emberek ezrei a területén mindenféle ellenőrzés és azonosítás nélkül. A lezárt szakaszon kiváló minőségű katonai felszerelést és emberi személyzetet alkalmaznak. Magyarország a kerítés felállításával maradéktalanul eleget tett az EU külső határainak védelmével kapcsolatos kötelezettségeinek.

5.2. A Szlovák Köztársaság rendőri egységeinek külföldre való küldése

A migrációs válság 2015-ös kitörését követően a Szlovák Köztársaság több alkalommal is segítséget nyújtott a tagállamoknak azzal, hogy rendőröket küldött az ország határainak őrzésére a migránshullámok ellen. A humanitárius és politikai válság kezdete óta a Szlovák Köztársaság azt az álláspontot képviseli az Európai Közösségben, hogy az illegális migrációt, mint, olyan az országokban kell kezelni, ahonnan a migránsok származnak. Mivel hazánkat földrajzi okok miatt nem érintette közvetlenül a migrációs áramlás, a Szlovák Köztársaság úgy döntött, hogy a probléma megoldásában úgy vesz részt, hogy rendőröket biztosít azoknak az országoknak, amelyeknek szükségük van rájuk a határok védelmében, valamint a közrend és a biztonság fenntartásában a határmenti területeken. A Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma és a Migrációs Hivatal munkatársai is részt vettek külföldi missziókban, és segítettek a menedékjog iránti kérelmek feldolgozásában és egyéb adminisztratív tevékenységekben.

2015-ben Szlovákia 25 rendőrrel látta el Szlovéniát, hogy rendőr járőrt állítsanak fel a szlovén-horvát határon. Egyrészt a Szlovéniával való szolidaritásról tett tanúbizonyságot, másrészt az egész schengeni térség és saját érdekeink védelméről. (MV SR, 2015)

A rendőrállomány tagjait rendőrségi együttműködés keretén belül többször küldték Macedóniába, annak ellenére, hogy nem uniós tagállamról van szó. A balkáni útvonalon található országról van szó, amely folyamatosan ki van téve az illegális migránsok EU-ba való bejutást célzó kísérleteinek. A macedón fél elismerő szavakkal szolt a szlovák rendőrökről (MV SR, 2016). 2017-ben a macedón belügyminiszter látogatást tett a szlovák rendőröknél, akik segítettek a macedón-görög határ védelmében. Macedónia belügyminisztere szerint országa nagyon hálás a rendőrök folyamatos biztosításáért. (MZVEZ SR, 2017)

Tavaly év elején az akkori belügyminiszter, Denisa Saková Brüsszelben azt mondta, hogy Görögország támaszkodhat Szlovákia szolidaritására a görög-török határ migrációs válság ügyében. A szolidaritás jegyében Szlovákia évente körülbelül 1000 rendőrt küld külföldi missziókra. Megjegyezte, hogy nem lesz ez másként Görögország esetében sem (MV SR, 2020). Március elején nyolc rendőrt küldtek Görögországba, akik főleg a határ védelmével kapcsolatos feladatokat láttak el. (MV SR, 2020)

5.3. EU - Törökország megállapodás

A szabályozatlan migráció egyik legfontosabb megoldása az EU és Törökország között létrejött megállapodás. A megállapodás értelmében az EU 6 milliárd eurót biztosít Törökországnak az illegális migránsok okozta migrációs válság kezelésére. Ezeket a pénzeszközöket olyan területekre különítették el mint a humanitárius segítségnyújtás, az egészségügy, az oktatás, városi infrastruktúra vagy a társadalmi-gazdasági támogatás. A finanszírozás két szakaszban áll Törökország rendelkezésére. Az első részt a 2021 közepéig korlátozott időtartamú projektekre, a pénz második részét pedig a 2025 -ig megvalósuló projektekre használják fel. A megállapodás két alapelvre épül. E két alapelv egyike az, hogy a görög területre belépő illegális migránsokat vissza kell küldeni Törökországba, ha menedékjog iránti kérelmük indokolatlan. A második elv, amely humanitárius megközelítésnek tekinthető a szíriai menekültek kérdésében, az az, hogy minden Törökországba visszaküldött szír férfi után egy másik szíriai férfit helyeznek át az EU-ba. Törökország sok intézkedést hozott e nehéz helyzet hatékony és eredményes kezelése érdekében. Ezeknek a pénzügyi alapoknak köszönhetően sok sikert értek el. A legjelentősebb eredmények közé sorolható például a gyermekek támogatása az iskolai oktatás lehetővé tétele érdekében (összesen 685 000 gyermek), egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés (12 millió konzultáció), betegségek elleni védőoltás (3,5 millió beoltott) és támogatások nyújtása a normál életkörülmények biztosításához. (EURÓPSKARADA, 2021).

A közelmúltbeli migrációs válság idején Ankara az EU stratégiai partnere volt. Törökország számára a megállapodás nemcsak finanszírozást, hanem lehetőséget is jelentett a vízumreformhoz vagy európai országokkal fenntartott kapcsolatban és a vámunió ügyében. A megállapodás felvetette Törökország uniós csatlakozásának kérdését is. A 2011-2019 közötti időszakban 3,6 millió menekült érkezett a szomszédos Szíriából Törökországba. A Human Rights Watch nemzetközicivil szervezet problémásnak nevezte a megállapodást. Aggodalmát azzal indokolta, hogy a menedékjog kérelmezés elvének korlátozására kerülhet sor. A nem teljesített uniós ígéretek eredményeképpen Tyyip Erdogan török elnök nyilatkozatokkal vetette fel a közvélemény aggodalmait, amelyekben kijelentette, hogy Törökország megnyitja görögországi határait a menekültek előtt. Migránsok ezrei gyűltek össze a görög-török határon 2020-ban, majd konfliktusok alakultak ki köztük és a görög rendőrség között. (YAR, L.,2020)

Törökország fontos szereplő a globális politikában, különös tekintettel a jelenlegi geopolitikára. Egy ilyen helyzet az ország földrajzi helyzetéből adódik. Törökország egyértelműen kijelentette csatlakozási szándékát, de a történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy Törökország inkább Ázsiához tartozik, mint Európához. Az Európai Unióhoz való csatlakozásról szóló tárgyalások során az unió képviselői rámutattak, hogy az ország egyelőre nem teljesíti az uniós csatlakozás számos feltételét. A megkötött megállapodás gyengeségei pont olyan különbségekben rejlenek, mint például az ország politikájának kiszámíthatatlansága, a vallási különbségek, de földrajzi elhelyezkedése is. A brüsszeli tisztviselőknek azonban fel kell ismerniük, hogy Törökországgal való hatékony és szoros együttműködés nélkül a Közel - Keletről érkező illegális migráció megállítása rendkívül nehéz, szinte lehetetlen lesz.

5.4. EU -finanszírozás a fejlődő országok számára (Az EU-s szükséghelyzeti alap Afrikáért)

2015 -ben európai és afrikai elnökök és miniszterelnökök találkozájára került sor a franciaországi Vallettában, hogy megfelelő módot találjanak az afrikai problémás területek kezelésére, beleértve az illegális migrációt is. Ennek a találkozásonak az eredménye az ún. Az EU Afrikai Sürgősségi Alapja (EUTF Afrikának). Egy ilyen alap létrehozásának célja a gazdasági növekedés fokozása, új munkahelyek teremtése, a szociális szolgáltatások színvonalának növelése és az illegális migrációt okozó fő tényezők elhárítása volt. A program különösen a

Földközi -tenger nyugati részén és az Atlanti -óceánon folyó illegális migrációra összpontosít. A finanszírozást olyan országok kapták, mint Algéria, Marokkó, Mali, Mauritánia, Szenegál vagy Gambia. A forrásokat olyan programokra szánták, amelyek különösen a foglalkoztatáshoz történő hozzáférés növelését, az illegális migráció megállítását és a gazdasági helyzet javítását célozták. 2018 -ban az alap 90 millió eurót biztosított ezeknek az országoknak. 2019 -ben újabb 60 millió euró értékű csomagot jelentettek be. (EURÓPSKA RADA, 2021)

5.5. Életek mentése a tengeren

A migrációs válság kitörése óta komoly problémát jelentenek a migránsok illegális kísérletei arra, hogy a Földközi -tengeren keresztül kis, gyakran nem kellően felszerelt hajókkal jussanak Európába. Számos mentési kezdeményezés indult a rendkívül veszélyes útra induló migránsok megmentésére.

Ezek a programok három fő célkitűzéssel készülnek, nevezetesen a migránsok halálának megelőzésére a Földközi -tengeren, az EU határainak biztosítására és a csempészetben részt vevő bűnözői csoportok felszámolására. A Frontex felügyelete alatt egyszerre három művelet zajlik, amelyeket Themis, Poseidon és Indalo névre kereszteltek. Az EU -nak két másik projektje is van a régióban, mint például az Irini hadművelet és az EUCAP Sahel Niger. Ezeknek a műveleteknek köszönhetően több mint 530 000 migránst mentettek meg. (EURÓPSKA RADA, 2021 a)

Ezen intézkedések erőssége egyértelműen a tengeren megmentett emberi életek nagy száma. Ezeknél a műveleteknél meg kell jegyezni, hogy nagyon költségesek és magas színvonalú rendőri felszerelést, vízi járműveket és személyzetet igényelnek.

Végszó

A munka végén összefoglaljuk a megállapításokat, és megjegyzéseket fűzünk az EU politikájához és a V4 országok politikájához. Megpróbálunk rámutatni más lehetséges intézkedésekre, amelyek hatékonyan alkalmazhatók az illegális migráció területén, és álláspontot foglalunk az illegális migráció esetleges jövőbeni nehézségeivel kapcsolatban.

Nagyon humánusnak tartjuk az EU migrációs politikáját, amelynek jogalapját az EUMSZ biztosítja. A migráció, mint olyan, sok esetben a célországok számára is előnyös lehet. Hasznos lehet olyan kényes kérdések kezelésében, mint a demográfiai kihívások, a munkaerőhiány a munkaerőpiac különböző területein, és hozzájárulhat a kulturális és társadalmi sokszínűséghez. Azonban be kell látnunk, hogy az illegális migráció - ahogy ma

látjuk és ismerjük - számos olyan fenyegetést hoz magával, amelyek nem csak rövid távon, hanem a későbbi időszakokban is felmerülhetnek.

Az egyik jelenség, amely szerintünk fenyegeti az EU -t, a terrorizmus. A 3.1 alfejezetben azt vizsgáltuk, hogy ez a két jelenség összefügg -e egymással, és lehet-e az illegális migráció a terrorizmus kiindulópontja. Bár nem lehet az illegális migrációt a terrorizmus forrásának minősíteni, a két jelenség között léteznek összefonódások. A csempészet és emberkereskedelem alfejezetben bemutatott tények és információk alapján egyértelműen kijelenthetjük, hogy a szervezett bűnözés részeként az illegális migráció jelentős veszélyt jelent az EU-ra.

Ami az EU és a V4 országok politikáját illeti, elmondhatjuk, hogy megfelelő és hatékony elemeket találhatunk úgy az egyik, mint a másik oldalon is. Az EU esetében különösen helytelennek tartjuk a tagállamok kötelező kvóták elfogadására kényszerítését vagy az EU túlságosan humánus álláspontját. Nekünk a V4 államainak álláspontja tűnik hatékonynak, melyek állandóan hangoztatják a segítség fontosságát ott, ahonnan a migránsok érkeznek.

A jövőbeni illegális migráció kérdése más problémák forrása is lehet, például a megnövekedett bűnözés, a vallási konfliktusok, a párhuzamos társadalmak és a no-go zónák léte, a szakképzetlen munkaerő és a tagállamok politikájának következetlensége.

A jövőben meg kell oldani az uniós menekültügyi politika kérdését, amely a mai körülmények között már nem kellően kidolgozott és további frissítéseket igényel. Egy másik fontos kérdés a határvédelem és a szabad mozgás a schengeni térségen belül. Amint azt munkánk során elmondtuk, az egyes földrajzi területeken zajló fegyveres konfliktusok, valamint a gyenge gazdaság vagy az élelmiszer- és ivóvízhiány vagy az éghajlatváltozás kiemelkedő tényezők, amelyek kulcsfontosságú szerepet játszanak az illegálismigráció válságában. Az EU politikáját ezen országok támogatására kell összpontosítani, hogy erősebb gazdaságot építsenek fel, és azt állandóan fent tudják tartani.

Létfontosságú annak felismerése, hogy a migráció az emberi történelem része, és nem lehet megszüntetni vagy szabályozni ahhoz, hogy eltűnjön. A jelenlegi válság azonban megmutatta nekünk, hogy szabályozni kell az illegális migrációt. Az EU-nak és tagállamainak meg kell mutatniuk, hogy az EU-t civilizált nemzetek polgárai alkotják, és segítséget kell nyújtaniuk mindenkinek, akinek szüksége van rá. Másfelől azonban az EU nem feledkezhet meg azokról a történelmi elvekről, amelyeken az EU megalapítása alapul.

Felhasznált irodalom

1. A Lengyel kormány élesen elutasítja a migránsok szétosztását. In Magyar Nemzet [online]. 08.06.2020. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/a-lengyel-kormany-elesen-elutasitja-a-migransok-szetosztasat-8214581/>
2. ANSA, 2020. Illegal crossings down 14% in first 8 months 2020, Frontex. Online. 14.09.2020. [cit.13.01.2021]. Dostupné na internete: <https://www.infomigrants.net/en/post/27249/illegal-crossings-down-14-in-first-8-months-2020-frontex>
3. BÍLÝ, J. a kol.;. 2018. Migrace-osudová otázka pro Českou a Slovenskou republikou? ČeskéBudejovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2018. 132 s. ISBN 978-80- 75556-029-2.
4. BOLEČEKOVÁ, M. 2019. Bezpečnostné aspekty medzinárodnej migrácie: implikácie pre Slovenskú republiku. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
5. v Banskej Bystrici, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, 2019. 104 s. ISBN978-80-557-1591-9.
6. CHRENŠŤ, J., NESVADBA, A., Právo Európskej únie, 1. vydanie, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2020. 338 s. ISBN 978-80-8054-867-4
7. DEBNÁR, J. Proti imigrantom stavia maďarská armáda plot dlhý 175 km. Aktuality.sk [online]. 13.7.2015. [cit.27.12.2020]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/279499/proti-imigrantom-stavia-madarska-armada-plot-dlhy-175-km/>
8. DIVINSKÝ, B. 2016. Nelegálna migrácia- jej podstata, základné črty, význam a trendy
9. v slovenskom kontexte. In Chabraček, L. (ed.): Nelegálna migrácia na slovensko-ukrajinskej schengenskej hranici. Prešov: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2016, s. 6-13. ISBN 978-80-89540-80-8.
10. Döntöttek- Utasították Pintért a határzár előkészítésére. In Népszava. [online]. 17.06.2017. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: https://nepszava.hu/1060657_dontottek-utasitottak-pintert-a-hatarzar-elokeszitesere
11. DUNAI, M., KOMUVES, A., 2020. Hungary will defend EU against migrant wave, Orban says. Reuters [online]. 4.3.2020. [cit.27.12.2020]. Dostupné na

- internete: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-centraleurope-idUSKBN20R1H0>
12. ESCRITT, T., PROTARD, M. France, Germany push for tighter boards after attacks. Reuters [online]. 10.10.2020. [cit.01.12.2020]. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/europe-security-idUKL1N2HW1VI?edition-redirect=uk>
 13. EMN, 2018. Annual Report on Migration and Asylum 2017. [online]. 15.5.2018. [cit. 13.01.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/00_annual_report_on_migration_2017_highres_en.pdf
 14. EMN, 2020. Annual Report on Migration and Asylum 2019. [online]. 2020. [cit. 13.01.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/00_eu_arm2019_synthesis_report_final_en_0.pdf
 15. EUROPOL. 2016a. EUROPEAN UNION TERRORISM SITUATION AND TREND
 16. REPORT (TE-SAT) 2016. [online]. 20. 07. 2016. [cit. 19.11.2020]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>
 17. EUROPOL. 2016. Migrant smuggling in the EU. [online]. 22.02.2016. [cit. 08.01.2021]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/migrant-smuggling-in-eu>
 18. EUROPOL. 2020. EUROPEAN UNION TERRORISM SITUATION AND TREND
 19. REPORT (TE-SAT). [online]. 23.6.2020. [cit. 22.11.2020]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>
 20. EUROPOL. 2020 a. EMSC 4 th ANNUAL ACTIVITY REPORT- 2020. [online]. 2020. [cit. 08.01.2021]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-4th-annual-activity-report-%E2%80%93-2020>
 22. EURÓPSKA KOMISIA, 2020. Migration and home affairs. [online]. 2020. [cit. 11.11.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/migration_en
 23. EURÓPSKA KOMISIA, 2020 a. Migration and home affairs. [online]. 2020. cit.11.11.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/home->

- [affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/migrant_en](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/migrant_en)
24. EURÓPSKA KOMISIA, 2020b. Migration and home affairs. [online]. 2020. [cit. 11.11.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/irregular-migration_en
25. EURÓPSKA KOMISIA, 2020c. Migration and home affairs. [online]. 2020. [cit. 11.11.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/irregular-migrant_en
26. EURÓPSKA KOMISIA, 2020 d. Schengen, Borders, Visa. [online]. 2020. [cit. 08.01.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/schengen-borders-and-visa_en
27. Európska rada, 2020. Trasa cez východne Stredozemie. [online]. 2020. [cit. 24.11.2020]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/>
28. EURÓPSKA RADA, 2016. Remarks by President Donald Tusk after his meeting in Vienna with Chancellor Werner Fayman. [online]. 01.03.2016. [cit. 27.12.2020]. Dostupné na internete: [Remarks by President Donald Tusk after his meeting in Vienna with Chancellor Werner Faymann - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/)
29. EURÓPSKA RADA, 2021. Trasa cez Centrálné Stredozemie. [online]. 06.01.2021. [cit. 15.1.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/central-mediterranean-route/>
30. EURÓPSKA RADA, 2021. Trasa cez Východné Stredozemie. [online]. 06.01.2021. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/>
31. EURÓPSKA RADA, 2021. Trasy cez západné Stredomorie a západnú Afriku. . [online].

32. 06.01. 2021. [cit. 2.02.2021]. Dostupné na internete:
<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/western-routes/>
33. EURÓPSKA RADA, 2021 a. Záchrana životov na mori a boj proti zločineckým skupinám. 02.02.2021. [cit. 02.02.2021]. Dostupné na internete:
<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/sea-criminal-networks/>
34. EURÓPSKY PARLAMENT, 2020. Aké sú najčastejšie dôvody migrácie. [online]. 02.07.2020. [cit. 23.11.2020]. Dostupné na internete:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/world/20200624STO81906/ake-su-najcastejsie-dovody-migracie>
35. EURÓPSKY PARLAMENT. 2019. Terorizmus v EÚ od roku 2015. [online]. 07. 06.2019. [cit. 19.11.2020]. Dostupné na internete: [Terorizmus v EÚ od roku 2015 | Spravodajstvo | Európsky parlament \(europa.eu\)](#)
36. EURÓPSKY PARLAMENT, 2019 a. Prist'ahovalecká politika. [online]. 2019. [cit. 15.1.2021]. Dostupné na internete:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/152/pristahovalecka-politika>
37. EURÓPSKY PARLAMENT. 2019 b. Vzťahy EÚ-Turecko: spolupráca aj napätie. [online].30.11.2020. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/priorities/imigracia/20170426STO72401/v-ztahy-eu-turecko-spolupraca-aj-napatie>
38. EURÓPSKY PARLAMENT, 2019 c. Migračná kríza v Európe. [online]. 22.08.2019. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20170629STO78631/migracna-kriza-v-europe>
39. EURÓPSKY PARLAMENT, 2020a. EÚ a migrácia. [online]. 30-09-2020. [cit.10.1.2020].
40. Dostupné na internete:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20170629STO78629/eu-a-migracia>
41. EURÓPSKY PARLAMENT, 2020b. Nový pakt o migrácii a azyle: reakcie v radoch poslancov. [online]. 28.09.2020. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete:

- <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20200924STO87803/ny-pakt-o-migracii-a-azyle-reakcie-v-radoch-poslancov>
42. Hungary today, 2020. Orbán: Hungary's Standpoint against illegal migration now Mainstream. [online]. 2020. 03.4. [cit.27.12.2020]. Dostupné na internete:
 43. <https://hungarytoday.hu/orban-hungary-standpoint-migration/>
 44. IOM, 2011. Glossary on Migration, 2. Edition. Geneva: IOM International Organization for Migration. [online] 13.05.2011. ISSN 1813-2278. [cit.24.11.2020]. Dostupné na internete: [https://www. https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/iom-glossary-on-migration---2nd-edition](https://www.ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/iom-glossary-on-migration---2nd-edition)
 45. IOM, 2019. Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov. [online].
 46. Iom.sk. [cit.23.11.2020]. Dostupné na internete: <https://www.iom.sk/sk/pre-media/zakladne-pojmy-o-migracii.html>
 47. International Organization for Migration, 2021. Flow Monitoring Europe. [online].2021 [cit.13.01.2021]. Dostupné na internete: <https://migration.iom.int/europe?type=arrivals>
 48. KOSER, K. 2016. International Migration- A very short introduction. Oxford University Press, 2016. 118 s. ISBN 978-0-19-875377-3
 49. Migration data portal, 2020. Irregular migration. [online]. 9.6.2020. [cit.26.12.2020]. Dostupné na internete: [Irregular migration data \(migrationdataportal.org\)](https://irregular-migration-data.migrationdataportal.org/)
 50. MV SR, 2016. Naši policajti znovu pomáhajú chrániť maďarsko-srbskú hranicu. [online]. 01.08.2016. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-1&sprava=nasi-policajti-znovu-pomahaju-chranit-madarsko-srbsku-hranicu>
 51. MV SR, 2015. Do Slovinska zápasiaceho s vlnou migrantov odišli pomáhať slovenskí policajti. [online]. 06.11.2015. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-1&sprava=do-slovinska-zapasiaceho-s-vlnou-migrantov-odisli-pomahat-slovenski-policajti>
 52. MV SR, 2016. Slovenskí policajti budú aj naďalej pomáhať v boji proti nelegálnej migrácii v Macedónsku. [online]. 12. 07. 2016. . [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete:
 53. <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-1&sprava=slovenski-policajti-budu-aj-nadalej-pomahat-v-boji-proti-nelegalnej-migracii-v-macedonsku>
 54. MV SR, 2020. Slovensko je pripravené pomôcť Grécku s riešením migračnej krízy. [online].

55. 05. 03. 2020. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=slovensko-je-pripravene-pomoc-t-grecku-s-riesenim-migracnej-krizy>
56. MV SR, 2020a. Slovenskí policajti pomáhajú upokojovať situáciu na grécko-tureckej hranici. [online]. 11.03.2020. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=slovenski-policajti-pomahaju-upokojovat-situaciju-na-grecko-tureckej-hranici>
57. MVSR, 2021. Definícia obchodovania s ľuďmi. [online]. 2021. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. [cit. 18.01.2021]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?definiciaobchodovaniasludmi>
58. MZVEZ, 2017. Podpredseda vlády a minister vnútra Macedónska O. Spasovski na návšteve policajnej jednotky v Gevgelji. [online]. 26.6.2017. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/detail-aktuality/-/asset_publisher/Hp2qxs2Z6I5/content/popredseda-vlady-a-minister-vnutra-maceonska-o-spasovski-na-navsteve-slovenskej-policajnej-jednotky-v-gevgelji
59. NEKOLA, D. 2017. Islam a terorizmus. Pstruží: Lukáš Lhořan, 2017. 271 s. ISBN 978-80-906030-8-0.
60. PÁNA, L., RATAJ, J. a kol. Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin
61. v současné Evropě. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2016, 166 s. ISBN 978-80-7556-000-1.
62. Plucinska, J., and Ptak A. Migrants should be returned to their home countries, Czech PM says. Reuters [online]. 24.09.2020. [cit. 05.1.2021]. Dostupné na internete:
63. <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-visegrad-czech-idUSKCN26F1SQ>
64. Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000. [online]. 2020. [cit. 18.01.2021]. Dostupné na internete: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx>
65. ROŽŇÁK, P., KUBEČKA, K., a kolektiv: Země Visegradu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4, Ostrava: KEY Publishing, 2018, 468 s. monografie. ISBN 978-80-7418-292-1

66. TASR, 2015. Česko prijme 1500 migrantov, rozhodla vláda. [online]. 09.07.2015. [cit.05.1.2021]. Dostupné na internete: <https://www.teraz.sk/zahranicie/ceska-republika-prijme-1500-migrantov/144956-clanok.html>
67. TASR, 2020. Slovensko nesúhlasí s novým paktom o migrácii, ponúkne však pomocnú ruku. [online]. 24.09.2020. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/22495283/slovensko-nesuhlasi-s-novym-paktom-o-migracii.html>
68. UHEREK, Z. a kol; . 2016. Migrace: historie a současnost. Ostrava: Občanské sdruženíPANT, 2015. s. 143. ISBN 978-80-905942-9-6.
69. UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. 2011. WORLD DRUG REPORT
70. 2011. [online]. 2011. [cit. 22.11.2020]. Dostupné na internete: https://www.unodc.org/documents/data_und-analysis/WDR2011/World_Drug_Report_2011_ebook.pdf
71. URAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2015. Robert Fico: Povinné kvóty naďalej odmietame, EÚ nás nemôže trestať za odlišný názor. [online]. 15.09.2015. [cit. 18.12.2020]. Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk//robert-fico-povinne-kvoty-nadalej-odmietame-eu-nas-nemoze-trestat-za-odlisny-nazor/>
72. [odmietame-eu-nas-nemoze-trestat-za-odlisny-nazor/](https://www.vlada.gov.sk//robert-fico-povinne-kvoty-nadalej-odmietame-eu-nas-nemoze-trestat-za-odlisny-nazor/)
73. ÚRAD VLÁDY, 2015a. PREMIÉR: Slovensko dnes podalo žalobu pre rozhodnutie opovinných kvótách. [online]. 02.12.2020. [cit. 18.12.2020]. Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk//premier-slovensko-dnes-podalo-zalobu-pre-rozhodnutie-o-povinnych-kvotach/>
74. Vyhlásenie prezidenta Kisku k téme utečencov. In: Prezident [online]. 07.09. 2015. [cit.10.1.2020]. Dostupné na internete: <https://www.prezident.sk/article/vyhlasienie-prezidenta-kisku-k-teme-utecencov/>
75. YAR, L., 2020. EÚ a Turecko: Sága nenaplnených sľubov. Euractiv. [online]. 27.7.2020. . [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/vychodna-politika/linksdossier/eu-a-turecko-saga-nenaplnenych-slubov/>

76. 2015-ben 391 ezer migránst regisztráltak a rendőrök. Index. [online].
01.01.2016. [cit. 1.02.2021]. Dostupné na internete:
[https://index.hu/kulfold/2016/01/01/2015-
ben_391_ezer_migranst_regisztraltak_a_rendorok](https://index.hu/kulfold/2016/01/01/2015-ben_391_ezer_migranst_regisztraltak_a_rendorok)

Rövidítések jegyzéke

IOM- Nemzetközi migrációs szervezet

EMN- Európai Migrációs Hálózat

EP- Európai Parlament

EU- Európai Unió

EMSC- Európai migráncsempész központ

NR SR- Szlovákia Nemzeti Tanácsa

SK- Szlovákia nemzetközileg elismert rövidítése

ČR- a Cseh Köztársaság nemzetközileg elismert rövidítése

V4- Visegrádi csoport

Zsákai Lénárd:

A Schengen Fórum létrejötte és eredményei: uniós szakpolitikai lépések a schengeni térség megreformálására I.

Bevezetés

2020. szeptember 23-án az Európai Bizottság bemutatta a Menekültügyi és Migrációs Paktumot¹, melynek keretében előirányozta az ún. Schengen Fórum életre hívását, amely alapvető rendeltetése a konkrét, schengeni ügyekhez szorosan kapcsolódó együttműködések fokozása, a schengeni térség hatékony működtetéséhez és fenntartásához szükséges intézkedések koordinált végrehajtásának előmozdítása, uniós szakpolitikai döntéshozatali szinten.

A két részes tanulmány célja a Schengen Fórum (a továbbiakban Fórum) létrejöttéhez vezető út vizsgálata és létrejöttének legfőbb okai (I. rész), a Fórum eddigi két ülése legfontosabb témaköreinek és eredményeinek bemutatása jövőbeni kitekintésekkel (II. rész), mely alapot nyújthat az érintett szervek és kulcsszereplők adekvált tájékoztatásához, a Magyarországot is érintő, prognosztizálható változásokra történő felkészülést segítő döntéshozatali folyamatokhoz, valamint a schengeni térség biztonságának fokozása.

A történeti kitekintésen (schengeni térség létrejötte) túl, komplexen elemzem a Schengen Fórum létrejöttének legfontosabb okait, céljait és küldetését. Célom a számos schengeni területre (pl. schengeni értékelési és monitoring mechanizmus átalakulása, Schengeni Határellenőrzési Kódex várható módosítása, új informatikai rendszerek működésbe lépése) kiterjedő jövőbeni változások szemléltetése is.

1. A schengeni térség

Több mint 36 évvel ezelőtt, 1985. június 15-én a Mosel folyó partján fekvő luxemburgi kisvárosban, Schengenben az Európai Gazdasági Közösség² (EGK) öt tagállama³

¹ A Bizottság Közleménye az új migrációs és menekültügyi paktumról. Brüsszel, 2020. szeptember. 23., COM(2020) 609 final Letöltés: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0006.02/DOC_1&format=PDF (2021.10.21.)

² Az Európai Gazdasági Közösség Franciaország, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Olaszország és az akkori Német Szövetségi Köztársaság között jött létre az 1957. március 25-én aláírt és 1958. január 1-jén hatályba lépett Római Szerződés által.

³ Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország és az akkori Német Szövetségi Köztársaság.

megállapodást⁴ kötött, hogy közös határaik mentén fokozatosan megszüntetik a határellenőrzést. A megállapodásban foglaltak végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket és biztosítékokat a Schengeni Végrehajtási Egyezményben⁵ határozták meg. Az Amszterdami Szerződés⁶ hatályba lépését követően, 1999. október 15-16-án Tamperében az Európai Tanács az Amszterdami Szerződésben rögzített célkitűzések megvalósítására politikai irányelveket és prioritásokat határozott meg⁷, melyek a schengeni térséget is nagymértékben érintették. Az ülést konkludáló európai tanácsi elnökségi következtetésekben⁸ többek között rögzítésre került, hogy a schengeni vívmányoknak az Unióba történő integrálása következtében a tagjelölt országoknak teljes mértékben el kell fogadniuk a schengeni vívmányokat és az azokra épülő további intézkedéseket, valamint megfogalmazásra került a „szabadság, biztonság és jog térségének” célkitűzése is.

Magyarország számára 2007. december 21-én jött el az a pillanat, amely időpont mérföldkövet jelentett a határellenőrzésben, ugyanis ekkor lett több kelet-közép-európai országgal a schengeni térség teljes jogú tagja, és szárazföldi schengeni belső határain a határellenőrzés, később pedig a légi határellenőrzésnél, a belső légi járatok határforgalom-ellenőrzése is megszűnt.⁹

Schengen, a kisváros neve mára már „nemzetközi fogalom” avanszált, hiszen az ún. schengeni térség jelenleg 26 európai államot¹⁰ és több mint 400 millió polgárt foglal magában, és az Európai Unió egyik legfontosabb, a személyek szabad mozgását lehetővé tevő vívmányként tartjuk számon.

⁴ Schengeni Megállapodás, 1985. június 14.

⁵ A Schengeni Végrehajtási Egyezményt 1990. június 19-én írták alá a Schengeni Megállapodást aláíró országok, 1995-ben lépett hatályba.

⁶ Az Amszterdami Szerződés az európai integráció alapvető szerződéseinek egyike, amit 1997. október 2-án írtak alá, és 1999. május elsején lépett hatályba. A szerződéssel a schengeni vívmányok bekerültek az Európai Unió keretébe.

⁷ Sallai János: A schengeni integráció folyamata és jövője. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IV. Pécs, 2005., pp. 79.

⁸ Tamperei Európai Tanács ülés, 1999. Október 15-16., elnökségi következtetések. Letöltés: https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm# (2021.10.21.)

⁹ Balla József: A biometrikus adatokat tartalmazó úti és személyazonosító okmányok biztonságnövelő hatása a határ és közbiztonság alakulására. Dialóg Campus Kiadó Budapest, 2019, pp 8. Letöltés: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Balla_Jozsef_biometrikus_adatok-okmany.pdf (2021.10.21.)

¹⁰ Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Izland, Lengyelország, Lettország, Liechtenstein, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svájc, Svédország.

A schengeni övezet tagjai

1. A schengeni övezet tagjai.

(Letöltés: <https://foldrajzmagazin.hu/eu/a-schengeni-ovezet-tagjai/>, 2021.10.21.)

A schengeni vívmányok az európai uniós jogba integrált¹¹ azon szabályok és jogszabályok - a szerződések, rendeletek, irányelvek, határozatok, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok, végrehajtási aktusok és a bíróság ítélkezési gyakorlata - összességét jelentik, amelyek lehetővé teszik a schengeni térség megfelelő működését, a schengeni térségen belüli belső határokon a határellenőrzések megszüntetését, valamint szabályozzák a külső határokon a határellenőrzések megerősítését.

A schengeni térség egyik fő rendeltetése, hogy az emberek szabadon mozoghassanak a 26 tagállamban. Ez magában foglalja a belső határellenőrzés nélküli utazást, a repülőtereken, tengeri és szárazföldi határokon egyaránt. Ezen kívül a schengeni szabályok alapján a harmadik országok vízumkötelezett állampolgárai, egyetlen, schengeni típusú vízummal utazhatnak a schengeni övezet valamely, célországként megjelölt tagállamába.

A schengeni területnek több mint 50 000 km hosszú külső határa¹² van. Ennek a határnak mintegy 80%-a tengeri, további 20%-a pedig szárazföldi. A térség több száz schengeni repülőteret, tengeri kikötőt és szárazföldi határátkelőhelyet foglal magában. A schengeni

¹¹ Lásd 5. lábjegyzet

¹² A tagállamok szárazföldi határai, beleértve az álló- vagy folyóvizeken áthaladó határokat, tengeri határokat és repülőtereket, folyami, tengeri és tavi kikötőket, amennyiben ezek nem belső határok

vívmányok hatálya alá tartozó Schengeni Határellenőrzési Kódex¹³ a schengeni határokon a személyek határátlépésére irányadó közös szabályokat állapítja meg. E kódex rendelkezései értelmében minden schengeni állam felelős a külső határainak ellenőrzéséért, az EU által meghatározott előírásoknak és ellenőrzési szintnek megfelelően. Emellett az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) is segíti a tagállamokat a határigazgatásban. Emellett foglalkozik az EU külső határainál jelentkező migrációs kihívásokkal és potenciális jövőbeli fenyegetésekkel is.

2. A Schengen Fórum létrejöttének okai és háttere

2.1. Migrációs válság

A belső határellenőrzések eltörlése azonban szorosan összefonódik egy sor transznacionális kihívással, amelyek kezdetben arra késztették a tagállamokat, hogy nemzetek feletti szinten keressenek közös és hatékony megoldásokat. A 2015-ben induló migrációs válság meglehetősen nagy próba elé állította Európát morálisan és gyakorlati, problémára történő reagálási szempontból is. Tólas Péter szavaival élve, „2015-ben a globális információáramlás korszakában élő európai generációk tagjainak túlnyomó többsége alighanem saját eddigi életének legnagyobb migrációs és menekültválságát érezte”.¹⁴ A válság számos politikai, szakpolitikai, diplomáciai és igazgatási kérdést vetett fel az Unióban és az Unión kívüli európai országok körében. Az események elemzése, részletezése céljából számos kutatás és tanulmány készült, közös pontként azonban leszögezhető, hogy a válság egyik legfőbb tanulsága az volt, hogy fokozni kell az összehangolt, komplex és közös cselekvéseket, ha a tagállamok effektív és előremutató eredményeket akarnak elérni a migrációkezelés terén.

2.2. A koronavírus járvány hatásai

Fél évtized sem telt el az említett migrációs válság 2015-ös kirobbanása óta, amikor is megjelent egy, generációk óta nem tapasztalt jelentőségű globális fenyegetés, a koronavírus járvány. A 2019. év végén Kínából kiindult pandémia pillanatok alatt tört be Európába is. A helyzet politikai szintű fajsúlyosságát mi sem bizonyítja jobban, mint a francia elnök 2020.

¹³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 Rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről.

¹⁴ Tólas Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről. Nemzet és Biztonság 2016/6. szám, pp. 86. Letöltés: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_6_06_talas_europai_migracios_valstag.pdf (2021.10.21.)

március 16-i beszéde, mely során kijelentette, hogy *„háborúban vagyunk, egy láthatatlan ellenség, a vírus ellen. Mindenkinek ez ellen kell éjjel-nappal harcolnia”*¹⁵

A koronavírus járvány a számos egészségügyi, piaci-üzleti, technológiai és tulajdonképpen az élet valamennyi területére kiterjedő hatásának taglalása nem tartozik e tanulmány célkitűzései közé. Azonban – ahogyan említettem – a pandémia okozta válság a schengeni övezet működésére is korábban nem látott és tapasztalt hatásokat gyakorolt, melyek kvázi origói a későbbi Schengen Fórum létrehozásának.

A járvány berobbanásával a tagállamok rendre bevezették újra – vagyis visszaállították - belső határaikon a határellenőrzést, a vírusnak a határátlépéssel történő tovább terjedésének megelőzése céljából. Ezen intézkedések jogi alapja a schengeni vívmányokban található, nevezetesen a korábban már említett, Schengeni Határellenőrzési Kódex nyújt erre megfelelő jogalapot:

*„Ha a belső határokon történő határellenőrzés nélküli térségben az egyik tagállamban a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszély áll fenn, akkor a szóban forgó tagállam kivételesen visszaállíthatja a határellenőrzést belső határainak egészén vagy azok meghatározott részein egy korlátozott, legfeljebb 30 napos időtartamra, illetve a komoly veszély várható időtartamára, ha az meghaladja a 30 napos időszakot. A belső határokon történő határellenőrzés ideiglenes visszaállításának alkalmazási köre és időtartama nem lépheti túl a komoly veszély elhárításához feltétlenül szükséges mértéket.”*¹⁶

Az egyes tagállamok területére pusztán átutazási céllal (pl. Magyarországon keresztül Romániába), az átutazás erejéig belépő utasok „feltorlódására” és az ennek következtében kialakult többórás várakozásokra való tekintettel, a tagállamok ún. humanitárius folyosókat hoztak létre. Példának okáért, Magyarország esetében ezt úgy szabályozta és koordinálta a határrendészeti operatív tevékenységek koordinálásáért felelős rendőrség (hasonlóan más tagállamok hatóságaihoz), hogy a külföldről érkező nem magyar állampolgárok tranzitálásra csak a kijelölt határátkelőhelyeket és útvonalat használhatták, a tranzitforgalom számára kijelölt pihenőhelyeken csak az átutazáshoz elengedhetetlenül szükséges okból - különösen egészségügyi vagy műszaki okokból - állhattak meg, és 24 órán belül kötelesek voltak elhagyni Magyarország területét. A humanitárius korridor(ok) biztosítását a Magyar Honvédség is segítette.

¹⁵ “Háborús beszédet tartott Macron a koronavírus-helyzetről”. Origo, 2016.03.16. Letöltés: <https://www.origo.hu/itthon/20200316-macron-beszede-haborus-idoket-idezo-beszed-volt.html> (2021.10.21.)

¹⁶ Schengeni Határellenőrzési Kódex, 25. cikk (1).

A tagállamok aktívan éltek és élnek a belső határellenőrzés COVID-19 miatti visszaállításával, hiszen a határellenőrzés újbóli bevezetése a tagállamok előjoga. A Bizottság véleményt nyilváníthat az intézkedés szükségességéről és arányosságáról, de nem vétőzhatja meg a tagállam határellenőrzés visszaállítására vonatkozó döntését. Mindazonáltal fokozatosan nyilvánvalóvá vált, hogy a belső határok nélküli térség belső határellenőrzésekkel teli térséggé változása nem jelentett számottevően hatékony és adekvát megoldást sem tagállami, sem nemzetközi szinten. Pontosabban fogalmazva, függetlenül attól, hogy hogyan alakult a vírus kezelése az egyes országokban, a tapasztalatok azt mutatják, hogy egyik esetben sem a belső határok visszaállítása jelentett elsődleges megoldást.

A koronavírus berobbanása egyébiránt érdekes és figyelemre méltó jelenségre hívta fel a figyelmet: tagállami szinten számos ország esetében – főleg a járvány berobbanása utáni közvetlen időszakban - reaktiválódott a nemzeti szuverén döntéshozatal fontossága és előtérbe helyezése. Az önmagát Európa vezető digitális médiakiadójaként, valamint a vita és az innovatív gondolkodás fórumaként aposztrofáló Social Europe-ban Jan Zielonkam, az Oxfordi Egyetem európai politika professzora 2020. március 26-án úgy fogalmazott, hogy *„Madridtól Párizsig, Berlinton Varsóig a nemzetállam, úgy tűnik, lenyűgöző reneszánszát éli. A határok visszatértek, és velük együtt a nemzeti öntudat is. Minden nemzeti kormány a saját népére összpontosít, és mindegyik azt állítja, hogy jobban felkészült a válság leküzdésére, mint a szomszédai.”*¹⁷

2.3. Igény a koordináltabb megközelítésre

Le kell azonban szögezni, hogy sem az EU általi iránymutatások teljes elutasítása, sem a csupán európai uniós irányból történő koordinációs megközelítés melletti állásfoglalás nem tűnt célravezetőnek, melyet a tagállamok is érzekeltek és érzékeltettek. A tagállamok különböző intézkedéseket fogadtak el a vírus terjedésének korlátozására, amelyek közül néhány érintette az uniós polgároknak a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát. Ezek az intézkedések magukban foglalták például a beutazási korlátozásokat vagy a határokon átutazók karanténba helyezésére vonatkozó követelményeket.

A különböző intézkedésekből fakadó, nemzetközileg bizonytalanak tűnő koordináció okán az Európai Bizottság lépéseket kívánt tenni a hatékony és átlátható információcsere és koordinált

¹⁷ Has the coronavirus brought back the nation-state? - Jan Zielonkam, Social Europe, 2020. március 26. Letöltés: <https://socialeurope.eu/has-the-coronavirus-brought-back-the-nation-state> (2021. október 22.)

megközelítés érdekében. 2020. október 13-án a Bizottság javaslatára a Tanács ajánlást¹⁸ fogadott el a szabad mozgást érintő intézkedések összehangolásáról, melyben kihangsúlyozásra került, hogy a szabad mozgást a népegészség védelme érdekében korlátozó minden intézkedésnek arányosnak és megkülönböztetéstől mentesnek kell lennie, és azt azonnal fel kell oldani, amint azt a járványügyi helyzet lehetővé teszi.¹⁹ Emellett egy sor intézkedési stratégiai javaslat jelent meg az ajánlások között, melyek általános elveket, közös kritériumokat, a vírus szempontjából kockázati területek térképen való megjelenítését, közös küszöbértékeket, tagállamok közötti koordinációt, a magasabb kockázatú területekről érkező utazók esetében alkalmazható intézkedések közös keretét és kommunikációs stratégiákat tartalmaztak. Az ajánlást további intézkedések, javaslatok, következtetések és ajánlások²⁰ követték, mely fokozatosan előirányozta a koordinált schengeni dialógus szükségességét.

2.4. A Menekültügyi és Migrációs Paktum schengeni reformokat érintő célkitűzései

Az Európai Bizottság 2020. szeptember 23-i közleményében²¹ megjelent a Migrációs és Menekültügyi Paktum, mely egyes, hozzá kapcsolódó jogalkotási javaslatokat és a Bizottság által javasolt szakpolitikai irányokat tartalmaz a közös európai menekültügyi rendszer, a külső határok védelmének erősítése, az illegális migráció és visszatérés, a migráció külső dimenziója, a legális migrációs csatornák biztosítása, beleértve a védelemre jogosultak áttelepítése, valamint az integráció területén is.

A paktum kulcsfontosságú szakpolitikai feladatként jelölte meg a schengeni térségen belüli szabad mozgás biztosítását és az integrált határigazgatást²²:

„Az integrált határigazgatás elengedhetetlen szakpolitikai eszköz az EU külső határainak védelméhez, valamint a belső határellenőrzés nélküli schengeni térség integritásának és működésének megóvásához.”²³

¹⁸ A Tanács 2020. október 13-i (EU) 2020/1475 ajánlása a szabad mozgásnak a Covid19-világjárvány miatti korlátozására vonatkozó koordinált megközelítésről.

¹⁹ A Tanács sajtóközleménye: Covid19-járvány: a Tanács ajánlást fogadott el a szabad mozgást érintő intézkedések összehangolásáról, 2020. október 13. Letöltés: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/10/13/covid-19-council-adopts-a-recommendation-to-coordinate-measures-affecting-free-movement/> (2021.10.22.)

²⁰ Lásd: Időrendi áttekintés – a Covid19-cel kapcsolatos tanácsi intézkedések-<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/coronavirus/timeline/>

²¹ A Bizottság Közleménye az új migrációs és menekültügyi paktumról, Brüsszel, 2020. szeptember. 23., COM(2020) 609 final

²² Az európai integrált határigazgatás az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelet (2019. november 13.) 3. cikkében foglalt elemekből álló tevékenységek összessége.

²³ A Bizottság Közleménye az új migrációs és menekültügyi paktumról, Brüsszel, 2020. szeptember. 23., COM(2020) 609 final.

A paktum emellett „Egy jól működő schengeni térség” elnevezésű fejezetben elsőként nevesít egy, kizárólag a schengeni térség működésének előmozdítása érdekében az Európai Bizottság által létrehozandó új fórumot, amelyben részt vesznek az érintett nemzeti hatóságok, például a belügyminisztériumok és a nemzeti és regionális szintű határrendészeti hatóságok, a konkrétabb együttműködés és a bizalom erősítése érdekében. Kihangsúlyozásra került továbbá, hogy évente egyszer politikai szintű megbeszélést kell szervezni a fórumon, hogy a nemzeti miniszterek, az Európai Parlament képviselői és más érdekelt felek politikai lendületet adhassanak ennek a folyamatnak. A schengeni térséget érintő legfőbb intézkedéseként az alábbiak kerültek megjelölésre:

A Bizottság:

- ajánlást fogad el a tagállamok közötti együttműködésről a magánjogi jogalanyok által végzett mentési tevékenységek tekintetében;
- iránymutatást nyújt a tagállamok számára annak egyértelművé tétele céljából, hogy a tengeri mentés nem nyilvánítható bűncselekménnyé;
- **olyan stratégiát fogad el a schengeni térség jövőjére vonatkozóan, amely megerősíti a Schengeni Határellenőrzési Kódexet és a schengeni értékelési mechanizmust;**
- **létrehoz egy schengeni fórumot a konkrét együttműködés ösztönzése érdekében, és feltárja a schengeni integráció elmélyítésének lehetőségeit a belső határellenőrzés felszámolását elősegítő támogatási és együttműködési program révén;** valamint
- létrehoz egy új, a kutatás-mentés témájával foglalkozó európai szakértői csoportot.

A Bizottság, a tagállamok és a Frontex lehetőség szerint:

- Garantálják az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló új rendelet gyors és teljes körű végrehajtását, valamint
- 2023-ra biztosítják a nagyméretű informatikai rendszerek megvalósítását és interoperabilitását.²⁴

2.5. Európai rendőri partnerség és együttműködés előmozdítása, rendőrségi együttműködés és információcsere, nagyméretű információs rendszerek

A schengeni övezetet is érintő törekvések fontos szegmense az európai rendőri partnerség fokozása. Az Európai Unió Tanácsának (Tanács) bel- és igazságügyi formációja (Bel- és

²⁴ Loc. cit. 22.

Igazságügyi Tanács) 2020. október 8-i ülésén az uniós belügyminiszterek videokonferencia keretén belül megvitatták a tagállamok rendőrségei közötti együttműködés megerősítésének lehetőségeit és irányait is:

- új technológiák, így például a mesterséges intelligencia alkalmazása az egyre növekvő mértékben áramló adatok jobb értelmezése érdekében;
- a rendőri erők közötti operatív együttműködés fokozása a rendőrségi együttműködésre vonatkozó uniós vívmányok megszilárdítása és annak biztosítása révén, hogy a rendőrök számára könnyen átlátható legyen, hogy milyen együttműködési eszközök állnak a rendelkezésükre;
- aktív partnerség kialakítása harmadik országokkal annak biztosítása érdekében, hogy – értékeink tiszteletben tartása mellett – hatékonyan tudjunk együttműködni.²⁵

Az új, ún. nagyméretű információs rendszerek és a meglévő információs rendszerek továbbfejlesztése és azok interoperabilitásának²⁶ megvalósulása a jövőbeni schengeni együttműködés és információcsere, valamint a biztonság garantálásának egyik legfőbb pillérjei, ezért azok adekvát implementálása mind az EU, mind a tagállamok részére kulcsfontosságú. Ennek megfelelően, a megelőző tárgyalások és egyeztetések, valamint jogalkotás fényében az alábbiak szerint kívánták megvalósítani a tagállamok, EU-s intézmények és ügynökségek az információs rendszerek megújítását és új rendszerek bevezetését:

- Schengeni Információs Rendszer²⁷: 2018-ban a Tanács elfogadta a Bizottság azon javaslatait, miszerint a rendszert korszerűsíteni és modernizálni kell. A javaslatok elfogadásának eredménye három rendelet, amelyek a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre²⁸, a határforgalom-ellenőrzésekre²⁹ és a tagállamokban jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldésére³⁰ összpontosítanak. A korszerűsített SIS működtetésére megjelölt határidőt 2021-re datálták.

²⁵ A belügyminiszterek videokonferenciája, 2020. október 8. Letöltés: <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/jha/2020/10/08/> (2021.10.22.)

²⁶ Információs rendszerek közötti megfelelő átjárhatóság és összehangoltság.

²⁷ A Schengeni Információs Rendszer (SIS) Európa legnagyobb informatikai rendszere, amely a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat hivatott kezelni, elsősorban a hatékony adatmegosztás eszközével.

²⁸ (EU) 2018/1862 rendelet a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról.

²⁹ (EU) 2018/1861 rendelet a határforgalom-ellenőrzés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény módosításáról.

³⁰ (EU) 2018/1860 rendelet a Schengeni Információs Rendszernek a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldése céljából történő használatáról.

- A Vízuminformációs rendszer³¹: a rendszer jelenleg is folyamatos fejlesztés alatt áll, hogy megfelelően biztosított legyen az interoperabilitás.
- Eurodac³²: A Bizottság az Eurodac reformjára tett javaslatot 2016-ban a rendszer hatékonyságának és adatfelviteli képességeinek fejlesztése, a hozzáférés egyszerűsítése és a rendszer alapjául szolgáló rendelet³³ elsősorban személyi hatályának kiterjesztésére. A kapcsolódó tárgyalások az Európai Parlamenttel 2017 óta jelenleg is folyamatban vannak.
- Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS): a rendszer létrehozásáról szóló rendelet³⁴ 2018-ban került elfogadásra a Tanács által. A rendszer a vízummentességet élvező személyek előzetes ellenőrzése céljából történő ellenőrzésére lesz alkalmas a tervek szerint. A rendszer leginkább az ESTA³⁵ rendszerre hajazó módon fog működni. A cél, hogy a rendszer 2022-ben megkezdje éles működését.
- Európai Határregisztrációs Rendszer (EES): Az EES egy, várhatóan 2022-ben a külső határokon bevezetésre kerülő automatizált informatikai rendszer, amely regisztrálja az EU-n kívüli országokból érkező utazók be- és kilépéseit a külső határoknál. Egyaránt vonatkozik azokra, akinek rövid távú tartózkodásra jogosító vízumra van szükségük, valamint a vízummentességet élvező harmadik országbeli állampolgárokra. Létrehozása céljából, az ETIAS-hoz hasonlóan önálló rendelet³⁶ került elfogadásra.

³¹ A rövid távú tartózkodást lehetővé tévő vízumokhoz kapcsolódó adatok cseréjét elősegítő informatikai rendszer.

³² Az Eurodac-adatbázis tartalmazza minden olyan menedékkérő ujjnyomatát, akit az EU valamelyik tagállamában vagy egy társult országban nyilvántartásba vettek.

³³ Az Európai Parlament és a Tanács (2013. június 26.) a harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU rendelet hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítását szolgáló Eurodac létrehozásáról, továbbá a tagállamok bűnüldöző hatóságai és az Europol által az Eurodac-adatokkal való, bűnüldözési célú összehasonlítások kérelmezéséről, valamint a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző ügynökség létrehozásáról szóló 1077/2011/EU rendelet módosításáról

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1240 rendelete (2018. szeptember 12.) az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet, az 515/2014/EU rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/1624 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról

³⁵ Az ESTA az Utazási Engedélyt Jövőhágyó Elektronikus Rendszer. Az ESTA egy online igénylési rendszer, amelyet az Egyesült Államok körmánya fejlesztett ki az utazók előszűrésére. Az ESTA engedély az utazókat feljogosítja arra, hogy felszálljanak az Egyesült Államokba tartó repülő, illetve hajójáratokra. 2009. január 12 óta mindenkinek, aki a vízummentességi program keretei között lép az Egyesült Államokba, jövőhágyott ESTA utazási engedéllyel kell rendelkeznie.

³⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2226 RENDELETE (2017. november 30.) a tagállamok külső határait átlépő harmadik országbeli állampolgárok belépésére és kilépésére, valamint beléptetésének megtagadására vonatkozó adatok rögzítésére szolgáló határregisztrációs rendszer (EES) létrehozásáról és az EES-hez való bűnüldözési célú hozzáférés feltételeinek meghatározásáról, valamint a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, a 767/2008/EK rendelet és az 1077/2011/EU rendelet módosításáról

- Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS): Az ECRIS 2012-ben került létrehozásra. A rendszer lényege, hogy az egyes tagállamokban a büntetőeljárásokban hozott ítéletekhez kapcsolódó fontosabb információk megoszthatók legyenek a tagállamok között szükség esetén. A továbbfejlesztési cél az volt, hogy a tagállamokban harmadik országbeliek esetében hozott ítéleteket/határozatokat más tagállamokban is figyelembe tudják venni a büntetőeljárások során. Ennek érdekében 2018-ban új rendelet³⁷ került elfogadásra az ECRIS működésének javítása érdekében.
- Interoperabilitás: a rendszerek közötti átjárhatóság megfelelő megvalósítása érdekében 2019-ben két rendeletet³⁸ fogadott el a Tanács, melyek célja a megfelelő interoperabilitás, ezáltal a biztonsági, rugalmassági és hatékonysági faktorok és a tagállamok együttműködésének növelése.

2.6. Terrorizmus elleni küzdelem

Az Európai Unió tagállami rendvédelmi szervei számára a dzsihadista indíttatású terrorizmus, elsősorban az Iszlám Államhoz köthető radikális törekvések továbbra is nagy kihívást jelentenek. A terrorszervezet egyik fő törekvése, hogy minél jobb, érthetőbb online oktatóanyagokat készítsen a potenciális európai terroristáknak. Mindemellett egyre komolyabb problémát jelentenek a magányos, önállóan radikalizálódó elkövetők, akik leginkább az interneten közzétett – különféle extrémista ideológiájú – tartalmak által válnak szélsőségesekké, és döntenek az erőszakos cselekmények végrehajtása mellett.

A 2015-ben induló migrációs válságból levont tapasztalatok közé tartozik annak terrorizmussal történő részleges összefüggéseinek kérdése. Esetenként beazonosításra került, hogy a terroristák a migráció alanyai között „elvegyülten” jutottak be az Unióba és számos esetben hamis dokumentumokat használtak fel az utazásokhoz. A párizsi³⁹ és a brüsszeli⁴⁰ merényletek

³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/816 rendelete (2019. április 17.) az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer kiegészítése érdekében a harmadik országbeli állampolgárokkal és a hontalan személyekkel szemben hozott ítéletekre vonatkozó információval rendelkező tagállamok azonosítására szolgáló központosított rendszer (ECRIS-TCN) létrehozásáról, valamint az (EU) 2018/1726 rendelet módosításáról.

³⁸ (EU) 2019/817 rendelet az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a határok és a vízumügy területén és (EU) 2019/818 rendelet az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a rendőrségi és igazságügyi együttműködés, a menekültügy és a migráció területén

³⁹ 2015. november 13-án este terrortámadás-sorozatot követtek el előre megtervezett akció keretében Párizs különböző pontjain géppisztollyal felfegyverkezett terroristák, akik ártatlanokra lövöldöztek, és több robbantást hajtottak végre forgalmas helyeken. A terrortámadásokban 137 ember vesztette életét.

⁴⁰ 2016. március 22-én három robbantásos merénylet történt Brüsszelben: kettő a repülőtéren, egy a Maelbeek metróállomáson. A támadásnak 32 fő civil áldozata volt, a három elkövető is meghalt. A sebesültek száma kétszáz fölött volt. Két magyar állampolgár – egy kormányalkalmazott és egy helyi cég dolgozója – sebesült meg a

világosan megmutatták azt, hogy a terrorizmus és a migráció között van kapcsolat. A támadásokat dzsihadista csoportok követték el és magára vállalta az Iszlám Állam is.⁴¹

2020. október 16-án Párizsban, október 29-én Nizzában, 2020. november 2-án Bécsben szintén sor került szélsőséges iszlamista indíttatású terrorcselekmény elkövetésére. Mindezekre tekintettel, egyre inkább indokoltá vált a terrorizmus elleni küzdelmet érintő keretek, eszközök és kezdeményezések áttekintése, valamint a közös fellépés és az együttműködés fokozása.

A terrorizmus elleni küzdelemért, és ehhez kapcsolódóan a schengeni megerősítésért folytatott politikai törekvések terén a koronavírushoz hasonlóan szintén a francia elnök fogalmazott meg határozott álláspontot a francia-spanyol határszakasz személyes meglátogatását követően, miszerint támogatja Schengen mélyreható felülvizsgálatát, újragondolását, a közös határbiztonsági intézkedések megerősítését, hozzátéve, hogy *"a terrorveszély mindenütt jelen van"*.⁴² E kijelentés összhangban áll számos más tagállam álláspontjával, köztük Magyarország korábban kifejtett állásfoglalásával is, amely alapján *„Magyarország és Kormánya elítéli az erőszak minden formáját, és a továbbiakban is támogatja a terrorizmus és az erőszakos szélsőségek visszaszorítására tett nemzetközi erőfeszítéseket."*⁴³

Fontos mérföldkönek tekinthető a Bel- és Igazságügyi Tanács 2020. november 13-i ülése, melynek egyik kiemelt témája a terrorizmus elleni küzdelem volt. Az ülésen az akkori soros német elnökség vezetésével a 2020. októberi és novemberi, Franciaországban és Ausztriában elkövetett terrortámadásokra tekintettel a belügyminiszterek megvitatták, hogyan lehetne tovább erősíteni az EU közös erőfeszítéseit a terrorizmus elleni küzdelemben. Az ülés egyik legfontosabb eredménye egy együttes nyilatkozat⁴⁴ aláírása volt, mely a közelmúltban elkövetett európai terrortámadások fényében kialakult álláspontokat tükrözi. A nyilatkozatban kiemelt részt kapott a jól működő schengeni térség biztonságának megerősítése. A miniszteri nyilatkozat robosztus és együttes szándékot fejez ki:

“Kötelességünk, hogy a lehető legnagyobb mértékben biztosítsuk Európában az emberek biztonságát. Fontos, hogy minden eszközzel támogassuk a bűnüldöző hatóságokat a terrorizmus elleni küzdelmükben. (...). Hatékonyan kell ellenőrizniünk külső határainkat, digitális formában

merénylet során, egyiküket belső vérzés, másikukat csonttörés miatt kellett megműteni.[2][3] A történeteket az Iszlám Állam nevű terrorszervezet vállalta magára

⁴¹ Dr. Hegyaljai Máttyás: Migráció, bűnügy, nemzetközi kitekintés. A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2016. ISBN: 978-615-80567-0-0, pp. 16.

⁴² Macron urges Europe to strengthen border controls after terror attacks. Letöltés: <https://www.france24.com/en/france/20201105-macron-urges-europe-to-strengthen-border-controls-after-terror-attacks> (2021.10.22.)

⁴³ Orbán Viktor miniszterelnök Jacinda Ardern új-zélandi kormányfőnek küldött részvétnyilvánítása az Új-Zélandon történt terrortámadást követően. Letöltés: <https://miniszterelnok.hu/a-terrorizmus-nem-ismer-hatarokat/> (2021.10.22.)

⁴⁴ Az uniós belügyminiszterek együttes nyilatkozata a közelmúltban elkövetett európai terrortámadásokról.

*rögzítenünk kell a schengeni térségbe való belépéseket és az onnan való távozásokat, és szorosabban együtt kell működnünk a harmadik országokkal a terrorfenyegetettség elleni küzdelem területén. (...) Meg kívánjuk erősíteni és tovább kívánjuk fejleszteni azokat az opciókat, amelyek schengeni térségen belüli biztonsági intézkedések céljára rendelkezésre állnak, valamint a határokon átnyúló bűnüldözési együttműködéshez alkalmazott eszközöket is.*⁴⁵

2.7. A schengeni értékelési és monitoring mechanizmus első többéves értékelési programjának (2015–2019) eredményei

Alapjában véve teljes mértékben osztom azon álláspontot, miszerint *„ha van szabályozás arra, hogy mit és hogyan kell végrehajtani, akkor annak a végrehajtásáról csak ellenőrzéssel lehet megbizonyosodni, (...) a cél az, hogy a vonatkozó norma szerinti végrehajtáshoz viszonyítva milyen eltérés/eltérések tapasztalhatóak, mi eredményezi az eltéréseket és hogyan lehet megszüntetni azokat”*.⁴⁶ A schengeni acquis egyértelmű és egységes szabályrendszert képez a schengeni térség részes tagállamai számára, melyek végrehajtásának ellenőrzése 2015-ben új szabályozás keretében kezdődött meg a korábbi, ötéves ciklusokban megvalósuló helyszíni látogatások gyakorlatával⁴⁷ némileg szakítva. Az ellenőrzés legfőbb alapja a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és a végrehajtó bizottságnak a Schengent Értékelő és Végrehajtását Felügyelő Állandó Bizottság létrehozásáról szóló 1998. szeptember 16-i határozatának hatályon kívül helyezéséről szóló 1053/2013/EU tanácsi rendelet lett (Scheval rendelet). A rendelet legelső preambulumbekzdése kimondja, hogy a schengeni belső határokon a határellenőrzés nélküli térség működésének alapját *„a külső határok, a vízumpolitika, a Schengeni Információs Rendszer⁴⁸, az adatvédelem, a rendőrségi együttműködés, a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és a kábítószer elleni politika területén hozott kísérő intézkedések tagállamok általi alkalmazásának hatékonysága és eredményessége adja.*⁴⁹ A Scheval

⁴⁵ Az uniós belügyminiszterek együttes nyilatkozata a közelmúltban elkövetett európai terrortámadásokról – az EU Tanácsának sajtóközleménye, 2020. november 13. Letöltés: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/11/13/joint-statement-by-the-eu-home-affairs-ministers-on-the-recent-terrorist-attacks-in-europe/> (2021.10.22.)

⁴⁶ Balla József: Schengeni értékelési mechanizmus. Hadtudományi Szemle, 2018. XI. évfolyam 1. szám, pp. 291.

⁴⁷ Lásd: Balla József: Schengeni értékelési mechanizmus. Hadtudományi Szemle, 2018. XI. évfolyam 1. szám,

⁴⁸ A Schengeni Információs Rendszer (SIS) Európa legnagyobb informatikai rendszere, amely a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat hivatott kezelni, elsősorban a hatékony adatmegosztás eszközével.

⁴⁹ A Tanács 1053/2013/EU rendelete (2013. október 7.) a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és a végrehajtó bizottságnak a Schengent Értékelő és Végrehajtását

rendelet e részében megnevesített területek jelentik a mechanizmus keretében értékelendő schengeni szegmenseket. A rendelettel összhangban a Bizottság egy 2015-2019-re vonatkozó többéves értékelési programot és éves értékelési programokat állított össze, amelyek részletes terveket tartalmaznak az értékelendő tagállamokban lefolytatandó helyszíni látogatások, az értékelendő területek és az ellenőrizendő helyszínek tekintetében. Az értékeléseket tagállami szakértőkből álló helyszíni bizottság végzi, az értékelés eredményeit tartalmazó, helyszíni szakértők által készített, majd az értékelt tagállam által elfogadott jelentés eredményei ajánlásokként tanácsi határozat formájában elfogadásra kerülnek. Az ajánlások az értékelt tagállam számára korrekciós intézkedéseket jeleznek a schengeni értékelés során feltárt hiányosságok kiküszöbölésére. Az ajánlások végrehajtására az értékelt tagállam cselekvési tervet készít, majd annak végrehajtásáról rendszeresen tájékoztatja az Európai Bizottságot.⁵⁰

2020. november 25-én az Európai Bizottság közzétette, majd 2020. december 15-én a schengeni ügyekkel foglalkozó tanácsi munkacsoportban bemutatta jelentését⁵¹ az első többéves értékelési program (2015-2019) hatálya alá tartozó értékelésekről, összhangban a Scheval rendelettel. A jelentés átfogó és tételes eredményeket mutat be az első többéves értékelési programról.

A bizottsági jelentés alapján, a 2015-ben kezdődött és 2019 végén végződött ciklus alatt az értékelő látogatások száma meghaladta a kétszázat, melyek a schengeni térségen túl 27 külső államot⁵² is érintettek. A schengeni tagállamok és társult országokon⁵³ kívül, a ciklus során végrehajtott ellenőrzések Horvátország arra vonatkozó értékelésére is kiterjedtek, hogy az ország mennyire áll készen a schengeni vívmányok teljes körű alkalmazására. Ciprus értékelése 2019-ben indult, és jelenleg is tart. Az Egyesült Királyság a Schengeni Információs Rendszer, Írország pedig az adatvédelem vonatkozásában került ellenőrzésre.

A jelentést alapul véve, az Európai Bizottság közel kétszáz értékelő jelentést fogadott el, a Tanács által – a Scheval rendeletben megfogalmazottak alapján – megfogalmazott ajánlások

Felügyelő Állandó Bizottság létrehozásáról szóló 1998. szeptember 16-i határozatának hatályon kívül helyezéséről, (1) preambulumbekzdés.

⁵⁰ A Tanács 1053/2013/EU rendelete (2013. október 7.) a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és a végrehajtó bizottságnak a Schengent Értékelő és Végrehajtását Felügyelő Állandó Bizottság létrehozásáról szóló 1998. szeptember 16-i határozatának hatályon kívül helyezéséről, 15-16. cikk.

⁵¹ A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az 1053/2013/EU tanácsi rendelet 22. cikke szerint a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus működéséről. COM (2020) 779 final

⁵² A közös vízumpolitika terén végzett értékelésekre általában külső államokban kerül sor, mivel a schengeni vízumkérelmeket rendszerint a tagállamok külföldön található konzulátusai dolgozzák fel.

⁵³ A tagállamokon kívül a schengeni térség tagjai közé tartozik még Izland, Norvégia, Svájc és Liechtenstein (az úgynevezett schengeni társult országok). Írország ugyan nem tartozik bele a schengeni térségbe, de az ország 2021. január 1-jétől alkalmazza a schengeni vívmányokat. Az Egyesült Királyság sem volt a schengeni térség tagja, de a schengeni vívmányokat részlegesen alkalmazza. Bár a schengeni vívmányok kötelező érvényűek Bulgáriára, Horvátországra, Ciprusra és Romániára nézve, ezen országok vonatkozásában még nem szűnt meg a belső határellenőrzés. A jelentés mindezekre az országokra tagállamként hivatkozik.

száma pedig 4500-nál is több. Ezzel szemben mindössze 45 értékelés került teljes mértékben lezárásra, a 2019-ben végrehajtott értékelésekre vonatkozóan nagy mennyiségű értékelő jelentés és ajánlás még nem került elfogadásra.

A jelentésben is megfogalmazott, vissza-visszatérő tagállami hiányosságok és a divergens gyakorlatok a tagállamok között valószínűsíthetően a schengeni szabályozók inkoherens végrehajtásából eredeztethetők, mely a teljes schengeni övezet átfogó működésére hatással lehet. A bizottsági jelentés az alábbi legfőbb konklúziókra hívja fel a figyelmet:

- hosszúnak bizonyul az értékelés folyamata a javaslatok teljes elfogadásáig (akár 10-12 hónap), tapasztalatok és visszajelzések alapján az értékelések és javaslatok túlságosan a specifikus és részletes körülményekre koncentráltak időként a Schengen acquis alapvető dimenziói és elvárásai helyett;
- az értékelések elmulasztották azt a küldetést, hogy összhangot teremtsenek az egyes szabályozók között, legalábbis hozzájáruljanak a kölcsönösen koherens végrehajtáshoz;
- alapvető jogok tiszteletben tartása értékelésének integrációja az értékelésekbe nem kellő mértékben valósult meg;
- a be nem jelentett helyszíni látogatások nem bizonyultak annyira hatékonyak, mint amennyire eredetileg tervezték (sok esetben probléma merült fel a 24 órával a látogatás előtt történő értesítések esetében);
- a tagállami cselekvési tervekben foglalt vállalások lassú végrehajtása mutatkozott meg és a tagállamokra túlzott adminisztratív teher hárult (3 havonkénti jelentés);
- egyes területeken, úgy, mint az adatvédelem és a vízumpolitika kevés szakértő áll rendelkezésre, és a tagállami felajánlások sem voltak egyensúlyban (a szakértők egyharmadát ugyanazon tagállamok jelölték);
- a rendszer nem biztosította a schengeni helyzet megfelelő szinten történő kezelését, az Európai Parlament bevonása nem volt rendszeres.

A jelentés a hiátusok és problémák feltárásán túl konkrét, lehetséges operatív intézkedéseket is kidolgozott, melyek megjelennek a jelentésben:

- belső munkafolyamatok egyszerűsítése, és a folyamatok hosszának csökkentését célzó referenciaértékek megadása;
- új képzések kidolgozása a vízumpolitika területén, valamint a meglévő képzések megszilárdítása az azokon való részvétel ösztönzése és javítása céljából;

- az ellenőrzőlisták frissítése, amelynek révén bennük a hangsúly az olyan főbb elemekre kerül, amelyek a schengeni térség egészét érinthetik;
- az előre be nem jelentett értékelések és tematikus értékelések alkalmazásának stratégiaibb jellegűvé tétele;
- az uniós ügynökségekkel és a nemzeti minőségbiztosítási mechanizmusokkal való szinergiák és együttműködés javítása;
- a jelentések további egyszerűsítése és az ajánlások hangsúlyának áthelyezése;
- a katalógusok részletes kidolgozása és bevált gyakorlatokkal való bővítése; valamint
- az éves jelentés elfogadása a politikai eszmecsere elősegítése céljából.⁵⁴

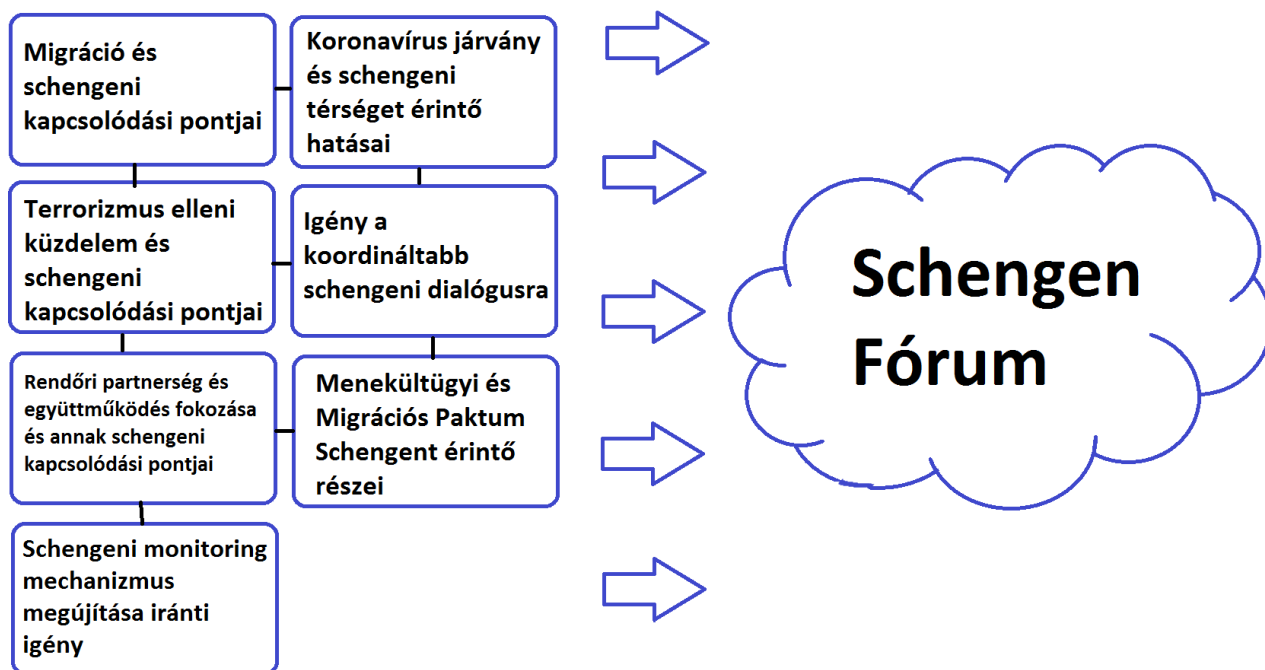
A fentiek a Menekültügyi és Migrációs Paktum által előre bejelentett Schengen Fórum dialógusainak alapját képezik. Az Európai Bizottság az imént taglalt jelentésével – mely tagállami tapasztalatokon és véleményeken is nagymértékben alapul a Schengeni Irányítási Egység⁵⁵ által kidolgozott észrevételeken túl - világossá tette, hogy a schengeni értékelési és monitoring mechanizmusnak a jövőt illetően meg kell újulnia:

„Nyilvánvalóvá vált, hogy a mechanizmus jövőbeli, teljes hatékonysággal való működése érdekében alapvető, hogy az operatív fejlesztések olyan jogszabályi változásokkal egészüljenek ki, amelyek a meglévő szabályok és eljárások egyértelműsítéséhez és megerősítéséhez szükségesek. Ezek az elemek a részét fogják képezni a (...) schengeni fórum keretében induló elemző folyamatnak, melynek eredményeként egy olyan, a mechanizmus felülvizsgálatára irányuló javaslat készül, amelyet a Bizottság a jövő év során kíván előterjeszteni.”⁵⁶

⁵⁴ A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az 1053/2013/EU tanácsi rendelet 22. cikke szerint a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus működéséről. 4.2.2, COM (2020) 779 final.

⁵⁵ Európai Bizottság, Migrációs és Belügyi Főigazgatóság, Schengeni Irányítási Egység.

⁵⁶ Loc. cit. 38.

2. A Schengen Fórum létrejöttéhez vezető legfontosabb szegmensek, (saját szerkesztés).

Zsákai Lénárd:

A Schengen Fórum létrejötte és eredményei: uniós szakpolitikai lépések a schengeni térség megreformálására II.

Bevezetés

2020. szeptember 23-án az Európai Bizottság bemutatta a Menekültügyi és Migrációs Paktumot¹, melynek keretében előirányozta az ún. Schengen Fórum életre hívását, amely alapvető rendeltetése a konkrét, schengeni ügyekhez szorosan kapcsolódó együttműködések fokozása, a schengeni térség hatékony működtetéséhez és fenntartásához szükséges intézkedések koordinált végrehajtásának előmozdítása, uniós szakpolitikai döntéshozatali szinten.

A két részes tanulmány célja a Schengen Fórum létrejöttéhez vezető út vizsgálata és létrejöttének legfőbb okai (I. rész), a Fórum eddigi két ülése legfontosabb témaköreinek és eredményeinek bemutatása jövőbeni kitekintésekkel (II. rész), mely alapot nyújthat az érintett szervek és kulcsszereplők adekvát tájékoztatásához, a Magyarországot is érintő, prognosztizálható változásokra történő felkészülést segítő döntéshozatali folyamatokhoz, valamint a schengeni térség biztonságának fokozása.

A történeti kitekintésen (schengeni térség létrejötte) túl, komplexen elemzem a Schengen Fórum létrejöttének legfontosabb okait, céljait és küldetését. Céлом a számos schengeni területre (pl. schengeni értékelési és monitoring mechanizmus átalakulása, Schengeni Határellenőrzési Kódex várható módosítása, új informatikai rendszerek működésbe lépése) kiterjedő jövőbeni változások szemléltetése is.

1. A Schengen Fórum céljai, küldetése

A Schengen Fórumhoz kapcsolódóan célok és alapvetések kerülnek megfogalmazásra a Bizottság 2020 decemberében bemutatott, a 2015-2020 közötti schengeni értékelési időszakot

¹ A Bizottság Közleménye az új migrációs és menekültügyi paktumról, Brüsszel, 2020. szeptember. 23., COM (2020) 609 final Letöltés: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0006.02/DOC_1&format=PDF (2021.10.21.)

lefedő jelentésében is. A jelentésben az előző fejezetben kifejtett megállapításokon és konkrét intézkedési pontokon kívül további konklúzióként jelenik meg, miszerint a teljes schengeni térség működtetése meglehetősen robosztus és közös fellépést igényel a tagállamok, valamint uniós intézmények részéről egyaránt. Ennek legfőbb oka, hogy csak ezzel érhető el a leginkább, hogy az uniós polgárok ki tudják használni a térség által biztosított előnyöket (pl. belső határok nélküli zökkenőmentes utazás a tagállamok között, jogellenes cselekmények nemzeti és együttes tagállamok együttműködésén megvalósuló visszaszorítása, stb.). A Schengen Fórum megalakításának bizottsági célja a jelentésben konkrétan említésre is kerül:

*„A Bizottság célja a schengeni fórum megalakításával éppen a schengeni rendszerrel kapcsolatos ügyekre irányuló, valamennyi érintett szereplőt magában foglaló konkrét együttműködés elősegítése, valamint a bizalom újjáépítése volt. A schengeni vívmányok végrehajtása jelenlegi helyzetének, valamint a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus működésének ismertetésével e jelentés a november 30-i, első schengeni fórum eszmecsereihez kíván megfelelő alapot szolgáltatni.”*² A jelentés tehát előrevetítette a 2020. november végén megvalósult első, Schengen Fórum keretében létrejött politikai dialógust.

A Schengen Fórum „kézzelfogható” eredménytermékként a Paktum egy átfogó schengeni stratégia³ elkészítését jelölte meg, amely erősítheti és formálhatja többek között a schengeni értékelési mechanizmust, a Schengeni Határellenőrzési Kódexben foglaltakat és egyértelműen tükrözi az Európai Bizottság érdekelt felekkel (pl. Európai Parlament, tagállam) a témakörben folytatott eszmecsereket, és beépíti a megjelenéséig lezajlott Schengen Fórum üléseken elhangzott eszmecserek során keletkezett tagállami, ügynökségi, uniós intézményi véleményeket és álláspontokat és javaslatokat.

A tagállamok általánosságban egyetértésben üdvözölték a Schengen Fórum létrehozását. A visszajelzéseiken, álláspontjaikon és javaslataikon alapuló Schengen Stratégia konkrétan úgy fogalmaz, hogy *„a fórum hasznos platformnak bizonyult az e stratégiában foglalt fő elemekkel kapcsolatos politikai iránymutatáshoz és a bizalomépítéshez”*.⁴ Azonban a nemzetközi visszhang természetesen nem csupán üdvözlések sora, hanem némi kritika formájában is megjelent, bár összességében jelenleg még meglehetősen kevés a szakmailag megalapozott és alátámasztott visszajelzés a nemzetközi sajtóban és folyóiratokban, legyen az negatív vagy

² A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az 1053/2013/EU tanácsi rendelet 22. cikke szerint a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus működéséről, 4.4, COM (2020) 779 final

³ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia (Brüsszel, 2021. szeptember 2.), COM (2021) 277 final

⁴ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia (Brüsszel, 2021. szeptember 2.), COM (2021) 277 final, 4.

építő jellegű, vagy pedig kifejezetten üdvözlő jellegű vélemény. Az EU migrációs és menekültügyi jogával és politikájával foglalkozó online fórum, az EU Immigration and Asylum Law and Policy (Droit et Politique de l'Immigration et de l'Asile de l'UE) úgy fogalmazott, hogy jóllehet a Paktum egyik innovatív „találmányaként” tekinthetünk a Schengen Fórumra, azonban „*pontos szerepe továbbra is meghatározatlan*”.⁵ Emellett megjelent olyan vélemény is, hogy mivel a koronavírus időszak alatti járványkezelésben az Európai Bizottságnak igen gyengén és kevésbé hatékonyan sikerült gyakorolnia felügyeleti és érdekérvényesítési kompetenciáit, ezért a schengeni térség előmozdítására irányuló törekvései és célkitűzései „*puszta szájhősködésnek tűnnek*”.⁶

Álláspontom szerint egyelőre korai volna túlzottan pozitív, vagy túlzottan negatív feltüntetni a Schengen Fórum szerepét vagy hozzáadott értékét. Ha abból indulunk ki, hogy a Paktum, mely először nevesítette a Fórumot, a jelen tanulmány készültéhez (2021. október) képest alig több mint egy éve jelent meg (2020 szeptembere), a Fórumot szintén nevesítő bizottsági jelentés⁷ megjelenése és az első két politikai diszkusszió a Fórum égisze alatt kevesebb, mint egy éve (2020 novembere, 2021 májusa) történt, messzemenő következtetések jelenleg még nem vonhatók le. Azonban kiemelendő, hogy a Fórummal szoros szinergiában lévő, annak kezdeti eredménytermékeként is aposztrofálható Stratégia⁸ (Schengen Stratégia) és a jelenleg tárgyalás alatt álló, a schengeni értékelési mechanizmus megújítását célzó új rendeletervezet⁹ és annak tartalma további részletes kutatások és tanulmányok alapját képezhetik.

⁵ Let's not forget about Schengen - EU Immigration and Asylum Law and Policy (Droit et Politique de l'Immigration et de l'Asile de l'UE), 2021.05.11. Letöltés: <https://eumigrationlawblog.eu/lets-not-forget-about-schengen/> (2021.10.26.)

⁶ Stefan Salomon, Jorrit Rijpma: A Europe Without Internal Frontiers: Challenging the Reintroduction of Border Controls in the Schengen Area in the Light of Union Citizenship. Cambridge University Press, 2021.10.07., Letöltés: <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/europe-without-internal-frontiers-challenging-the-reintroduction-of-border-controls-in-the-schengen-area-in-the-light-of-union-citizenship/1E2B43D2B7F58EE752053CD7F10C050E#article> (2021.10.26.)

⁷ A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az 1053/2013/EU tanácsi rendelet 22. cikke szerint a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus működéséről. 4.4, COM (2020) 779 final

⁸ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia (Brüsszel, 2021. szeptember 2.), COM (2021) 277 final

⁹ Javaslat: a Tanács rendelete a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és működéséről, valamint az 1053/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről. Brüsszel, 2021. június 2., COM(2021) 278 final, 2021/0140(CNS)

2. A Schengen Fórum első ülése

A Fórum első tényleges ülésére 2020. november 20-án került sor videókonferencia keretében. A politikai szintű tanácskozáson Ursula von der Leyen¹⁰ és Ylva Johansson¹¹ is üdvözölte a schengeni térség 25., és a Schengeni Egyezmény aláírásának 35. évfordulóját. Mindazonáltal kiemelték, hogy időszerű a Fórum munkájának megkezdése, hiszen a schengeni térséget meg kell erősíteni a jelen és a jövő kihívásaival szemben. Elkerülhetetlen figyelem övezte a COVID-19 járványt és a Bizottság elnöke kihangsúlyozta, hogy a pandémia rávilágított arra, hogy milyen az, amikor a szabad mozgás korlátozva van. Kiemelte, hogy míg 2006. és 2014. között pusztán 35 alkalommal került visszaállításra a belső határellenőrzés, az azt követő időszakban ez a szám 205-re emelkedett, ezért *„szembe kell néznünk ezekkel a kihívásokkal, (...) és tovább kell fejlesztenünk Schengent, miközben meg kell őriznünk annak előnyeit, Schengen alapvető fontosságú a gazdaságunk és az életmódunk szempontjából, mindannyiunk felelőssége, hogy működőképes legyen.”*¹²

Az ülésen az is elhangzott, hogy az elkövetkezendő időszak alapvető célja a gazdasági helyreállítás lesz, a változó kihívásokhoz történő alkalmazkodással egyidejűleg, hiszen *“Schengen lehet a mentőövünk, amikor a koronavírus utáni európai gazdasági fellendülésről van szó. Ezért olyan fontosak a mai megbeszéléseink az ellenállóbb Schengen kiépítéséről”*.¹³

Az ülésen öt fontos, schengeni joganyagot és schengeni működést érintő témakört tárgyalak meg a tagállamok, intézmények, ügynökségek és érdekelt felek politikai szinten:

- a schengeni ellenőrzési és monitoring mechanizmus javítása, fejlesztése;
- a Schengeni Határellenőrzési Kódex felülvizsgálatával kapcsolatos előrelépési lehetőségek;
- az Európai Unió külső határainak hatékonyabb igazgatása;
- a rendőrségi együttműködés és az információcsere fokozása;
- a schengeni térség irányításának megerősítése.

A schengeni ellenőrzési és monitoring mechanizmus fejlesztését a tagállamok elsősorban a hatékonyabb utánkövetésben, a lehetséges hiányosságok gyorsabb és hatékonyabb

¹⁰ Az Európai Bizottság elnöke.

¹¹ Az Európai Bizottság migrációs és belügyi biztosa.

¹² Részlet Ursula von der Leyen Elnök I. Schengeni Fórumon elhangzott beszédéből. 2020. november 30., Letöltés: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_2257 (2021.10.26.)

¹³ Részlet Ylva Johansson belügyi biztos I. Schengeni Fórumon elhangzott beszédéből, 2020. november 30., Letöltés: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2232 (2021.10.26.)

beazonosításában, és ezzel együtt a mechanizmus alapjául szolgáló jelenlegi Scheval rendelet teljes felülvizsgálatában és esetlegesen új rendelet létrehozásában látták.

A külső határigazgatásról, a Schengeni Határellenőrzési Kódexről és annak lehetséges felülvizsgálatáról szóló eszmecsere tekintetében valamennyi tagállam egyetértett, hogy erősíteni kell a külső határok védelmét, valamint a kompenzációs intézkedéseket, annak érdekében, hogy a belső határellenőrzések visszaállításhoz a csak „végső” megoldásként lehessen hozzányúlni. A tagállamok emellett bizalmat szavaztak a Frontexnek is, legfőként a megerősített határigazgatási és migrációs támogatás terén, hivatkozva az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló rendeletben¹⁴ foglaltakra, melyből világosan kiolvasható, hogy „*az Ügynökség támogatási szerepét – a harmadik országokkal folytatott együttműködése keretében is – az erőforrások növelésével és megbízatásának kiterjesztésével tovább kell erősíteni annak érdekében, hogy biztosított legyen a hatékony külső határellenőrzés, és jelentős mértékben felgyorsuljon az irreguláris migránsok tényleges visszaküldése*”¹⁵. A külső határok hatékonyabb igazgatása tekintetében a tagállamok többsége kihangsúlyozta az Európai Határregisztrációs Rendszer (EES) és az Európai Utazási Információs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) mihamarabbi bevezetésének szükségességét.

A rendőrségi együttműködés terén a résztvevők megvitatták az új technológiák jobb felhasználását a schengeni térség biztonságának garantálása érdekében. A tagállamok a rendőrségi ellenőrzéseket a határellenőrzések újbóli bevezetésének hatékony alternatívájának tekintették. A biztonságot fenyegető veszélyek hatékony kezelésének alternatívájaként olyan intézkedéseket vitattak meg, mint a közös járőrözés, a közös nyomozócsoportok, a határokon átnyúló forró nyomon követés vagy a közös kockázatelemzés.¹⁶

A schengeni térség irányításának megerősítése céljából konszenzus született arról, hogy a Schengeni Fórum rendszeres ülései várhatóan segítenek biztosítani az összes érintett szereplő politikai részvételét és teret biztosítanak a közös politikai szintű, schengeni fejlesztést érintő álláspontok kifejtésére.

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete, (8) preambulumbekzdés.

¹⁶ Strengthening the Schengen Area: Schengen Forum Meets for the First Time. Thomas Wahl, 2021.01.19., eucrim.com – Letöltés: <https://eucrim.eu/news/strengthening-schengen-area-schengen-forum-meets-first-time/> (2021.10.27.)

3. A Schengen Fórum második ülése

A Paktumban rögzítettek szerint évente legalább egyszer kell Schengen Fórum keretében magasszintű ülést tartani, így a 2020. november végi „debütáló” értekezlet után 2021. május 17-én került megrendezésre a második Schengen Fórum, a koronavírus járvány okán továbbra sem személyes, hanem videokonferencia értekezlet formájában.

Az eszmecsere az uniós belügyi biztos¹⁷ nyitotta meg. Beszédében hangsúlyozta, hogy a COVID-19 világjárvány és az azt követő határlezárások, utazási korlátozások és kapcsolódó intézkedések miatt az Unió és a schengeni térség meglehetősen nagy nyomás és feszültség alatt áll. Rámutatott azonban, hogy ezek a kihívásokkal teli időszakok egyben lehetőségként is felfoghatók a schengeni közösség számára, hogy emlékeztessék a térség tagjait arra, milyen fontos Schengen az uniós polgárok mobilitása és az Európai Unió gazdasága szempontjából. A kihívások azt is megmutatták, hogy a schengeni térség megerősítése érdekében több együttműködésre és koordinációra, valamint az új technológiák jobb felhasználására van szükség a külső határigazgatásban és az európai rendőri erők által. Ylva Johansson elmondta, hogy maga a teljes Schengen *„egy fundamentális projekt, amelyet folyamatosan meg kell erősíteni, ahhoz alkalmazkodni kell és mindig előbbre kell vinni”*.¹⁸

Az ülésen az alapvető schengeni reláció keretén belül az alábbi témakörök kerültek reflektorfénybe:

- az EU-ban bevezetésre kerülő új informatikai rendszerek, és az EBCG 2.0 rendelet¹⁹ végrehajtásának státusza;
- innovatív, modern technológiák, fejlesztések, őrizeti rendszerek, azokhoz kapcsolódó legjobb gyakorlatok;
- COVID-19 tapasztalatok, utazási/mobilitási korlátozások, következmények és vélemények;
- megfelelően koordinált schengeni kormányzás.

Az ülésen vita folyt arról, hogy az új információs rendszerek az eredetileg eltervezettekhez képest a koronavírus járvány okozta válság, a tagállami és uniós szintű koordinációs zavarok okán késve történő bevezetése milyen hatással járhat. Egyetértés született, hogy a politikai szintű elkötelezettségnek minden esetben meg kell lennie, és hogy a mihamarabbi végrehajtás

¹⁷ Ylva Johansson.

¹⁸ Részlet Ylva Johansson második Schengen Fórumon (2021. május 17.) tartott beszédéből. Forrás: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/johansson/announcements/commissioner-johanssons-keynote-speech-second-schengen-forum_en. Letöltés: 2021.10.30.

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) hétköznapi kifejezéssel.

kulcsfontosságú mind az új IT-architektúra és az interoperabilitási szabályok, mind pedig a az EBCG 2.0 rendeletben foglaltak végrehajtása terén.

A részt vevők között eszmecsere zajlott arról is, hogy a schengeni térség biztonságának és integritásának garantálása érdekében jobban ki kell használni és tovább kell fejleszteni azokat az intézkedéseket, amelyek a belső határellenőrzés hiányát kompenzálják. Emellett teljes mértékben maximalizálni kell a szabad mozgás egyedülálló térségének biztonságát.

Az ülésen az Európai Bizottság bejelentette, hogy 2021 júniusában közzéteszi a Schengen Stratégiát, melyre az uniós belügyi biztos záró gondolataiban is utalt:

„A júniusi schengeni stratégiával együtt egy ambiciózus, de jól kalibrált javaslatot fogunk letenni az asztalra, amely megreformálja a Schengeni mechanizmust, hogy hatékonyabbá és stratégiaibbá tegye azt.”²⁰

Magyarország részéről az előző üléshez hasonlóan Dr. Kontrát Károly államtitkár vett részt az ülésen, képviselve a magyar álláspontot, mely szinergiában áll a fent említettekkel.

Záró gondolatok

A kétrészes tanulmányban (első rész: A Schengen Fórum létrejötte és eredményei: uniós szakpolitikai lépések a schengeni térség megreformálására I.) kifejtettek alapján világosan látható, hogy a schengeni övezet teljes működésére tekintettel szignifikáns változások folyamata indult el uniós szinten az elmúlt időszakban. E változásokat számos részfolyamat, esemény, jelenség, tények, tapasztalatok indukálták, melyek sok esetben összefüggésben és átfedésben állnak egymással. Jól érezhető a változás iránti igény. Tapasztalataim alapján ebben meglehetősen szilárd egyetértés áll fenn az egyes tagállamok esetében.

A változásoknak, reformoknak azonban számos végkimenetele lehet, nem szabad elfelejteni, hogy valódi hatékonyság csak a meglévő rendszerek és működési elemek (pl. koordinációs kérdések, ellenőrzési mechanizmus stb.) hiányosságainak, kevésbé hatékonyságának kijavításával és a hibák, rossz gyakorlatok megszüntetésével, megisméltésének elkerülésével biztosíthatók. Nehézséget jelenthet többek között azon tény, hogy a schengeni térség tagállamai nemcsak gazdaságilag, közigazgatásilag és kulturálisan heterogének, hanem a szorosan Schengenhez kötődő integrált határigazgatás végrehajtása tekintetében is különbségek mutatkoznak – teljesen érthetően – hiszen földrajzi adottságok, elhelyezkedés szempontjából is nagy különbségek adódnak, hiszen amíg Görögország több tengeri határszakaszért is felel

²⁰ Részlet Ylva Johansson második Schengen Fórumon (2021. május 17.) tartott záró gondolataiból. Letöltés: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/johansson/announcements/commissioner-johanssons-concluding-remarks-second-schengen-forum_en (2021.10.31.)

önálló parti őrséggel, addig Magyarország esetében ilyenről nem, de északi szomszédaink (Ausztria, Szlovákia) esetében még schengeni külső határról sem beszélhetünk.

Pozitívként tekintek a Schengen Fórum létrehozására, és annak egyik, kézzelfogható eredménytermékének számító Schengen Stratégia megjelenésére, mely számos konkrét lépést és célkitűzést fogalomaz meg a teljes térségre vonatkozóan. Új értékelési rendelet születik, mely átstrukturálja a schengeni ellenőrzést és monitoring tevékenységeket, koordináltabb politikai diskurzusok veszik kezdetét. Éppen ezért szükséges a kellő időben, kellő hatékonysággal történő hazai felkészülés, mely egységes és jól koordinált megközelítést követel meg valamennyi érintett fél részéről (pl. Belügyminisztérium, rendőri szervek stb.).

A magyarországi felkészülés tekintetében számos innovációs kulcsszereplőre is szükség lesz, így érintettként nevezhető meg az elmúlt időszakban létrejött Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium²¹ is, melynek egyik alprojektje a „Biztonságos Ország – Biztonságos Határ” (BiO-BiH) névre hallgat. Az alprojekt túlmutat a határrendészeti kérdéseken, de célul tűzte ki, hogy olyan területeken erősítsen, mint az államhatár őrizetének „okos” és autonóm támogatása szárazföldön, vízen és a légtérben, olyan, az egyén természetes életének zavarása nélküli autonóm dróntámogatás kialakítása, amely hatékonyan szűri az államhatáron jogellenesen bejutni szándékozó és a biztonságra veszélyt jelentő személyeket, árukat, tárgyakat.

A tagállamok és az Európai Bizottság által számos alkalommal kifejezésre került korábban, hogy a hatékonyan működő schengeni térség egyik alapfeltétele a schengeni vívmányok megfelelő végrehajtása, valamint a tagállamok közötti kölcsönös bizalom megléte. A külső határok modern, egységes és kiemelkedően hatékony igazgatására, valamint bizonyos kompenzációs intézkedésre van szükség annak érdekében, hogy az állampolgárok biztonsága garantált legyen, csökkenteni lehessen a tagállamok közötti jogellenes mozgások kockázatát és növelni lehessen a nemzeti hatóságok egymás közötti, illetőleg ügynökségekkel történő megfelelő kapcsolattartását és együttműködését. Az első, uniós belügyminiszteri szintű Schengen Fórum ülésen az egyik legfontosabb vitaorientáló témakör az EU külső határigazgatása továbbfejlesztetőségének (modernizálás, egységesebb tétel, ellenőrzési mechanizmusok megújítása stb.) kérdése volt. E kötelezettségek ténye szinergiában áll a BTNL BiO-BIH egyes célkitűzéseivel: az államhatár őrizetének „okos rendszerekkel” és autonóm

²¹ A kutatási eredmények társadalmi, gazdasági és környezeti hasznosítására Nemzeti Laboratóriumok Programot hirdetett a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakpolitikai támogatásával. A tavalyi évben 17 laboratórium kialakítása kezdődött meg, ennek a hálózatnak az egyik tagjaként alakult meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium, amely a hazai biztonsági technológiai fejlesztések komplex tervezési keretének a kialakítását végzi

módon történő támogatása (drónok, mesterséges intelligencia, gépi látás), automatizált jogszerű határátlépés rendszerének megalapozása.

Felhasznált irodalom és jogszabályok (I-II. rész együtt)

Felhasznált irodalom

1. Balla József: A biometrikus adatokat tartalmazó úti és személyazonosító okmányok biztonság növelő hatása a határ és közbiztonság alakulására. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, 2013.
2. Balla József: Schengeni értékelési mechanizmus. Hadtudományi Szemle, 2018. XI. évfolyam 1. szám.
3. Dr. Hegyaljai Mátyás: Migráció, bűnügy, nemzetközi kitekintés. A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2016. ISBN: 978-615-80567-0-0, pp. 16.
4. Sallai János: A schengeni integráció folyamata és jövője. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IV. Pécs, 2005., pp. 79.
5. Stefan Salomon, Jorrit Rijpma: A Europe Without Internal Frontiers: Challenging the Reintroduction of Border Controls in the Schengen Area in the Light of Union Citizenship. Cambridge University Press, 2021.10.07.
6. Tálás Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről. Nemzet és Biztonság 2016/6. szám.

Felhasznált jogszabályok és dokumentumok

1. A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az 1053/2013/EU tanácsi rendelet 22. cikke szerint a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus működéséről, COM (2020) 779 final.
2. A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia (Brüsszel, 2021. szeptember 2.), COM (2021) 277 final.
3. A Bizottság Közleménye az új migrációs és menekültügyi paktumról, Brüsszel, 2020. szeptember. 23., COM (2020) 609 final.
4. A Tanács 1053/2013/EU rendelete (2013. október 7.) a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és a végrehajtó bizottságnak a Schengent Értékelő és Végrehajtását Felügyelő Állandó

Bizottság létrehozásáról szóló 1998. szeptember 16-i határozatának hatályon kívül helyezéséről.

5. A Tanács 2020. október 13-i (EU) 2020/1475 ajánlása a szabad mozgásnak a Covid19-világjárvány miatti korlátozására vonatkozó koordinált megközelítésről.
6. A Tanács sajtóközleménye: Covid19-járvány: a Tanács ajánlást fogadott el a szabad mozgást érintő intézkedések összehangolásáról, 2021. október 13.
7. Az Európai Parlament és a Tanács (2013. június 26.) a harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU rendelet hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítását szolgáló Eurodac létrehozásáról, továbbá a tagállamok bűnüldöző hatóságai és az Europol által az Eurodac-adatokkal való, bűnüldözési célú összehasonlítások kérelmezéséről, valamint a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző ügynökség létrehozásáról szóló 1077/2011/EU rendelet módosításáról.
8. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 Rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről.
9. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2226 rendelete (2017. november 30.) a tagállamok külső határait átlépő harmadik országbeli állampolgárok belépésére és kilépésére, valamint beléptetésének megtagadására vonatkozó adatok rögzítésére szolgáló határregisztrációs rendszer (EES) létrehozásáról és az EES-hez való bűnüldözési célú hozzáférés feltételeinek meghatározásáról, valamint a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, a 767/2008/EK rendelet és az 1077/2011/EU rendelet módosításáról.
10. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1860 rendelete a Schengeni Információs Rendszernek a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldése céljából történő használatáról.
11. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1861 rendelete (2018. november 28.) a határforgalom-ellenőrzés terén a schengeni információs rendszer (sis) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a schengeni megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény módosításáról, valamint az 1987/2006/ek rendelet módosításáról és hatályon kívül helyezéséről.

12. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1862 rendelete (2018. november 28.) a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről.
13. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről.
14. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/816 rendelete (2019. április 17.) az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer kiegészítése érdekében a harmadik országbeli állampolgárokkal és a hontalan személyekkel szemben hozott ítéletekre vonatkozó információval rendelkező tagállamok azonosítására szolgáló központosított rendszer (ECRIS-TCN) létrehozásáról, valamint az (EU) 2018/1726 rendelet módosításáról.
15. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/817 rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a határok és a vízumügy területén, továbbá a 767/2008/EK, az (EU) 2016/399, az (EU) 2017/2226, az (EU) 2018/1240, az (EU) 2018/1726 és az (EU) 2018/1861 európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a 2004/512/EK és a 2008/633/IB tanácsi határozat módosításáról.
16. Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1240 rendelete (2018. szeptember 12.) az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet, az 515/2014/EU rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/1624 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról.
17. Az uniós belügyminiszterek együttes nyilatkozata a közelmúltban elkövetett európai terrortámadásokról – az EU Tanácsának sajtóközleménye.
18. Javaslat: a Tanács rendelete a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és működéséről, valamint az 1053/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2021. június 2., COM (2021) 278 final, 2021/0140(CNS)
19. Schengeni Megállapodás, 1985. június 14.

Internetes források

1. http://m.ludita.uninke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10058/balla_jozsef.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_6_06_talas_europai_migracios_va_lsag.pdf
3. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/20192024/johansson/announcements/commissioner-johanssons-keynote-speech-second-schengen-forum_en.
4. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/20192024/johansson/announcements/commissioner-johanssons-concluding-remarks-second-schengen-forum_en
5. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2232
6. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_2257
7. <https://eumigrationlawblog.eu/lets-not-forget-about-schengen/>
8. <https://miniszterelnok.hu/a-terrorizmus-nem-ismer-hatarokat/>
9. <https://socialeurope.eu/has-the-coronavirus-brought-back-the-nation-state>
10. <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/europe-without-internal-frontiers-challenging-the-reintroduction-of-border-controls-in-the-schengen-area-in-the-light-of-union-citizenship/1E2B43D2B7F58EE752053CD7F10C050E#article>
11. <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/jha/2020/10/08/>
12. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/10/13/covid-19-council-adopts-a-recommendation-to-coordinate-measures-affecting-free-movement/>
13. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/11/13/joint-statement-by-the-eu-home-affairs-ministers-on-the-recent-terrorist-attacks-in-europe/>
14. https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#
15. <https://www.france24.com/en/france/20201105-macron-urges-europe-to-strengthen-border-controls-after-terror-attacks>
16. <https://eucrim.eu/news/strengthening-schengen-area-schengen-forum-meets-first-time/>
(2021.10.27.)
17. <https://www.origo.hu/itthon/20200316-macron-beszede-haborus-idoket-idezo-beszede-volt.html>
18. <https://kormany.hu/hirek/elso-schengen-forum-ules>